

آوای محبت

سیری در فضائل و آثار

صلوات

حبیب الله فرحزاد

شناسنامه

فهرست مطالب

- ۱۱ پیشگفتار
- ۱۷ پاداش بی شمار
- ۱۸ تخلق به اخلاق الهی
- ۱۹ سید روزها
- ۲۰ برترین عمل در روز جمعه
- ۲۱ سنگینی میزان اعمال
- ۲۲ برترین دعا
- ۲۳ دری از عافیت
- ۲۴ بهترین اذکار
- ۲۵ هنگام دیدار
- ۲۷ دعای مستجاب
- ۲۷ راه رهایی از بحران
- ۲۸ عبور از صراط

- ۲۹.....عطای بزرگ تر
- ۳۱.....دعای فرشتگان
- ۳۲.....نجات فرشتگان
- ۳۳.....مجلس حسرت بار
- ۳۴.....مجلسی که بوی تعفن می دهد
- ۳۵.....وسیله قرب به پیامبر
- ۳۶.....اصول دین در صلوات
- ۳۷.....رمز اجابت دعا
- ۳۸.....نجات از آتش
- ۴۰.....نزدیک ترین مردم به پیامبر ﷺ
- ۴۲.....صلوات و آمرزش گناهان
- ۴۴.....مقام خُلت
- ۴۵.....محبوبیت الهی
- ۴۷.....پیغمبر لب هایم را بوسید
- ۴۹.....یاد پیغمبر ﷺ در کنار یاد خدا
- ۵۱.....کار همیشگی خدا و فرشتگان
- ۵۲.....تسبیح خداوند
- ۵۲.....درود خداوند
- ۵۳.....بخل در صلوات
- ۵۴.....صلوات و سلام بر پیامبر خدا
- ۵۵.....جامع ترین ذکرها
- ۵۶.....انهدام گناهان

- ۵۷..... شیرین‌ترین ذکرها
- ۵۸..... رهایی از نفاق
- ۵۸..... خاطرخواه پیامبر ﷺ
- ۵۹..... مهریه حوا
- ۶۰..... پاداش هفتاد و دو شهید
- ۶۱..... تحفه‌ای برای رسول خدا ﷺ
- ۶۳..... هدیه صلوات
- ۶۳..... صلوات از روی اخلاص
- ۶۴..... خشنودی اهل بیت علیهم السلام
- ۶۶..... نجات از سقوط
- ۶۷..... دفع عذاب از اهل قبور
- ۶۷..... بال‌هایی بر صراط
- ۶۹..... درود خداوند و مخلوقات عالم
- ۷۰..... زبانی که به ذکر شهادتین گشوده شد
- ۷۲..... شیرینی جان‌کندن
- ۷۳..... صلوات بر فاطمه زهرا علیها السلام
- ۷۴..... نورانیت صلوات
- ۷۵..... قرب صلوات
- ۷۶..... درود فرشته با عظمت
- ۷۷..... بوسه پیامبر ﷺ
- ۷۸..... شفاعت رسول خدا ﷺ
- ۸۱..... عقوبت ترک صلوات

- ۸۲.....آخرین سخن
- ۸۳.....تبرک به صلوات
- ۸۳.....صلوات‌های شما به داد ما رسید
- ۸۴.....برتر از بیست هزار سال عبادت
- ۸۶.....به هنگام ورود به مسجد و خروج از آن
- ۸۷.....نوری فراروی آخرت
- ۸۹.....پاکی از گناه
- ۹۰.....میزان حسنات
- ۹۲.....طهارت روح
- ۹۳.....بر آمدن حاجات
- ۹۴.....حمل عرش الهی
- ۹۶.....مبارزه با دو نوع شیطان
- ۹۸.....بویدن گل و صلوات
- ۱۰۰.....اندوه شیطان
- ۱۰۲.....اشرف اعمال اهل ایمان
- ۱۰۳.....درود خدا و فرشتگان
- ۱۰۴.....رؤیت جمال دل‌آرای پیامبر ﷺ
- ۱۰۶.....کرامت خداوند در اجابت دعا
- ۱۰۷.....به سوی رحمت الهی
- ۱۰۸.....تجدید پیمان
- ۱۰۹.....راز گریه کودکان خردسال
- ۱۱۱.....حاملان صلوات

- از بهشتیان ۱۱۲
- سجده شکر پیامبر ﷺ ۱۱۳
- هزار حسنه ۱۱۴
- صلوات مکتوب ۱۱۵
- عروج دعا ۱۱۶
- وجوب صلوات ۱۱۷
- راه حل مشکلات ۱۱۸
- ۱- قربانی ۱۱۸
- ۲- حدیث کسا ۱۱۹
- ۳- ختم صلوات ۱۲۰
- هدیه‌های نورانی برای اموات ۱۲۱
- لیبک خداوند ۱۲۱
- بوی بهشت ۱۲۴
- محافظت از حرارت آتش جهنم ۱۲۵
- راه بهشت ۱۲۷
- بهترین عمل در خانه کعبه ۱۲۸
- صلوات در مشاهد مشرفه ۱۲۹
- بهترین اعمال از منظر دو بهشتی ۱۳۰
- اوقات و شرایط برای ذکر صلوات ۱۳۲
- بهترین اوقات صلوات ۱۳۳
- صلوات در روز جمعه ۱۳۳
- صلوات در با فضیلت‌ترین اوقات ۱۳۴

- ۱۳۵..... ذکر صلوات در مجامع
- ۱۳۶..... صلوات بر انبیای الهی
- ۱۳۷..... شفاعت انبیای الهی
- ۱۳۹..... فهرست آیات
- ۱۴۱..... فهرست روایات و دعاها
- ۱۵۲..... فهرست منابع

پیشگفتار

حضرت آیت الله جوادی آملی در خاطرات خود آورده‌اند که یک وقت عازم زیارت بیت الله الحرام بودم. می‌خواستم به مکه مشرف شوم. مصادف با زمستان بود. آن روز هم هوا سرد بود و برف می‌بارید. برای عرض سلام و تودیع و خداحافظی، به محضر علامه طباطبایی رفتم. در زدم. تشریف آوردند دم در. عرض کردم: عازم بیت الله هستم، خداحافظی می‌کنم. بعد عرض کردم: نصیحتی بفرمایید که به کار من بیاید و در این سفر توشه راه من باشد.

این آیه مبارکه را به عنوان نصیحت و زاد راه قرائت کردند. فرمودند: خدای سبحان می‌فرماید:

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ^۱؛ به یاد من باشید تا به یاد شما
باشم.

فرمودند: به یاد خدا باش تا خدا به یادت باشد.^۲
یاد خدای بزرگ ریشه تمام فضائل و خوبی‌هاست. اگر ما

۱ - سوره بقره، آیه ۱۵۲.

۲ - حکایت‌های حج، ص ۸۰.

او را یاد کنیم، قطعاً او هم ما را یاد خواهد کرد. غفلت از یاد خدا سرچشمه همه رذائل و بدی‌هاست.

اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ^۱ شیطان بر آنان چیره شده و خدا را از یادشان برده است.

غفلت از یاد خدا، یعنی آلت دست شیطان بودن و تسلط شیطان بر انسان است. در حقیقت سرنوشت انسان و سعادت و شقاوت او در گرو یاد خدا و غفلت از یاد اوست. این است که ذکر خدا راه روشن نیکبختی و خوش فرجامی است. یکی از بهترین و جامع‌ترین ذکرها و دعاها، ذکر شریف صلوات است که خدای متعال بسیار صریح و روشن به آن امر فرموده است.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا^۲ خدا و فرشتگان بر پیامبر درود می‌فرستند؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، بر او درود بفرستید و سلام گویند و کاملاً تسلیم فرمان او باشید.

اگر در فضیلت و عظمت این ذکر نبود جز همین آیه، برای ما کافی بود. صلوات کار همیشگی خدای بزرگ و فرشتگان و کارگزاران هستی است.

جامعیتی که در ذکر صلوات هست، شاید در بقیه ذکرها نباشد. چرا که صلوات هم ذکر و یاد خداست و هم دعا و نیایش است. هم توسل به پیامبر و اهل بیت اوست و هم درخواست درود و رحمت الهی بر آن بزرگواران است. صلوات دعای مستجابی است که لیبیک الهی در آن نهفته است.

برخی از ذکرها و زیارت‌ها و توسلات آثار و پاداش شگفت‌آوری دارد که بهت برانگیز است. فضائلی که برای زیارت امام حسین علیه السلام و گریه بر آن حضرت در روایات آمده است، از این جمله است. عملی است که انسان را از گناهان پاک می‌کند و بهشت را بر او واجب می‌گرداند. آنچه در فضیلت ذکر صلوات آمده است هم از همین قبیل است.

نکته این همه آثار و فضائل ارزشمند و باور نکردنی چیست؟ شاید نکته مهم و رمز اصلی این همه آثار این باشد که این اعمال هرچند به ظاهر کم و کوچک به نظر می‌آید، ولی می‌تواند حلقه وصل ما به مبدأ همه خوبی‌ها، یعنی چهارده معصوم پاک باشد. «در دل دوست به هر حيله رهی باید کرد».

اگر این اتصال، قوی و محکم و زیاد شود، ما را از همه پلیدی‌ها پاک و به سرچشمه نیکی‌ها متصل می‌سازد و سعادت ابدی را نصیبمان خواهد کرد.

زوایای مختلف آثار و برکات صلوات به قدری زیاد است که جز در قیامت نمی‌توانیم آن را درک کنیم. صلوات نوری

است که روح و جان و همهٔ عوالم انسان را نورانی می‌کند و به سوی بهشت برین سوق می‌دهد.

صلوات ذکری است که موجب قبولی و استجابت دعاها می‌شود و در عین روانی در همهٔ اوقات و مکان‌ها به آن سفارش شده است و آثار بسیار ارزشمندی دارد.

به فرمودهٔ یکی از بزرگان صلوات هم کار مداد را انجام می‌دهد و هم کار پاک کن را. هم گناهان را پاک می‌کند و هم حسنات را در نامهٔ اعمال ما می‌نویسند.

همهٔ اساتید و بزرگانی که محضر آنان را درک کرده‌ام، بدون استثنا، به این ذکر و بزرگی آن توجه می‌دادند.

امید است خوانندگان خوش فهم و درک و با محبت، از این اکسیر بزرگ که از اسرار و مواهب بزرگ الهی است و آن را به راحتی در اختیار ما قرار داده‌اند قدردانی کنند و با معرفت و محبت و اخلاص و شوق از این عطیة الهی بهره‌مند شوند. و بدانند که میزان درک فضائل و آثار ارزشمند آن، به میزان اخلاص و محبت به آن ذوات مقدسه بستگی دارد.

مدت‌ها بود که بسیاری از عزیزان درخواست می‌نمودند که آثار و فضائل صلوات با بیانی کوتاه در اختیارشان قرار گیرد. حق تعالی هم این توفیق بزرگ را نصیب بنده و دوستان عزیزم نمود که این مجموعه تقدیم شما خوانندگان عزیز و مهربان و اهل ولایت و محبت اهل بیت علیهم‌السلام گردد.

بر خود لازم می‌دانم از همه عزیزانی که در آماده‌سازی و نشر این اثر ماندگار تلاش نمودند، به ویژه برادر عزیزم جناب آقای اسدی تشکر فراوان نموده و برای آنان بهترین‌ها را آرزو کنم.

امید است همه خوانندگان عزیز خصوصاً گویندگان و ذاکران و معلمان از این ره توشه در مجامع عمومی بهره جویند و همه را از این فیض بی‌کران الهی بهره‌مند سازند.

دعاگوی همه عزیزان

حبیب الله فرحزاد

قم مقدس - ۱۴ صفر ۱۴۳۵ برابر با ۲۶ آذر ۱۳۹۲

پاداش بی شمار

چند چیز است که ثواب آن فوق العاده است. یکی نماز جماعت است. وقتی در نماز جماعت شمار نمازگزاران از ده نفر بگذرد، اگر همه آسمان‌ها کاغذ و دریاها مرکب و درختان قلم شود و جن و انس به همراه فرشتگان نویسنده شوند، نمی‌توانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند.^۱

از دیگر چیزهایی که ثواب آن فوق العاده است، این است که عده‌ای از امت پیامبر ﷺ دور هم جمع شوند و با یاد پیامبر خدا، بر محمد و آل او صلوات بفرستند.

در روایتی آمده است که پیامبر خدا ﷺ فرمودند: در شب معراج در عالم ملکوت و آسمان‌ها به فرشته‌ای برخوردیم که هزار دست داشت و در هر دست هزار انگشت و با آن‌ها محاسبه می‌کرد.

از جبرئیل پرسیدم: این چه فرشته‌ای است؟ گفت: این فرشته موکل قطرات باران است. می‌داند چند قطره باران از آسمان به زمین فرود آمده است، چند قطره به دریاها و چند قطره به

۱- العروة الوثقی، ج ۱، ص ۵۹۷؛ بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۵.

خشکی و بیابان‌ها ریخته است. همه را شمارش می‌کند.
پیامبر خدا ﷺ از او پرسیدند: آیا چیزی هست که از محاسبه آن عاجز باشی؟ پاسخ داد: اگر امت شما دور هم جمع شوند و با یاد شما بر شما و اهل بیت شما صلوات بفرستند، شمارش ثواب آن از عهده من خارج است.^۱

تخلق به اخلاق الهی

اگر صلوات هیچ خاصیتی جز تخلق به اخلاق الهی نداشته باشد، برای اهمیت والای آن کافی است. صلوات همکاری با خداست. در قرآن کریم فقط در یک جا «یا ایها الذین آمنوا» در وسط آیه آمده است. آن هم در آیه صلوات است:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا^۲ خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می‌فرستند، ای کسانی که ایمان آورده‌اید، بر او درود فرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

صلوات همکار و هم‌نوا شدن با خداست. و از این بالاتر اطاعت و امتثال امر الهی است.

«يُصَلُّونَ» یعنی دائماً صلوات می‌فرستند. «صَلُّوا» امر است و اگر دلیلی بر استحباب آن نباشد، ظاهرش وجوب است.

۱- رجوع کنید به: مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۵۵، به نقل از تفسیر ابوالفتح رازی.

۲- سوره احزاب، آیه ۵۶.

در هر صورت صلوات فرمان خداست. اگر کسی می خواهد همیشه فرمان خدا را امتثال کند و صفات و اخلاق خدایی در او به وجود بیاید، باید دل و جانش را با ذکر صلوات بر محمد و آل محمد نورانی کند.

سید روزها

خداوند برای هر چیزی سیدی قرار داده است. سید ایام و روزها روز جمعه است. چنان که پیامبر خدا ﷺ در ضمن روایتی فرمودند:

مَا خَلَقَ اللَّهُ شَيْئًا إِلَّا جَعَلَ لَهُ سَيِّدًا... وَالْجُمُعَةُ سَيِّدُ
الْأَيَّامِ وَرَمَضَانَ سَيِّدُ الشُّهُورِ وَإِسْرَافِيلُ سَيِّدُ
الْمَلَائِكَةِ وَآدَمُ سَيِّدُ الْبَشَرِ وَأَنَا سَيِّدُ الْأَنْبِيَاءِ وَعَلِيٌّ
سَيِّدُ الْأَوْصِيَاءِ؛^۱ خداوند چیزی را نیافرید، جز آن که
برای آن سید و سروری قرار داد ... جمعه سید
روزهاست، رمضان سید ماههاست، اسرافیل سید
فرشتگان است، آدم سید بشر است و من سید انبیا و
علی سید اوصیاست.

خداوند روز جمعه را سرور و سید روزها بر شمرده و فضائل و برکاتی برای آن قرار داده است. پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَيِّدُ الْأَيَّامِ يُضَاعَفُ فِيهِ الْحَسَنَاتُ

وَيَمْحُو فِيهِ السَّيِّئَاتِ وَيَرْفَعُ فِيهِ الدَّرَجَاتِ وَ
 يَسْتَجِيبُ فِيهِ الدَّعَوَاتِ وَيَكْشِفُ فِيهِ الْكُرْبَاتِ وَ
 يَقْضِي فِيهِ الْحَوَائِجَ الْعِظَامَ؛^۱ روز جمعه سید
 روزهاست. خداوند در آن روز حسنات را دو چندان
 می‌گرداند، گناهان را محو می‌کند، درجات را بلند
 می‌گرداند، دعاها را اجابت می‌کند، غم و اندوه را
 برطرف می‌کند و حوائج بزرگ را روا می‌سازد.

برترین عمل در روز جمعه

بنابراین، روز جمعه را باید بهترین روزهای هفته بر شمرد و
 از برکات آن بهره‌مند شد. این است که برای این روز اعمال
 فراوانی ذکر شده است.

در میان اعمال بسیار روز جمعه که بهترین روز از روزهای
 هفته است، ذکر صلوات بر محمد و آل محمد برترین و با
 فضیلت‌ترین اعمال است. امام صادق علیه السلام فرمودند:

مَا مِنْ عَمَلٍ أَفْضَلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى
 مُحَمَّدٍ وَآلِهِ؛^۲ در روز جمعه عملی برتر و با فضیلت از
 صلوات بر محمد و آل محمد وجود ندارد.

و در روایتی دیگر از امام باقر علیه السلام چنین نقل شده است:

مَا مِنْ شَيْءٍ يُعْبَدُ اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ

۱- الکافی، ج ۳، ص ۴۱۴؛ بحار الانوار، ج ۸۶، ص ۲۷۴.

۲- الخصال، ج ۲، ص ۳۹۴؛ بحار الانوار، ج ۵۵، ص ۲۶.

الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ و آلِ مُحَمَّدٍ؛^۱ برای من چیزی که
به آن در روز جمعه عبادت خدا شود، محبوب‌تر از
صلوات بر محمد و آل محمد نیست.

سنگینی میزان اعمال

میزان اعمال یکی از مواقف بسیار مهم در روز قیامت
است. در آن موقف اعمال انسان سنجیده و ارزش‌گذاری
می‌شود. برخی از چیزها موجب می‌شود که میزان حسنات
انسان سنگین شود. وجود آن‌ها انسان را مایه‌دار می‌کند. در
حقیقت میزان در وجود خود انسان است. یعنی با وجود آن
چیزها، انسان رشد و کمال پیدا می‌کند و ارزش و جود او
افزایش می‌یابد.

محبت و ولایت اهل بیت علیهم‌السلام، تسبیحات اربعه، حسن خلق
و صلوات بر محمد و آل محمد از اموری است که میزان
حسنات انسان را سنگین می‌کند. از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم چنین
روایت شده است:

حَمْسٌ مَا أَثْقَلَهُنَّ فِي الْمِيزَانِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَالْوَلَدُ الصَّالِحُ يَتَوَقَّى
لِسُلَيْمٍ فَيَصْبِرُ وَيَحْتَسِبُ؛^۲ پنج چیز است که در میزان
اعمال بسیار سنگین و ارزشمند است: «سبحان الله» و

۱- الکافی، ج ۳، ص ۴۲۹؛ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۳۸۸.

۲- الخصال، ج ۱، ص ۲۶۷.

«الحمد لله» و «لا اله الا الله» و «الله اكبر» و فرزند صالح مسلمانی که از دنیا رفته و او در مرگش صبر نموده و به حساب خدا گذارده است.

مَا يُوضَعُ فِي مِيزَانِ امْرِئٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَفْضَلُ مِنْ حُسْنِ الْخَلْقِ؛^۱ در روز قیامت چیزی بهتر و برتر از حسن خلق در میزان انسان نهاده نمی‌شود.

از امام محمد باقر علیه السلام نیز چنین نقل شده است:

أَثْقَلُ مَا يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ؛^۲ سنگین‌ترین چیزی که روز قیامت در میزان گذارده می‌شود، صلوات بر محمد و اهل بیت اوست.

برترین دعا

از امام رضا علیه السلام نقل شده که فرمودند:

أَفْضَلُ الدُّعَاءِ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ ثُمَّ الدُّعَاءُ لِلْإِخْوَانِ ثُمَّ الدُّعَاءُ لِنَفْسِكَ فِيهَا أَحَبُّبَتٌ؛^۳ برترین دعا صلوات بر محمد و آل محمد است و پس از آن دعا برای برادران دینی و آن‌گاه دعا برای خود، در آنچه که دوست داری.

امام رضا علیه السلام با فضیلت‌ترین و بهترین دعا را صلوات بر

۱- الکافی، ج ۲، ص ۹۹؛ بحار الانوار، ج ۷، ص ۲۴۹.

۲- وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۱۹۷؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۴۹.

۳- فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۴۵؛ بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۳۲۲، ح ۲۵.

محمد و آل محمد معرفی کرده‌اند. اگر بهتر از آن دعایی وجود داشت، حضرت آن را معرفی می‌کردند. و از سویی فرمودند:

الدُّعَاءُ أَفْضَلُ مِنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَالَ:
قُلْ مَا يَعْجُبُوا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَائُكُمْ؛^۱ دعا برتر از
قرائت قرآن است؛ چون خداوند عزوجل می‌فرماید:
«بگو اگر دعای شما نباشد، پروردگار برای شما ارجی
قائل نیست.»

بنابراین، می‌توان گفت: ذکر صلوات از قرائت قرآن برتر و بالاتر است و دعایی جامع‌تر، مختصرتر و مفیدتر از صلوات بر محمد و آل محمد نمی‌یابید.

دری از عافیت

رسول خدا ﷺ فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابًا مِنَ الْعَافِيَةِ؛^۲
کسی که یک بار بر من صلوات بفرستد، خداوند دری
از عافیت به روی او می‌گشاید.

عافیت نعمت بسیار بزرگی است. از پیامبر خدا ﷺ پرسیدند: اگر شب قدر را درک کردیم، از خداوند چه بخواهیم؟ فرمودند: عافیت.^۳

۱- مکارم الاخلاق، ص ۳۸۹؛ بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۲۹۶. سورة فرقان، آیه ۷۷.

۲- مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۴؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۶۳ ح ۵۲.

۳- مفاتیح الجنان، ص ۴۰۳. اعمال مشترک شبهای قدر.

عافیت یعنی سلامت دین و دنیا و آخرت. یعنی جسم و روح و اطرافیانش، همه در صحت و امنیت به سر برند. همه نیازمند عافیتیم. در دعای زیبا و کوتاهی چنین می‌گوییم:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْمَعَاذَةَ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ؛^۱ خداوندا! از تو عفو و بخشش، عافیت و سلامتی و معافات در دنیا و آخرت درخواست می‌کنم.

عافیت یعنی امنیت و سلامت از بلاها، بیماری‌ها و لغزش‌ها. و معافات یعنی این‌که ما از شر دیگران در امان باشیم و دیگران نیز از شر ما در امان باشند. و این دعای بسیار جامع و مهمی است.

کسی که یک مرتبه صلوات بفرستد، دری از درهای عافیت به روی او گشوده خواهد شد. یعنی رمز صحت و سلامت و امنیت دنیوی و اخروی، ارتباط با محمد و آل محمد است. بنابراین، اگر می‌خواهید درهای عافیت به روی شما گشوده شود و گناهانتان منهدم گردد، این ذکر شریف را فراموش نکنید.

بهترین اذکار

از خصوصیات مرحوم آیت الله گلپایگانی این بود که دائم الذکر بود. در اوقات فراغت، حتی در راه رفتن و قبل از خواب،

۱- البلد الامین، ص ۱۳؛ بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۵۱؛ مفاتیح الجنان، ص ۵۹، تعقیبات مشترک.

تسبیح به دست مبارک‌شان بود و ذکر داشتند، ولی با صدای آهسته که مفهوم نبود. میل داشتم که بدانم آقا به چه ذکری مشغول هستند. هرچه دقت می‌کردم متوجه نمی‌شدم.

یک روز از ایشان سؤال کردم: آقا! ممکن است بفرمایید چه ذکری را انتخاب فرموده‌اید و به آن ممارست دارید؟

فرمودند: ذکری را بلندتر و نافع‌تر از صلوات نیافتم. من همیشه بر محمد و آل محمد صلوات می‌فرستم. دکتر به من سفارش کرده روزی یک ساعت راه بروید و روزی هزار قدم پیاده‌روی داشته باشید.

من روز اول این مقدار را با ذکر صلوات تنظیم کردم و حساب نمودم که این مسافت با چند صلوات انجام می‌شود، من هم در پیاده‌روی همان تعداد صلوات را می‌فرستم و به آن اکتفا می‌کنم.^۱

هنگام دیدار

یکی از اوقات صلوات موقع دیدار است. هنگامی که دو مؤمن با هم دیدار می‌کنند، ابتدا سلام و پس از آن مصافحه می‌کنند. امام صادق علیه السلام فرمودند:

إِنَّ مِنْ تَمَامِ التَّحِيَّةِ لِلْمُقِيمِ الْمَصَافِحَةَ وَ تَمَامِ التَّسْلِيمِ عَلَى الْمُسَافِرِ الْمُعَانِقَةَ؛^۲ تکمیل تحیت و سلام و خوش

۱- بر منبر خاطره، ص ۱۷۹.

۲- الکافی، ج ۲، ص ۶۴۶ ح ۱۵؛ تحف العقول، ص ۳۶۰.

آمدگویی، برای شخصی که به سفر نرفته است، مصافحه و دست دادن با اوست، و تکمیل سلام درباره کسی که از سفر آمده است، معانقه و در آغوش گرفتن و دست به گردن همدیگر انداختن است.

مصافحه از سنت‌های بسیار ارزشمند پیامبر عظیم الشان اسلام است. امام باقر علیه السلام فرمودند:

إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا التَّقَى فْتَصَافَحَا أَقْبَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ
عَلَيْهِمَا بَوَّجِهَهُ وَ تَسَاقَطَتْ عَنْهُمَا الذُّنُوبُ كَمَا يَتَسَاقَطُ
الْوَرَقُ مِنَ الشَّجَرِ؛^۱ چون دو مؤمن به یکدیگر برسند
و مصافحه کنند، خدای عزوجل به آن‌ها رو آورد و
گناهانشان چون برگ درخت بریزد.

خود مصافحه پاک‌کننده گناهان است. هنگامی که بعد از مصافحه نام پیامبر بزرگوار اسلام که دل‌ها را به هم نزدیک‌تر می‌کند برده شود، بر قدرت این پاک‌کنندگی می‌افزاید. از این رو بعد از مصافحه توصیه به صلوات بر محمد و آل محمد شده است. رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر دو بنده که برای خدا دوست یکدیگر باشند و با هم مصافحه کنند و بر من صلوات بفرستند، پیش از آن‌که از هم جدا شوند، حق تعالی گناهان گذشته و آینده هر دو را می‌آمرزد.^۲

۱- الکافی، ج ۲، ص ۱۸۰، ح ۴؛ بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۲۵.

۲- شرح و فضائل صلوات، ص ۱۳۵.

دعای مستجاب

صلوات هم ذکر است؛ چون در آن خدا را می‌خوانیم و هم دعاست؛ چون از خدا می‌خواهیم که درود و برکات خود را بر محمد و آل محمد نازل کند. و این دعا از دعا‌های مستجاب است، یعنی در آن لیبیک خداوند وجود دارد. امام صادق علیه السلام فرمودند:

إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَإِنَّ الصَّلَاةَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَقْبُولَةٌ وَ لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَقْبَلَ بَعْضًا وَيُرَدَّ بَعْضًا؛ هرگاه کسی از شما دعا می‌کند، باید دعایش را با صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله آغاز کند؛ چرا که صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله دعایی است که مورد پذیرش خداوند قرار می‌گیرد و این‌گونه نیست که خداوند بخشی از دعا را بپذیرد و بخشی دیگر را نپذیرد.

اصلاً بر اساس برخی از روایات، دعا بدون صلوات مستجاب نمی‌شود. راه برای همه، حتی برای پیامبران بسته است، جز این‌که به پیامبر و آلش علیهم السلام متوسل شوند.

راه‌هایی از بحران

در روایات آمده است که هرگاه امت‌های گذشته دچار بحرانی می‌شدند، می‌آمدند پیش پیامبرشان که چه کنیم؟ به بن بست خورده‌ایم. و آن پیامبر می‌فرمود: راه اجابت دعا و رهایی

از بحران این است که به پیامبر آخرالزمان و خاندانش درود بفرستید و خداوند را به آنان قسم بدهید و آنان را واسطه درگاه خداوند قرار دهید.^۱

عبور از صراط

عبور از صراط از مهم‌ترین مراحل سعادت بشر است. اساس عبور از صراط در آخرت، عبور از صراط در دنیا است. یعنی اگر کسی بتواند به راحتی از صراط دنیا عبور کند، از صراط آخرت نیز عبور کرده است. در حقیقت صراط آخرت تجسم صراط دنیا است.

این است که در هر نمازی دو مرتبه از خداوند می‌خواهیم که ما را به صراط مستقیم خودش که همان راه اهل بیت علیهم‌السلام است، هادی و رهنمون باشد.

ارتباط و پیوند با اهل بیت علیهم‌السلام یکی از عوامل مهم عبور از صراط، بلکه خود عبور از صراط است. چیزی که قرار گرفتن در صراط اهل بیت علیهم‌السلام را برای ما آسان و روان می‌کند، ذکر و یاد آنان است.

از این رو، در روایات به ذکر صلوات بر محمد و آل محمد علیهم‌السلام فراوان توصیه شده است و آن را یکی از عوامل عبور از صراط دانسته‌اند.

۱- رجوع کنید به: بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۱، ح ۴۸.

از نبی مکرم اسلام ﷺ چنین روایت شده است:

الصَّلَاةُ عَلَى نَوْرِ الصِّرَاطِ وَمَنْ كَانَ لَهُ عَلَى
الصِّرَاطِ مِنَ النُّورِ لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ النَّارِ؛ صلوات بر
من نور صراط است و کسی که برای او بر صراط نور
باشد، از اهل آتش نیست.

صلوات نوری است که راه سعادت را برای انسان روشن
می‌کند. کسی که نور دارد، به بیراهه نمی‌رود و در دره‌های
ضلالت فرو نمی‌افتد و به لغزشگاه‌ها گرفتار نمی‌آید. و راه
سعادت و بهشت را که روشن‌ترین راه است، در پیش می‌گیرد
و سرانجامی جز بهشت نخواهد داشت.

عطای بزرگ‌تر

یکی از برتری‌های پیامبر خاتم بر سایر انبیا، ذکر صلوات
است که خداوند به پیامبر اسلام اختصاص داده است.
از امام موسی بن جعفر علیه السلام روایت شده است که یک نفر
یهودی به محضر مبارک امیرالمؤمنین علیه السلام رسید و درباره فضیلت
خاتم الانبیا علیهم السلام بر سایر انبیا علیهم السلام پرسید و گفت: حق تعالی
فرشتگان را به سجدهٔ آدم علیه السلام امر کرد. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

وَقَدْ أَعْطَى اللَّهُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَفْضَلَ مِنْ
ذَلِكَ وَهُوَ أَنَّ اللَّهَ صَلَّى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَأَمَرَ مَلَائِكَتَهُ أَنْ يُصَلُّوا
عَلَيْهِ وَتَعَبَّدَ جَمِيعَ خَلْقِهِ بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛

به راستی خداوند برتر از آن را به محمد ﷺ کرامت نمود؛ زیرا که خودش بر او صلوات فرستاد و به فرشتگان امر فرمود که بر او صلوات فرستند و عبادت عبادت‌کنندگان را تا روز قیامت، در صلوات بر آن حضرت قرار داد و فرمود: **إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا**^۱؛ خدا و فرشتگان بر پیامبر درود می‌فرستند، ای کسانی که ایمان آورده‌اید، بر او درود فرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

و هر کس در حال حیات یا بعد از وفات رسول خدا ﷺ بر آن حضرت صلوات فرستد، حق تعالی در برابر هر صلوات ده صلوات بر آن کس می‌فرستد و ده حسنه به او عطا می‌فرماید.

و نیز فرمودند:

و هر کس بعد از وفات آن حضرت بر او صلوات بفرستد، آن حضرت بر او مطلع می‌شود و بر آن کس صلوات و سلام می‌فرستد، مثل صلواتی که فرستاده است.

و حق سبحانه و تعالی، دعای امت او را، در هر چه از پروردگار درخواست نمایند، موقوف می‌دارد و به اجابت نمی‌رساند، تا آن که بر آن حضرت صلوات فرستند.

فَهَذَا أَكْبَرُ وَأَعْظَمُ مِمَّا أُعْطِيَ اللَّهُ آدَمَ؛ و این بزرگ‌تر و

عظیم‌تر است از چیزی است که به آدم عَلَيْهِ السَّلَام عطا فرمود.^۱

دعای فرشتگان

یکی از برکات صلوات این است که انسان مورد لطف و مغفرت خداوند قرار می‌گیرد و فرشتگان برای او دعا می‌کنند. از پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ درباره این آیه سؤال کردند:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا^۲ خدا و فرشتگان بر
پیامبر درود می‌فرستند، ای کسانی که ایمان آورده‌اید،
بر او درود فرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

پیامبر خدا فرمودند:

هَذَا مِنَ الْعِلْمِ الْمَكْنُونِ وَلَوْلَا أَنَّكُمْ سَأَلْتُمُونِي عَنْهُ مَا
أَخْبَرْتُكُمْ بِهِ؛ این آیه علم مکنون و پوشیده از خلق
است. اگر شما درباره آن نمی‌پرسیدید، من از آن به
شما خبر نمی‌دادم و تفسیر آن را بیان نمی‌کردم.

حقیقت این است که خداوند دو فرشته را مأمور کرده و
همراه من‌اند که هرگاه از من نام برده شود و یادی
بشود و کسی از امت من بر من صلوات بفرستد، آن دو
فرشته برای او دعا می‌کنند و می‌گویند: «عَفَّرَ اللَّهُ لَكَ؛
خداوند گناهانت را بیامرزدا!» و خداوند و فرشتگان همه
آمین می‌گویند.

۱- بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۶۹ مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۳.

۲- سورة احزاب، آیه ۵۶.

و اگر نامی از من برده شد و بر من صلوات نفرستد،
آن دو فرشته نفرین می‌کنند و می‌گویند: «لَا غَفَرَ اللَّهُ
لَكَ؛ خداوند تو را نیامرزد!» و خداوند و سایر
فرشتگان آمین می‌گویند.^۱

یعنی خداوند آن دعای فرشتگان را اجابت می‌کند. بنابراین،
اگر کسی می‌خواهد دعای خداوند و فرشتگان بالای سر او
باشد، این ذکر شریف را فراموش نکند.

نجات فرشتگان

نجات انسان و فرشتگان و همه خلایق در پرتو توسل و
پیوند و اتصال به محمد و آل محمد است.

در روایت آمده است که روزی جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام نزد رسول
خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آمد و گفت: یا رسول الله، امروز چیز عجیب و غریبی
را مشاهده کردم. در وقت نزول از آسمان گذرم به کوه قاف
افتاد و در آنجا ناله دلخراش و جگرسوزی شنیدم. فهمیدم
درمانده‌ای آنجاست که نیازمند یاری است.

به دنبال آن ناله رفتم. فرشته‌ای را دیدم که پیش از آن او را
در آسمان به عظمت هرچه تمام‌تر دیده بودم که بر تختی از
نور می‌نشست و هفتاد هزار فرشته در خدمت او صف زده
می‌ایستادند. و چون نفس می‌زد، ملائکه از نفس او خلق
می‌شدند.

۱- مفتاح الفلاح، ص ۳۹؛ مرآة العقول، ج ۱۲، ص ۱۰۹؛ بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۷۹.

او را دیدم که با دلی خسته و با جانی شکسته، بر زمین افتاده است. از حال او پرسیدم، گفت: «در شب معراج پیامبر اسلام، بر تخت خود نشسته بودم و به تعظیم آن حضرت نپرداختم. و آن طور که باید تکریم نکردم و به این عقوبت مبتلا شدم. تو شفیع من شو و از حضرت حق عفو مرا درخواست کن».

من به درگاه احدیت، بسیار تضرع کردم و بخشش او را درخواست نمودم. از جانب رب الارباب خطاب رسید:

«به او بگو: اگر مغفرت لغزش و عفو گناه خود را می خواهی، بر حبیب من صلوات بفرست تا به مقام اکرام خود برگردی».

من جریان را به آن فرشته گفتم و او بر شما صلوات فرستاد. به برکت آن بال اقبال و کرامت او روید و از مرکز خاک به محیط افلاک پرواز کرد و به محل قرب رسید.^۱

مجلس حسرت بار

ذکر شریف صلوات از ذکرهایی است که انسان به خاطر کوتاهی در آن، در روز قیامت حسرت می خورد.

از امام صادق علیه السلام روایت شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا فِي مَجْلِسٍ فَلَمْ يَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ
عَزَّ وَجَلَّ وَ لَمْ يُصَلُّوا عَلَيْهِمْ إِلَّا كَانَ ذَلِكَ
الْمَجْلِسُ حَسْرَةً وَ وَبَالاً عَلَيْهِمْ؛^۱ هر مجلسی که
گروهی در آن گرد هم آیند و نام خدای عزوجل را
نبرند و بر پیغمبر ﷺ صلوات نفرستند، آن مجلس مایه
حسرت و زیان بر آن‌ها خواهد بود.

چون می‌توانستند در آن مجلس با یاد خدا و ذکر صلوات بر
پیامبر و آتش به مقام و جایگاهی بلند دست یابند و با ترک آن
ضرری هنگفت نصیبشان خواهد شد. و این زمانی روشن
می‌شود که ارزش و درخشش نور صلوات را در قیامت
مشاهده کنند.

مجلسی که بوی تعفن می‌دهد

در مجالس که جمع می‌شویم، نوعاً حرف دنیا زده
می‌شود، یا حرف‌هایی که مورد نیاز نیست، یا خدایی ناکرده
حرف‌هایی که منجر به غیبت می‌شود و نقل قول‌هایی که از
آن‌ها بوی گناه می‌آید.

لذا در روایات ما بسیار سفارش شده است که در مجالس
سعی کنید یاد خدا و درود و صلوات بر پیغمبر خدا را فراموش
نکنید؛ چرا که توجه به خدا و ذکر صلوات باعث می‌شود که
ظلمت‌ها و تاریکی از مجلس برود، شیاطین دور بشوند و

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۷؛ مکارم الاخلاق، ص ۲۷۵؛ بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۱۶۱.

مجلس نورانی شود و وزر و وبال گردنگیر ما نشود.
اگر در مجالس و نشست‌های خود، از ذکر شریف صلوات
غافل شویم، علاوه بر از دست دادن فضیلت بزرگی که با ذکر
صلوات می‌توان به دست آورد، فضایی که با این ذکر شریف
معطر و نورانی نشود، بوی تعفن به خود خواهد گرفت.
از جابر بن عبدالله انصاری روایت شده است که رسول
خدا ﷺ فرمودند:

گروهی که در مجلسی جمع شوند و از آن مجلس متفرق
گردند و بر من صلوات نفرستند، با بوی بدی که از بوی مردار
گندیده‌تر باشد، متفرق خواهند شد.^۱
سعی کنید در هر مجلسی که وارد می‌شوید، حتماً آن
مجلس را به ذکر شریف صلوات معطر کنید و فضای آن را
نورانی گردانید، تا از حسرت روز قیامت مصون و محفوظ
بمانید.

وسیلهٔ قرب به پیامبر

محبت اهل بیت ﷺ اساس دین ماست. چنان‌که پیامبر
خدا ﷺ فرمودند:

أَسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبِّي وَ حُبُّ أَهْلِ بَيْتِي؛^۲ اساس و پایهٔ

۱- شرح و فضائل صلوات، ص ۵۷، به نقل از جلاء الافهام، ص ۴۶، ح ۶۸

۲- دلائل الصدق، ج ۴، ص ۲۱۵؛ شرح الاخبار، ج ۳، ص ۱۱۵.

اسلام، محبت من و محبت اهل بیت من است.
اگر کسی دیگری را دوست دارد، وسیله قرب و وصول و رسیدن به او را نیز دوست دارد و در جست و جوی آن است.
یکی از نشانه‌های محبت درونی این است که انسان همواره به یاد محبوب خود باشد و نامش بر زبان او جاری گردد.
بنابراین، کسی که به دنبال قرب و وصول به محمد و آل محمد است، باید ذکر شریف صلوات را زیاد بر زبان جاری کند. که گویای محبت حبیب خدا و اهل بیت علیهم السلام است. پس هر چه عشق و علاقه به این خاندان دارید، باید بر ایشان صلوات بفرستید.

اصول دین در صلوات

مرحوم حاج آقای دولابی می فرمود: خداوند متعال اصول دین را در صلوات گنجانده است. اصول دین که پنج اصل مهم و اساسی دین است در صلوات آمده است. ببین صلوات چقدر مهم است!

وقتی می گوییم: «اللّٰهُمَّ»، اقرار به توحید است. هنگامی که نام پیامبر را می آوریم و بر او درود می فرستیم، نبوت را پذیرفته ایم. آل پیامبر را که ذکر می کنیم، این امامت است. حق اینها را که ادا کردی، عدالت است؛ یعنی عدل را هم پیاده کرده ای. وقتی به شما جزا و مزد بدهند، قیامت و معاد است.

بنابراین، در این ذکر مختصر خدای متعال اصول دین را پیاده کرده است. صلوات بر محمد و آل محمد اصل و مغز دین است.

رمز اجابت دعا

در روایت آمده است که رمز اجابت دعا یاد پیغمبر و اهل بیت گرامی اوست. اگر کسی در دعاهایش خدا را به این‌ها قسم ندهد، دعایش مستجاب نمی‌شود. حتی روایات فراوانی از اهل سنت در این باره نقل شده است. پیغمبر خدا ﷺ فرمود:

لَا يَزَالُ الدُّعَاءُ مَحْجُوبًا حَتَّى يُصَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ^۱؛ دعا همواره در حجاب است تا این که دعا کننده بر محمد و آل محمد درود بفرستد.

یعنی دعاهایی که می‌کنید، در پرده و حجاب است و درها باز نمی‌شود و لیک اجابت نمی‌آید، مگر این که رمز باز شدن درهای اجابت را بگویید. هر در بسته‌ای کلیدی دارد. باید با آن کلید قفل را باز کرد و در بسته را گشود.

حضرت آدم عليه السلام چهل سال ناله کرد، ولی چون رمز را نمی‌دانست، برای او فایده‌ای نداشت. تا آن هنگام که جبرائیل آمد و رمز را به او یاد داد و گفت: خدا را به این نام‌ها قسم بده. آن‌گاه در باز شد.^۲

۱- الکافی، ج ۲، ص ۴۹۱؛ بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۳۱۶.

۲- نگاه کنید به: بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۱۹۲.

ان شاء الله هیچ گاه این رمز را فراموش نکنیم: صلوات بر
محمد و آل محمد. فرمودند:

مَا مِنْ عَبْدٍ مَكْرُوبٍ يَخْلُصُ النَّيَّةَ وَيَدْعُو بِهِنَّ إِلَّا
اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ؛^۱ هر بنده اندوهناکی که با صدق نیت،
خدا را به حق محمد و آل محمد بخواند، خداوند
دعایش را مستجاب می کند.

یعنی اگر کسی خداوند را به حق محمد و آل محمد
بخواند، دعایش ردخور ندارد و حتماً مستجاب خواهد شد.

نجات از آتش

در روایت دیگری آمده است که اگر کسی در جهنم متذکر
نام پیغمبر و اهل بیت او شود، خداوند در آنجا آتش ها را
خاموش می کند.

حدیث زیبایی نیز در «خصال» شیخ صدوق آمده است که
امام باقر علیه السلام فرمودند: بنده ای را که دارای جرم و گناه زیادی
است، در جهنم می اندازند. هفتاد خریف که هر خریف هفتاد
سال است - یعنی ۴۹۰۰ سال - در آتش جهنم است. هر چه
دعا می کند فایده ای ندارد؛ چون رمز یادش رفته است.

بعد از حدود پنج هزار سال، نام پیامبر یادش می آید. آن گاه
خدا را به حق محمد و آل او می خواند که به من رحم کن.

خداوند به جبرئیل وحی می‌کند که به نزد بنده من فرود آی و او را از آتش بیرون بیاور. جبرئیل او را بیرون می‌آورد. خداوند متعال از او می‌پرسد: ای بنده من، چه مدت در میان آتش بودی و مرا سوگند می‌دادی؟ عرض می‌کند: پروردگار من، از مدت آن آگاه نیستم.

خداوند می‌فرماید: آگاه باشید! به عزت و جلالم سوگند! اگر مرا به محمد و اهل بیتش فرا نخوانده بودی، خواری تو را در آتش به درازا می‌کشیدم. ولی من بر خود حتم کرده‌ام که هر بنده‌ای که مرا به حق محمد و اهل بیتش بخواند، هر گناهی که میان من و اوست بیامرزم. و من امروز گناه تو را آمرزیدم.^۱

یعنی در جایی که نام این خانواده هست، آتش کارساز نیست. اصلاً آتش یعنی دوری از خدا و دوری از اهل بیت علیهم‌السلام. بهشت قرب یعنی انس و همجواری با خدا و چهارده معصوم علیهم‌السلام و خوب‌ها.

بنابراین، توسل به پیامبر و اهل بیتش علیهم‌السلام تنها وسیله برای نجات از آتش دوزخ است و بهترین و کوتاه‌ترین توسل، صلوات بر محمد و آل محمد است. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند:

لَنْ يَلِجَ النَّارَ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ؛^۲ کسی که بر من صلوات بفرستد، وارد آتش نمی‌شود.

۱- الخصال، ج ۲، ص ۳۹۸، ح ۲؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۱، ح ۱.

۲- جامع‌الاخیار، ص ۶۰؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

ذکر صلوات با آتش و جهنم سازگاری ندارد. اگر کسی بر
ذکر صلوات مداومت داشته باشد، از آتش محفوظ می ماند.

نزدیک ترین مردم به پیامبر ﷺ

روایات فراوانی راه نزدیک شدن به پیامبر خدا را برای ما
ترسیم می کند. اگر یکی از مسیرها را طی کنیم، در حقیقت همه
راه های نزدیک شدن به پیامبر را طی کرده ایم؛ یعنی همه را
جمع کرده ایم.

هر کس عبودیتش بیشتر است، به پیامبر خدا نزدیک تر
است؛ چون جایگاه پیامبر خدا در آنجا قرار دارد. در نماز
این گونه شهادت می دهیم: «أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ». او در
مقام عبودیت است.

هر کس خاکی تر است، هر کس در پیشگاه خداوند افتاده تر
است، هر کس در عالم نیستی و فنا بیشتر راه می رود، هر کس
بیشتر جان به خدا داده است، هر کس بیشتر تفویض کرده
است و هر کس بیشتر مرده است، آن کس جلوتر و به پیامبر
نزدیک تر است.

زننده کدام است بر هوشیار آن که بمیرد به سر کوی یار
مردن هم مراتب دارد. هر کس بیشتر مرده است، جلوتر
است. خداوند به پیامبرش می فرماید: «إِنَّكَ مَيِّتٌ»^۱

در رأس همهٔ بندگان شایستهٔ خدا که موت کامل داشتند و در برابر خدای متعال تسلیم محض بودند، پیامبر خدا و بعد از ایشان امیرالمؤمنین علیه السلام است.

خداوند نمی‌فرماید که ای پیامبر ما، بعداً می‌میری، بلکه می‌گوید: «إِنَّكَ مَيِّتٌ؛ الآنَ مَرْدَةٌ هَسْتِي.» یعنی در برابر ارادهٔ حق تعالی هیچ اراده‌ای نداری؛ تسلیم محض! کسانی هم که به تو گرایش دارند، باید بمیرند؛ یعنی از خودشان بگذرند و خدا را ببینند. و کسانی به پیامبر خدا نزدیک‌ترند که مرده‌تر باشند.

باز در روایت آمده است: هر کس خوش‌اخلاق‌تر است، به پیامبر نزدیک‌تر است. یا هر کس که محبتش به پیامبر بیشتر است، به آن حضرت نزدیک‌تر است. و در رأس همه، امیرالمؤمنین علیه السلام قرار دارد که جان پیامبر است.

یکی دیگر از راه‌های نزدیک شدن به پیامبر خدا، درود و صلوات فرستادن بر آن حضرت است. پیامبر خدا صلوات الله علیه فرمودند:

أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً فِي

دَارِ الدُّنْيَا؛^۱ نزدیک‌ترین مردم به من در روز قیامت

کسی است که در دنیا بیشتر بر من صلوات بفرستد.

انسان کسی را که بیشتر دوست دارد، بیشتر یاد می‌کند، بیشتر دعا می‌کند و دوستیش افزایش می‌یابد. چون کسی را که زیاد یاد کرد و دعا نمود، عشق و محبت او بیشتر در دلش

می‌نشینند و به او نزدیک‌تر می‌شود.

از هر طریق که بروید، به همین جا می‌رسید. این یک واقعیت است. و زیاد صلوات فرستادن بر پیامبر و آل او یکی از راه‌های آسان و سبک و سریع برای دست یافتن به این قرب است.

صلوات و آمرزش گناهان

روایات فراوانی داریم که یکی از خاصیت‌ها و برکات ذکر صلوات پاک کردن گناهان است. البته گوینده و مراتب اخلاص عمل هم تأثیرگذار است.

میزان تأثیر صلوات خود پیامبر، یا امام زمان علیه السلام، یا ملائکه تا انسان‌های معمولی و کلاس‌های پایین متفاوت است. ولی صلوات به طور کلی این خاصیت و کاربرد را دارد که می‌تواند همه گناهان را پاک کند. همانند برخی از شوینده‌ها که قدرت پاک‌کنندگی آن‌ها بسیار بالاست و همه نوع چرک و آلودگی را پاک می‌کند.

این خاصیت صلوات است. بستگی به این دارد که شما با صدق و اخلاص خویش چقدر از آن بهره بگیرید.

از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نقل شده است:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ حُبًّا لِي وَ شَوْقًا إِلَيَّ كَانَ حَقًّا عَلَيَّ اللَّهُ

عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ ذُنُوبَهُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَ ذَلِكَ الْيَوْمَ؛^۱
 کسی که هر روز سه مرتبه و هر شب سه مرتبه از
 روی محبت و اشتیاق به من، بر من صلوات بفرستد،
 سزاوار است که خداوند عز و جل گناهان آن شب و
 روزش را ببامزد.

از روی محبت یعنی دلش برای رسول خدا تنگ شده است
 و دوست دارد از او یاد کند. اصلاً دنبال ثواب و پاداش نیست.
 هر چه میزان خلوص و معرفت زیادتر باشد، برکات
 صلوات هم بیشتر است. در فرمایشات معصومین علیهم السلام هیچ گونه
 شک و تردید به خود راه ندهید.

قُولُكُمْ حُكْمٌ وَ حَتْمٌ؛^۲ سخنان شما حکمی حتمی و
 تخلف ناپذیر است.

صلوات گناهان را پاک می کند. منطق پیامبر منطق وحی
 است. سخنش محکم و استوار و حتمی است. آنچه می گوید،
 بر اساس حقیقت است و یقینی است.

صلوات اتصال است؛ اتصال به پیامبر و اهل بیتش. قطره‌ای
 که به دریا متصل شود، پاک می شود. و صلوات از روی
 اخلاص و حقیقت اتصال می آورد.

۱- الدعوات، ص ۸۹؛ بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۷۰، ح ۶۳

۲- من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۱۶؛ البلد الامین، ص ۳۰۲؛ مفاتیح الجنان، ص ۸۹۹، زیارت
 جامعه کبیره.

مقام خُلّت

از عواملی که موجب محبت و دوستی با خدا می‌شود، مداومت بر ذکر صلوات است. خداوند پیغمبر را خیلی دوست دارد. مراد و محبوب خدا از عالم پیغمبر است. لذا کسی که زیاد یاد پیغمبر خدا کند و برای او دعا کند، قطعاً مورد محبت خدا قرار می‌گیرد.

خداوند متعال حضرت ابراهیم علیه السلام را به مقام «خُلّت» رساند. همه انبیا به مقام خُلّت و دوستی خاص خدا نرسیده‌اند؛ چون مقام بسیار بلندی است. همه پیامبران دوست خدا بوده‌اند، ولی نه آن دوست خاص و صمیمی.

حضرت ابراهیم علیه السلام که از همه انبیا به پیغمبر خدا و امامان نزدیک‌تر بوده است، به مقام امامت و خُلّت رسیده است. در روایتی از امام عسکری علیه السلام آمده است:

إِنَّمَا اتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا لِكَثْرَةِ صَلَاتِهِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ
 أَهْلِ بَيْتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ؛^۱ خداوند حضرت
 ابراهیم علیه السلام را به مقام خُلّت برگزید، به خاطر این که بر
 محمد و آل محمد زیاد صلوات می‌فرستاد.

ابراهیم علیه السلام آن محبوب حقیقی خدا را زیاد یاد می‌کرد و بر او درود می‌فرستاد.

اگر در روایات علل دیگری برای مقام خُلّت حضرت

۱- بحارالانوار، ج ۹۱ ص ۵۴ ح ۲۳؛ علل الشرایع، ص ۳۴، باب ۳۲، ص ح ۳.

ابراهیم ذکر کرده‌اند، شاید آن هم فرع همین علت باشد؛ چون وقتی انسان محب اصلی را پیدا کرد، بقیه چیزها همه شعاع آن است.

روایات اوصاف دیگری را هم برای حضرت ابراهیم برشمرده‌اند که موجب شده تا به این مقام دست یابد، ولی این علت کامل‌تر است.

محبوبیت الهی

از چیزهایی که موجب می‌شود انسان دوست خدا بشود، یعنی خداوند او را به دوستی برگزیدند، زیاد صلوات فرستادن بر محمد و آل محمد است؛ چون پیغمبر محبوب و حبیب خداست. حبیب‌الله از لقب‌های پیغمبر ماست، هم به معنای فاعلی و هم به معنای مفعولی؛ یعنی هم محب خداست و هم محبوب خدا.

يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ؛ خداوند آنان را دوست دارد و آنان نیز خدا را دوست دارند.

اصلاً شاید بتوان گفت: تنها محبوب خدا در دنیا پیامبر است و همه خوب‌ها و خوبی‌های عالم هم در اوست. یکی از بزرگان می‌فرمود: خوب است انسان بیش از یک معشوق نداشته باشد. خداوند احد است و یک معشوق هم

بیشتر ندارد و آن هم پیامبر است. همه امام‌ها و پیغمبرها و نور حضرت زهرا علیها السلام هم در او هست. یکی یعنی همه. امیرالمؤمنین فرمود:

كُنَّا مُحَمَّدًا؛ همه ما محمدیم.

خداوند است و محبوبش. همه خوبی‌ها در محبوب اوست. این قدر وجود او وسعت و گسترش دارد! قرآن از زبان فرشتگان می‌فرماید:

رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا؛ پروردگارا!

رحمت و علم تو همه چیز را فرا گرفته است.

شاید مراد از رحمت در این آیه شریفه، وجود نازنین پیامبر عظیم‌الشان اسلام صلی الله علیه و آله و سعه وجودی آن حضرت باشد. بنابراین، اگر کسی می‌خواهد محبوب شود، یکی از راه‌هایش این است که به محبوب خدا زیاد دعا کند.

برخی از پدر و مادرها خیلی بچه‌شان را دوست دارند و یک فرزند هم بیشتر ندارند. خداوند پس از چهل سال به آنان یک فرزند داده است. همه محبت و عشقشان در آن فرزند است. هر چه دارند فدای او می‌کنند.

این فرزند برای آنان محبوب بالذات است، اما رفقای این فرزندشان را هم دوست دارند؛ چون بوی فرزندشان را

۱- المناقب للعلوی، ص ۷۵؛ بحار الانوار، ج ۲۶، ص ۶

۲- سورة غافر (مؤمن)، آیه ۷.

می دهند. آنچه متعلق به این فرزند است، همه را دوست دارند؛
وسائل، لباس ها و

در روایات آمده است که محبوب حقیقی خداوند متعال
همین پیامبر است. اگر شما می خواهید شعاع آن محبت شما را
هم بگیرد، پیامبر را محبوب بدانید و بر او و آتش صلوات
بفرستید.

پیغمبر لب هایم را بوسید

از مرحوم آیت الله آخوند ملا علی معصومی همدانی نقل
کرده اند که می فرمود:

روزی پیرمردی نورانی و ناشناس بر من وارد شد.
احساس کردم بوی عطر دلپذیری از او استشمام می کنم.
سلام کرد و نشست. هر لحظه آن بوی خوش توجه مرا
جلب می کرد. همان جا ماند تا نوبت به او رسید. آمد پهلوی
من نشست و گفت:

برای حساب خمس شرفیاب شده ام. صورت اموال خود
را به دست من داد. از بس آن بوی عطر مرا جلب کرده بود،
می خواستم از او بپرسم این چه عطری است که شما استفاده
کرده اید؟

دیدم سؤال من ایهام دارد و شاید برداشت کند که من
می خواهم از آن عطر برایم بیاورد. منصرف شدم و گفتم با

شئونات من مناسب نیست.

صبر کردم تا موقع رفتن او شد. خلاصه نتوانستم تحمل کنم. به ناچار از او درباره آن عطر سؤال کردم.

خندید و در جواب گفت: آقا، اگر مرجع تقلید من نبودید ابراز نمی‌کردم، اما احترام شما بر من لازم است. می‌گوییم، اما به شرط آن‌که تا زنده هستم، آن را به کسی نگوئید.

عادت من این است که زیاد صلوات می‌فرستم. از هر فرصتی استفاده می‌کنم و به ذکر صلوات مشغولم. شبی در عالم رؤیا محضر مبارک خاتم انبیا مشرف شدیم. ما سه نفر بودیم که در مقابل آقا قرار گرفته بودیم.

حضرت رو به ما کرد و فرمود: کدام یک از شما بیشتر بر من صلوات می‌فرستد؟

خواستم بگویم: من. پیش خود گفتم: از کجا که من بیشترین صلوات را بر آن بزرگوار می‌فرستم؟ آن‌ها از ما فی الضمیر افراد مطلع هستند. سکوت کردم. مرتبه دوم باز سؤال فرمود که کدام یک از شما بیشتر بر من صلوات می‌فرستد؟

باز به همین جهت ساکت ماندم. در مرتبه سوم، حضرت فرمود:

شما بیشترین صلوات را بر من می‌فرستی، جلو بیا. برخاستم و دو زانو در خدمت آن حضرت نشستم. آقا خم شد و لب‌های مرا بوسید.

از وقتی که حضرت بوسه بر لبانم زد، این بوی خوش از من متصاعد است و من اصلاً از عطر استفاده نکردم و هرچه حمام هم می‌روم و صابون می‌زنم، اثر ندارد و این بوی خوش از من جدا نمی‌شود. البته هر کسی این بوی خوش را استشمام نمی‌کند، بلکه معدودی از افراد هستند که متوجه می‌شوند.

آن‌گاه فرمودند: من هم موفق شدم و جای بوسه رسول اکرم ﷺ را بوسیدم.

مرحوم آیت الله آخوند همدانی در سال‌های آخر عمر، تقریباً بینایی خود را از دست داده بود و از فاصله بسیار نزدیک کمی دید داشت، به قدری که نوشته را می‌خواند. اما اگر کسی بر او وارد می‌شد، تشخیص نمی‌داد، بلکه سؤال می‌کرد، و او را معرفی می‌کردند. آن وقت احوالپرسی می‌نمود و به مناسبت صحبت می‌کرد. ولی هرگاه آن پیرمرد از در می‌رسید، با استشمام آن بوی خوش، او را می‌شناخت و احتیاج به معرفی نداشت.^۱

یاد پیغمبر ﷺ در کنار یاد خدا

در روایتی در ذیل آیه «أَقِمُْوا الصَّلَاةَ»^۲ آمده است: یعنی صلوات بر محمد و آل محمد را به پا دارید. خداوند می‌فرماید:

«قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى»؛^۱ یعنی رستگار شد کسی که خودش را تزکیه و پاک کرد، یا کسی که زکات داد.

خداوند در باب تزکیه در قرآن کریم می‌فرماید:

فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ؛^۲ پس خودستایی نکنید.

یعنی نگوئید من خوبم.

اللَّهُ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ؛^۳ خداوند است که هر کس را می‌خواهد پاک می‌کند.

یعنی کسی که خودش را در معرض تزکیه قرار دهد، خداوند او را پاک خواهد کرد.

خداوند در آن آیه می‌فرماید: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى»؛ یعنی رستگار شد کسی که بعد از پاکیزگی اسم ربش را یاد کرد، «فَصَلَّى».

امام هشتم علیه السلام فرمودند: «فَصَلَّى» که در این آیه آمده است، معنایش نماز نیست؛ اگر معنایش نماز باشد، مشقت‌بار و طاقت‌فرساست. چون بنابراین معنا، هر وقت کسی یاد خدا کرد، باید نماز بخواند. یعنی باید دائماً در حال نماز باشد. بلکه معنایش این است که هر وقت یاد خدا کرد، بر محمد و آل محمد صلوات بفرستد.

۱- سوره اعلیٰ، آیه ۱۴.

۲- سوره نجم، آیه ۳۲.

۳- سوره نور، آیه ۲۱.

نام و یاد پیامبر، در کنار نام و یاد خداست. انسان باید بداند که یاد خدا مرهون پیامبر و آل اوست. چنانکه امام صادق علیه السلام می فرمودند:

بِنَا عُرِفَ اللَّهُ وَ بِنَا عُبِدَ اللَّهُ؛^۱ خداوند به وسیله ما شناخته شده و به وسیله ما عبادت شد.

هر چه خوبی دیدی و هر چه یاد خدا کردی، در کنارش صلوات بر محمد و آل او را فراموش نکن.

کار همیشگی خدا و فرشتگان

گمان نمی کنم ذکری زیباتر و جامع تر و کامل تر از ذکر صلوات وجود داشته باشد. اگر کاری بهتر از صلوات بر محمد و آل او بود، خدا و ملائکه هم همان کار را می کردند. خداوند متعال و ملائکه چه می کنند؟ قرآن پاسخ می دهد:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا؛^۲ خداوند و فرشتگان بر پیامبر درود می فرستند؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، بر او درود فرستید و سلام گوید و کاملاً تسلیم (فرمان او) باشید.

کار همیشگی خدا و ملائکه صلوات فرستادن بر پیامبر است. ان شاء الله هر وقت انسان متذکر شد، بر محمد و آل محمد صلوات بفرستد تا همکار خدا و ملائکه شود.

۱- ارشاد القلوب، ج ۲، ص ۴۱۴؛ بحار الانوار، ج ۲۶، ص ۲۶۰، ح ۳۸.

۲- سوره احزاب، آیه ۵۶.

تسبیح خداوند

شخصی از امام صادق علیه السلام پرسید: در یک آیه آمده است:
يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ؛ فرشتگان (تمام)
 شب و روز را تسبیح می گویند و سست نمی گردند.

یعنی ملائکه شب و روز مشغول تسبیح خدا هستند و هیچ
 سستی در این کار ندارند. از طرف دیگر فرمودند: خداوند و
 ملائکه دائماً مشغول صلوات فرستادن هستند. چگونه این دو را
 جمع کنیم؟ حضرت فرمودند: صلوات مشتمل بر تسبیح
 خداوند هم هست.^۲

درود خداوند

یک وقتی دیدند که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بسیار متبسم و
 خندانند. طبیعی است که آدم عاقل خنده و گریه اش دلیلی
 دارد. کسی پرسید: یا رسول الله، چرا خندان هستید؟ فرمود:
 خدای متعال به من وحی فرمود: ای پیغمبر، هر کس بر تو
 صلوات بفرستد، من بر او ده مرتبه صلوات می فرستم. هر کس
 به تو سلام کند، من به او ده مرتبه سلام می کنم.
 خیلی عجیب است! پیغمبر پیش خدا چقدر عزیز است که
 اگر کسی به این عزیز خدا یک مرتبه درود بفرستد، خدا بر او

۱- سوره انبیاء، آیه ۲۰.

۲- بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۹۶؛ ریاض السالکین، ج ۲، ص ۱۷.

ده مرتبه درود می فرستد و اگر کسی یک بار سلام کند، خدا بر او ده بار سلام می کند!

چنان که رسول خدا ﷺ فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ عَشْرًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ مِائَةً مَرَّةً وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ مِائَةً مَرَّةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ أَلْفَ مَرَّةٍ وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ أَلْفَ مَرَّةٍ لَا يُعَذِّبُهُ اللَّهُ فِي النَّارِ أَبَدًا؛^۱ هر کس یک مرتبه بر من صلوات بفرستد، خداوند ده مرتبه بر او صلوات می فرستد. و هر کس ده مرتبه بر من صلوات بفرستد، خداوند صد مرتبه بر او صلوات می فرستد. و هر کس هزار مرتبه بر من صلوات بفرستد، خداوند هرگز او را در آتش عذاب نخواهد کرد.

بخل در صلوات

بخل ریشه بسیاری از خصلت‌های زشت و ناروا و منشأ گناهان فراوانی است. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

الْبُخْلُ جَامِعٌ لِمَسَاوِي الْعُيُوبِ وَ هُوَ زِمَامٌ يُقَادُّ بِهِ إِلَى كُلِّ سُوءٍ؛^۲ بخل جامع همه عیب‌هاست و این افساری است که انسان را به سوی هر بدی می کشاند.

در روایات چند دسته بخیل شمرده شده‌اند؛ یک گروه کسانی هستند که از سلام کردن بخل بورزند. امام صادق علیه السلام

۱- جامع الاخبار، ص ۵۸، فصل ۲۸؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۴۳ ح ۵۲.

۲- الخصال، ج ۱، ص ۱۱۹؛ بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۰۲.

فرمودند:

الْبَخِيلُ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ؛^۱ بخیل کسی است که در سلام کردن بخل بورزد.

یک سلام مگر چقدر مایه می برد که سلام کردن برای برخی افراد این قدر سنگین است!

گروه دیگری که در روایات بخیل شمرده شده اند، کسانی هستند که نام مبارک پیامبر خدا ﷺ را بشنوند و بر او صلوات نفرستند:

الْبَخِيلُ مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ؛^۲ بخیل به تمام معنا کسی است که نام من نزد او برده شود و بر من صلوات نفرستد.

صلوات و سلام بر پیامبر خدا

ذکر صلوات بهترین ذکرهاست، اثر عجیبی در پاک کردن گناهان دارد. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَحَقُّ لِلْخَطَايَا مِنَ الْمَاءِ لِلنَّارِ؛
ذکر صلوات برای از بین بردن گناهان، از تأثیر آب بر آتش قوی تر است.

بعد فرمودند:

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۵۶؛ مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۴۷۰، ح ۱۶۰۷.

۲- معانی الاخبار، ص ۲۴۶، ح ۸؛ میزان الحکمة، ج ۲، ص ۱۳۴۸، ح ۸۸۳۸.

وَالسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ رِقَابٍ؛^۱

سلام دادن به پیغمبر خدا ﷺ از آزاد کردن بنده در راه خدا برتر و بالاتر است.

در آیه قرآن آمده است: «وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»^۲. بیشتر مفسران گفته‌اند: «سَلِّمُوا» در اینجا به معنای سلام دادن است. به معنای تسلیم و رضا هم آمده است.

در باب کیفیت صلوات، صلوات‌های مختلفی نقل شده است که در بسیاری از آن‌ها سلام نیز هست: «اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ...»

علاوه بر آن انسان می‌تواند هر روز به پیامبر خدا سلام بدهد: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ!» امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

وَحُبُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَفْضَلُ مِنْ مَهْجِ الْأَنْفُسِ؛^۳

محبت پیغمبر خدا ﷺ از جهاد و شهادت در راه خدا بهتر است.

جامع‌ترین ذکرها

گمان نمی‌کنم ذکر جامع‌تر و کامل‌تر و بهتر از ذکر صلوات باشد؛ هم ذکر است، هم توسل است و هم دعا. در این ذکر دو بار نام پیامبر را می‌بریم.

۱- ثواب الاعمال، ص ۱۸۶؛ بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۵۷، ح ۳۳.

۲- سورة فرقان، آیه ۷۴.

۳- ثواب الاعمال، ص ۱۸۶؛ بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۵۷، ح ۳۳.

ذکرهای «سُبْحَانَ اللَّهِ» و «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» و «اللَّهُ أَكْبَرُ»، ذکرهای بلندی است. سنگین تر از این ذکرها در میزان حسنات نهاده نمی شود.

ولی در روایت آمده است که امام رضا علیه السلام فرمودند:

الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ التَّسْبِيحَ
وَالتَّهْلِيلَ وَالتَّكْبِيرَ؛^۱ صلوات بر محمد و آل او در نزد
خداوند عزّ وجلّ، معادل تسبیح و تهلیل و تکبیر است.

ذکر صلوات ثواب این ذکرها را دارد؛ یعنی جامع این ذکرهاست. کسی که صلوات می فرستد، در حقیقت هم «سُبْحَانَ اللَّهِ» می گوید، هم «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» می گوید و هم «اللَّهُ أَكْبَرُ». اگر کسی می خواهد ثواب این ذکرها را در یک جا جمع کند، بر محمد و آل او صلوات بفرستد.

انهدام گناهان

یکی از آثار بسیار صلوات فرستادن بر پیامبر و آلش، پاک شدن گناهان است. امام هشتم علیه السلام فرمود:

مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى مَا يَكْفُرُ بِهِ ذُنُوبُهُ فُلْيَكْثُرْ مِنَ الصَّلَاةِ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فَاتَّهَا تَهْدِمُ الذُّنُوبَ هَدْمًا؛^۲ کسی که
نمی تواند گناهانش را تدارک و جبران کند، باید بر

۱- الامالی للصدوق، ص ۷۳؛ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۱۹۴.

۲- الامالی للصدوق ص ۷۳؛ بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۶۳ ح ۵۲.

محمد و آلش بسیار صلوات بفرستد که صلواتِ بسیار گناهان را به کلی منهدم می‌کند.

انهدام یعنی هیچ چیز از آن باقی نمی‌گذارد و همه را نابود می‌کند. ببینید صلوات بر پیغمبر و آل او چقدر قوت و قدرت دارد! همان‌طور که وقتی نور می‌آید ظلمت را از بین می‌برد و چیزی از ظلمت باقی نمی‌ماند، صلوات هم نور است، ظلمت گناه را نابود می‌کند.

شیرین‌ترین ذکرها

شیرین‌ترین ذکرها بعد از ذکر خدا، ذکر پیامبر و اهل بیت علیهم‌السلام است. بلکه ذکر آن‌ها ذکر خداست و از ذکر خدا جدا نیست. اهل بیت علیهم‌السلام ممسوس و فانی در ذات خدا هستند. وجه الله و عین الله و یدالله هستند. این است که یاد آن‌ها یاد خداست.

در روایتی از امام صادق علیه‌السلام آمده است:

شَبِعْتَنَا الرَّحْمَاءُ بَيْنَهُمُ الَّذِينَ إِذَا خَلَوْا ذَكَرُوا اللَّهَ [إِنَّ
ذِكْرَنَا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ]، إنا إذا ذكرنا ذكر الله وإذا ذكر
عدونا ذكر الشيطان؛ شیعیان ما با مهر و محبت با
یکدیگر برخورد می‌کند. آنان هرگاه در جایی اجتماع
کنند، خدا را یاد می‌کنند. البته هر زمان یادی از ما
شود، یاد خدا شده است و هرگاه یادی از دشمنان ما
بشود، یادی از شیطان شده است.^۱

از این جهت، از چیزهایی که هم دل را نورانی می‌کند و هم مجالس را، صلوات بر محمد و آل محمد است.

رهایی از نفاق

صلوات موجب می‌شود که شیاطین بروند و ملائکه بیایند. با صلوات، رحمت خداوند جذب می‌شود و نفاق و دورویی و تفرقه از بین می‌رود. پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

إِرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ بِالنِّفَاقِ؛
با صدای بلند بر من صلوات بفرستید که نفاق و دورویی را می‌برد.

سعی کنید - ان شاء الله - نه فقط با زبان، بلکه با قلب و دلتان به پیامبر و اهل بیت او توجه کنید که خیلی نورانیت می‌آورد. بلند فرستادن صلوات، هم تکبر و هم تعین را از بین می‌برد. و این از آثار پر برکت و گرانبهای صلوات بر محمد و آل محمد است.

خاطر خواه پیامبر ﷺ

هر کس، کسی یا چیزی را بسیار یاد کند، یا خاطر خواه آن است، یا خاطر خواه خواهد شد. این دو لازم و ملزوم‌اند. بزرگان فرموده‌اند:

مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ ذِكْرُهُ^۱ کسی که چیزی را دوست دارد، فراوان از آن یاد می‌کند.

انسان اگر چیزی را دوست نداشته باشد، از آن یادی نمی‌کند. اگر بغضش نسبت به آن چیز کامل باشد، از آن بدش می‌آید. اصلاً دوست ندارد حرفش را بشنود. امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرماید:

مَنْ أَبْغَضَ شَيْئًا أَبْغَضَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ وَ أَنْ يَذْكُرَ عِنْدَهُ^۲ کسی که چیزی را مبعوض و منفور می‌دارد، نگاه کردن به آن و یادآوری آن را نیز مبعوض و منفور می‌شمارد.

کسی که یاد پیامبر خدا می‌کند و بر او درود و سلام می‌فرستد، خاطر خواه اوست. اگر هم نباشد - ان شاء الله - می‌شود.

مهریه حوا

تنهایی فقط زینده خداست. خداوند است که احد و واحد و فرد است. غیر از خدا در همه موجودات زوجیت وجود دارد. تا زوجیت نباشد، تولید و بقاء نیست.

چون خداوند اراده کرده بود انسان‌ها را خلق کند، حضرت حوا را خلق کرد تا نسل بشر زیاد شود. وقتی حضرت حوا را خلق کرد، تمایلی در حضرت آدم ایجاد شد.

۱- مجموعه ورام، ج ۱، ص ۷۴؛ شرح نهج البلاغه، ج ۲، ص ۳۱۸.

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۶۰؛ بحار الانوار، ج ۱۶، ص ۲۸۵.

از جبرائیل پرسید: این کیست؟ گفت: این همسر توست. خواست نزدیک شود، گفت: باید خواستگاری کنی و عقد بخوانی. گفت: چگونه؟ گفت: باید برای او مهریه قرار دهی. آدم هم که مال و ثروتی نداشت. گفت: من چیزی ندارم تا مهر او قرار دهم. جبرئیل گفت: سه مرتبه بر حبیب خدا ﷺ صلوات بفرست تا حوا بر تو حلال گردد. در حقیقت مهریه حضرت حوا سه صلوات بود. انشاءالله همه ازدواجها همین‌طور آسان و راحت باشد.^۱

پاداش هفتاد و دو شهید

در روایات برای صلوات تعبیرات فوق العاده آمده است. در روایتی از پیامبر خدا ﷺ نقل شده است که فرمودند:

مَنْ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَعْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ اثْنَيْنِ وَ سَبْعِينَ شَهِيداً وَ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ؛^۲
 هر کس بگوید: «درود خدا بر محمد و آل محمد»، خداوند به او پاداش هفتاد و دو شهید عطا می‌کند و از گناهانش همچون روزی که از مادر متولد شده است بیرون می‌آید.

شبیبه این روایات نیز برای زیارت امام حسین علیه السلام آمده است. شاید اهمیت آن در این است که هم صلوات مهم است و

۱- شرح و فضائل صلوات، ص ۱۴۲.

۲- روضة الواعظین، ج ۲، ص ۳۳۳؛ جامع الاخبار، ص ۵۹.

هم خدای بزرگ، اجر و پاداش او بزرگ است. ما چیزی نیستیم. مهم نیستیم. یک مخلوق فقیر ناچیز هستیم. ولی کسانی که بر آن‌ها درود می‌فرستیم، یا به آن‌ها توسل می‌کنیم بزرگانند. لذا اگر شبیه این روایات را می‌بینید. تعجب نکنید.

تحفه‌ای برای رسول خدا ﷺ

صلوات‌های ما تحفه و هدیه‌ای به محضر پیامبر گرامی اسلام ﷺ است. چون با صلوات فرستادن بر آن حضرت از خداوند درخواست رحمت برای ایشان می‌کنیم. و قطعاً پیامبر خدا ﷺ پاسخ این هدیه را خواهند داد. چون آن حضرت مؤدب به آداب الهی هستند.

خداوند در قرآن فرموده است:

وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّهَا؛^۱ هرگاه به شما تحیت گویند، پاسخ آن را بهتر از آن بدهید، یا دست کم به همان گونه پاسخ دهید.

آنس بن مالک می‌گوید: در محضر امام حسین علیه السلام بودم. کنیزی از کنیزان حضرت به خدمت ایشان آمد و دسته گلی به عنوان تحیت به ایشان تقدیم کرد.

حضرت به او فرمود: در راه خدا آزاد هستی!

آنس می‌گوید: به حضرت گفتم: به خاطر یک دسته گل که

چندان ارزشی ندارد او را آزاد ساختید!؟

حضرت فرمودند: خداوند این چنین ما را ادب فرموده است که «هرگاه به شما تحیت گویند، پاسخ آن را بهتر از آن بدهید، یا دست کم به همان گونه پاسخ گویند.» و بهتر از این دسته گل، آزادی او بود.^۱

بنابراین، کسی که با صلوات خود تحفه‌ای تقدیم پیامبر خدا کند، آن حضرت هدیه‌ای بهتر از آن به او خواهد داد. چنان‌که در روایت آمده است:

کسی از رسول خدا ﷺ پرسید: صلوات فرستادن امت، فرستادن تحفه‌ای به سوی شماست. آیا از جانب شما هم تحفه‌ای برای آن‌ها خواهد بود؟ حضرت فرمودند:

امروز، صلوات امت بر من، تحفه‌ای از ایشان برای من است. و تحفه من برای ایشان، در بهشت خواهد بود.^۲

از این‌که حضرت تصریح نفرمود تحفه من برای ایشان چه خواهد بود، فهمیده می‌شود که آن تحفه چیزی است که قابل درک و تعریف نیست و کنه آن را نمی‌توان شناخت. فردای قیامت معلوم می‌شود که تحفه پیامبر عظیم الشان چه خواهد بود. تحفه شخصیت بزرگی همانند پیامبر خدا ﷺ البته بسیار بزرگ و غیر قابل تصور است.

۱ - کشف الغمّة، ج ۲، ص ۳۱؛ بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۱۹۵.

۲ - شرح و فضائل صلوات، ص ۸۶.

بنابراین، تا می‌توانید با صلوات خود برای آن حضرت تحفه بفرستید.

هدیه صلوات

یکی از رفقای ما می‌گفت: مشهد مشرف شده بودیم. به ما گفتند که آیت الله بهاء الدینی هم به مشهد آمده‌اند. اتفاقاً ایشان را در یکی از دفاتر حرم جا داده بودند و جای بسیار خوبی بود. اواخر شب برخی از رفقا به خدمت ایشان آمدند و گفتند: الآن دور ضریح خلوت شده است. اگر دوست دارید کنار ضریح بیایید، الآن وقت خوبی است. فرمودند: ما همین جا هم که هستیم لذت و بهره می‌بریم. بعد فرمودند: ما امشب کاری نکردیم، فقط سه صلوات به حضرت هدیه کردیم. و ذکر صلوات خیلی بلند است!

صلوات از روی اخلاص

صلوات بر محمد و آل محمد علیهم‌السلام برکات فراوانی دارد. یکی از برکات آن برآورده شدن حوائج دنیا و آخرت است. به‌ویژه اگر از روی صدق نیت و اخلاص باشد. امام صادق علیه‌السلام فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ النَّبِيِّ وَآلِهِ مَرَّةً وَاحِدَةً بِنِيَّةٍ وَإِخْلَاصٍ مِنْ قَلْبِهِ قَضَى اللَّهُ لَهُ مِائَةَ حَاجَةٍ مِنْهَا ثَلَاثُونَ لِلدُّنْيَا وَسَبْعُونَ

لِلْآخِرَةِ^۱ کسی که با توجه و از روی اخلاص یک مرتبه با دل و جان بر پیامبر و آل او صلوات بفرستد، خداوند یکصد حاجت او را برآورد. از این یکصد حاجت سی حاجت برای حوائج دنیوی است و هفتاد حاجت مربوط به حوائج اخروی است.

در این روایت قید نیت و اخلاص دل و جان آمده است. یعنی اگر صلوات از روی دوستی و محبت باشد و مقصود نیل به ثواب و مسائل دیگر نباشد، این آثار پر برکت را به دنبال خواهد داشت.

در برخی از روایات تعبیر به محبت شده است. چون انسان تا از وادی محبت سر در نیاورد، خالص نمی‌شود. مادر فرزند خودش را دوست دارد، هر چند این فرزند به او بدی کند و هر چند مادر بداند این فرزند در آینده به او خدمتی نخواهد کرد و بی اعتنا خواهد بود، ولی محبت فرزند با وجود این مادر عجین شده است. این محبت بدون غرض و خالص است و نمونه‌ای از اخلاص است.

صلوات هم اگر با اخلاص باشد، به برکت آن حوائج دنیا و آخرت برآورده می‌شود.

خشنودی اهل بیت علیهم‌السلام

آثار و برکات صلوات بسیار زیاد است. ان شاء الله سعی

کنیم تا خدا کمکمان کند که در کارها اهل تجارت نباشیم، بلکه کارهایمان به خاطر دوستی و محبت باشد. نه به خاطر ترس یا طمع.

اگر کسی ذکر صلوات را به خاطر ثواب نگوید، بلکه به خاطر خشنودی دل محمد و آل محمد بگوییم، این بهترین ارزش است. در صلوات شعبانیه که از اعمال هر روز ماه شعبان آمده است:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَوةً كَثِيرَةً تَكُونُ لَهُمْ رِضًا؛^۱ خداوندا، بر محمد و آل او درود و صلوات بفرستد، صلوات فراوانی که موجب رضایت و خشنودی آنان باشد.

همین که دل پیامبر و امام زمان و اهل بیت علیهم السلام شاد و خشنود شود، بهترین چیز است. مگر عقلمان کم است که دنبال ثواب بگردیم؟!

وقتی خود شخصیت تجلی می کند، چه داعی داریم که به دنبال ثواب بگردیم. مثل این که خود طرف اینجا حاضر است و ما دنبال عکس او بگردیم. فرمود: با صلوات بسیار خشنودی و رضایت دل محمد و آل محمد را فراهم می کنیم. راه را گم نکنیم.

نجات از سقوط

یکی از چیزهایی که انسان را از سقوط در جهنم و افتادن در آتش دوزخ حفظ می‌کند، ذکر شریف صلوات است. پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

رَأَيْتُ رَجُلًا فِي الْمَنَامِ مِنَ أُمَّتِي عَلَى الصَّرَاطِ يَرْجُفُ
أَخْيَانًا وَيُحِبُّ أَخْيَانًا وَيَتَعَلَّقُ أَخْيَانًا فَجَاءَتْهُ صَلَاتُهُ عَلَىَّ وَ
أَقَامَتْهُ عَلَى قَدَمَيْهِ حَتَّى مَضَى عَلَى الصَّرَاطِ؛^۱ در خواب
مردی از امت خود را بر پل صراط دیدم که سخت
افتان و خیزان بود. گاه آویخته می‌شد و گامی به جلو
بر می‌داشت و گامی به عقب می‌رفت. در این هنگام
صلوات فرستادن او بر من آمد و او را استوار داشت تا از
پل صراط بگذرد.

معلوم می‌شود این شخص اهل گناه و معصیت بوده است و
صلوات بر پیامبر و آل او سبب نجات او شده است.
صلوات در حقیقت اتصال به پیامبر و اهل بیت علیهم‌السلام است.
هنگامی که اتصال پیدا شد، نور پیدا می‌شود و کسی که نور
دارد، در آتش نمی‌افتد.
ان شاء الله این اتصال را در ظاهر و باطن داشته باشیم و آن را
حفظ کنیم.

دفع عذاب از اهل قبور

مرحوم میرزا حسین نوری، استاد حاج شیخ عباس قمی، در کتاب «دارالسلام» در فضیلت صلوات نقل کرده است که مادری می‌گوید: دختری داشتم، از دنیا رفت. شبی او را در خواب دیدم که در عذاب و سختی است. بدین خاطر بسیار متأثر شدم.

بعد از مدتی دوباره او را در خواب دیدم. دیدم حال او خوب شده است و در رَوْح و ریحان و جنت نعیم است. در یک باغ بهشتی و در یک رفاه و راحتی کامل به سر می‌برد. به او گفتم: تو که در عذاب بودی، چه شد که از آن نجات یافتی؟ گفت: یک روز یک مرد بزرگواری از این قبرستان عبور کرد. صلوات‌هایی به اهل این قبرستان هدیه کرد. خداوند به برکت صلوات‌های او عذاب از این قبرستان را برداشت و به جای آن نعمت و راحتی و خوشی به ما مرحمت کرد.

بال‌هایی بر صراط

در روایات آمده است که عبور از پل صراط بسیار مهم است؛ چون همهٔ انسان‌ها باید از پل صراط عبور کنند.

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا؛
و هیچ کس از شما نیست، مگر این‌که در آن وارد

می‌گردد. این امر همواره بر پروردگارت حکمی قطعی است.

هرکس توانست از پل صراط عبور کند، نجات پیدا کرده و اهل بهشت است. در واقع اگر کسی بتواند به راحتی از این دنیا و از محبت و وابستگی به دنیا بگذرد، نجات پیدا کرده است. وگرنه اگر آلوده به دنیا باشد، گرفتار آتش می‌شود. «هر که از پل بگذرد خندان بود.»

فَمَنْ رُحِزَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُرُورِ؛^۱ پس هر کس را از آتش دور
دارند و در بهشت در آورند، قطعاً کامیاب شده است و
زندگی دنیا جز مایه فریب نیست.

بسیاری در پل صراط سقوط می‌کنند و نمی‌توانند رد شوند. در روایات آمده است که یکی از چیزهایی که باعث می‌شود در پل صراط محفوظ بمانیم، صلوات بر محمد و آل محمد است. پیامبر خدا ﷺ فرمودند: فرشته‌ای در کنار پل صراط هست که بال‌های خود را برای کسانی که در دنیا بر محمد و آل محمد صلوات فرستاده‌اند پهن می‌کند. اگر بخواهند سقوط کنند، او به وسیله بال‌های خود آن‌ها را حفظ می‌کند.^۲ اگر می‌خواهید در پل صراط نلغزید، بر محمد و آل او بسیار صلوات بفرستید.

۱ - سوره آل عمران، آیه ۱۸۵.

۲ - کتاب ملائکه، ص ۳۲۵.

دروود خداوند و مخلوقات عالم

در میان روایات صلوات، برخی دارای تعبیر بسیار بلندی است و آثار فراوانی برای این ذکر شریف بیان کرده‌اند. امام صادق علیه السلام فرمودند:

إِذَا ذُكِرَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَكْثَرُوا الصَّلَاةَ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ النَّبِيِّ ﷺ صَلَاةً وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ أَلْفَ صَلَاةٍ فِي أَلْفِ صَفٍّ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَلَمْ يَتَّقْ شَيْءٌ مِمَّا خَلَقَهُ اللَّهُ إِلَّا صَلَّى عَلَيَّ الْعَبْدُ لِصَّلَاةِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَصَلَاةِ مَلَائِكَتِهِ؛^۱ چون نام پیامبر ﷺ برده شد، بسیار بر او صلوات بفرستید؛ زیرا هر کس یک صلوات بر پیامبر ﷺ فرستد، خداوند هزار بار در هزار صف از فرشتگان بر او صلوات فرستد و چیزی از مخلوقات خدا باقی نمی‌ماند، جز آن که بر این بنده صلوات بفرستد؛ برای آن که خداوند و فرشتگان بر او صلوات فرستند.

وقتی خدا و ملائکه بر گوینده این ذکر درود و رحمت بفرستند. در حقیقت همه عالم هستی درود و رحمت فرستاده‌اند. این است که همه ذرات عالم تبعیت می‌کنند. ببینید پیامبر خدا ﷺ چقدر عزیز است و چه جایگاه بلندی نزد خدا دارد که صلوات بر او عالم را به جنب و جوش وا می‌دارد.

بنابراین، بازتاب یک صلوات این است که خداوند و ملائکه و همه مخلوقات و موجودات عالم بر انسان درود و رحمت می‌فرستند.

زبانی که به ذکر شهادتین گشوده شد

مرحوم آیت الله شهید دستغیب نقل کرده‌اند که جوانی را در موسم حج دیدند که بسیار صلوات می‌فرستاد. در سعی و طواف و رفت و آمدها، همه جا مشغول این ذکر بود. دائم این ذکر بر لبان او جاری بود و یک امر غیر عادی می‌نمود. پرسیدند: دلیل این که این ذکر همیشه بر زبان شما جاری است چیست؟

گفت: با پدرم در مسیر حج بودیم. زمان‌های قدیم پیاده یا سوار بر مرکب به حج می‌رفتند و گاهی سفرشان شش ماه طول می‌کشید. گفت: در این سفر پدرم بیمار شد. معالجه‌ها سودی نبخشید و بیماری پدرم شدت گرفت و رو به قبله شد. من بر بالین پدرم بودم و او در حال احتضار و جان‌کندن. به او گفتم: بگو: «لا اله الا الله». شهادتین بگو. دیدم رنگ او سیاه شد و زبانش بند آمد.

باید از خدا بسیار عاقبت به خیری بخواهیم که راه آن ارتباط و اتصال به اهل بیت علیهم‌السلام است. کسی که مرتبط و متصل

به اهل بیت علیهم السلام شد، در عاقبت به خیری او شکی نیست. چنان که فاصله گرفتن از اهل بیت علیهم السلام بدون شک موجب بدعاقبتی است.

گفت: از این که پدرم زبانش بند آمد و نتوانست شهادتین را بگوید، بسیار متأثر و ناراحت بودم. در اوج ناراحتی و یأس دیدم که یک نقطه سفیدی در چهره او پیدا شد و رنگش برگشت و نورانی شد و شروع کرد به گفتن شهادتین. و با چهره‌ای باز از دنیا رفت.

من هم خیلی خوشحال شدم و خدا را شکر کردم که با عاقبت به خیری از دنیا رفت.

هم سفرها کمک کردند، او را غسل دادیم و کفن کردیم و به خاک سپردیم. ولی برای من جای سؤال بود که این دگرگونی‌ها در وقت جان دادن پدرم چه بود؟!

چند روزی گذشت تا این که پدرم را در خواب دیدم که در یکی از باغ‌های بهشتی بود. از او پرسیدم: این تغییر حال در موقع جان دادن چه بود؟

گفت: چون گناهی داشتم، اعمال بدم باعث شد که در وقت جان دادن چهره‌ام سیاه شود. فرشته‌های عذاب آمدند و مرا بردند و من وحشت کردم. و آن حالت به من دست داد و زبانم بند آمد.

داشتم ناامید می‌شدم، ولی یکمرتبه دیدم که فرشته‌های

عذاب به کنار رفتند و پیامبر عظیم‌الشان تشریف آوردند. آمدند نزدیک و فرمودند: ای کسی که در دنیا بر محمد و آل محمد زیاد صلوات فرستاده‌ای، پاداش صلوات‌ها را بگیر. این بود که فرشته‌های عذاب رفتند و من نجات پیدا کردم و رنگ چهره‌ام روشن شد و زبانم به ذکر شهادتین باز شد.^۱

شیرینی جان‌کندن

یکی از برکات و خاصیت‌های مداومت بر ذکر صلوات این است که سختی جان‌کندن برای انسان شیرین می‌شود. چون بسیاری افراد هستند که مبتلا سختی جان‌کندن یا گرفتاری در طولانی شدن جان‌کندن می‌شوند.

وقتی انسان نشاط داشته باشد، مردن هم برای او راحت است. وقتی نشاط نداشته باشد، بهترین کارها هم بر او سنگینی می‌کند.

آیت الله بهجت فرموده بودند: مادر پیر یکی از مشاهیر نجف در حال جان‌دادن بود. فامیل و بستگان دور بستر او جمع شده بودند و منتظر مردن او بودند. این مادر در ساعت‌های آخر گفته بود: بلند شوید یک حلوایی درست کنید تا من بخورم و قوت جان‌دادن داشته باشم. خود مردن هم قوت می‌خواهد.

۱ - این داستان با اندکی اختلاف در «شرح و فضائل صلوات»، ص ۱۵۳ نیز آمده است.

یکی از بزرگان می فرماید: من بر بالین محتضری رفتم. دیدم خیلی سرحال و با نشاط است. به او گفتم: معمولاً افراد هنگام مردن ناراحت و پکرنند. چطور شده که شما این قدر سرحال هستی؟ گفتم: به خاطر این که شنیدم پیامبر خدا ﷺ فرمودند: کسی که بر محمد و آل محمد صلوات بفرستد، خدای متعال تلخی جان کندن را بر او آسان می کند و من مدت هاست شربت جان کندن را نوشیده‌ام و به برکت این صلوات‌ها این نشاط و نورانیت به من داده شده است.^۱

صلوات بر فاطمه زهرا علیها السلام

از امیرالمؤمنین روایت شده است که حضرت زهرا علیها السلام فرمودند: رسول خدا به من فرمودند:

يَا فَاطِمَةُ مَنْ صَلَّى عَلَيْكِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَالْحَقُّ بِي حَيْثُ كُنْتُ مِنَ الْجَنَّةِ؛^۲ ای فاطمه، کسی که بر تو صلوات بفرستد، خداوند او را مورد مغفرت خویش قرار می‌دهد و او را به من ملحق می‌کند، هر کجا که باشم.

ما شخصیت والای حضرت زهرا علیها السلام را درک نمی‌کنیم. پیامبر خدا ﷺ به کسی که به آن حضرت درود بفرستد، چنین بشارت بلندی را داده‌اند؛ دو خاصیت مهم:

۱ - شرح و فضائل صلوات، ص ۱۱۴.

۲ - کشف الغمّة، ج ۱، ص ۴۲۲؛ بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۵۵.

۱- خداوند گناهانش را می‌آمرزد.

۲- خداوند او را با پیامبر خدا ﷺ محشور کند.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى فَاطِمَةَ وَ آيَهَا وَ بَعْلِهَا وَ بَنِيهَا وَ السَّرِّ
 الْمُسْتَوْدَعِ فِيهَا بَعْدَ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ؛^۱ خداوند، بر
 فاطمه و پدرش و شوهرش و فرزندانش و سرّی که در
 او به ودیعه نهاده شده است، به شمار آنچه علم تو به
 آن احاطه دارد، درود فرست!

نورانیت صلوات

بهترین ذکر و دعا و توسل کوتاه به پیامبر و آل او ذکر
 شریف صلوات بر محمد و آل محمد است.

پیامبر عظیم الشان اسلام ﷺ فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً خَلَقَ اللَّهُ عَلَى رَأْسِهِ نُورًا وَعَلَى يَمِينِهِ
 نُورًا وَعَلَى شِمَالِهِ نُورًا وَعَلَى فَوْقِهِ نُورًا وَعَلَى ظَهْرِهِ
 نُورًا وَعَلَى تَحْتِهِ نُورًا وَ فِي جَمِيعِ أَعْضَائِهِ نُورًا؛^۲ کسی که
 یک مرتبه بر من صلوات بفرستد، خداوند بالای سرش
 و سمت راستش و سمت چپش و پشت سرش و زیر
 پایش و در همه اعضایش نوری خلق می‌کند.

صلوات این قدر نورانی می‌کند! خدای متعال از صلوات در
 روز قیامت نوری خلق می‌کند که گردا گرد او را فرا می‌گیرد و

۱- عوالم، ج ۱۱، ص ۱۱۴۶.

۲- جامع الاخبار، ص ۶۰ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

همه وجودش نور می شود و کسی که در قیامت نور داشته باشد، به آتش نمی افتد.

همه کسانی که به آتش جهنم می افتند، نور ندارند؛ نور ایمان، نور ولایت، نور ارتباط با خدا.

نفس انسان یا نوری است یا ناری. همه انسان ها هم حرکاتشان یا نوری است یا ناری. حرکتهای ناری بر اساس هوی و هوس و نفس اماره است و حرکتهای نوری بر اساس عقل و ایمان و معنویت و فطرت.

ان شاء الله نارهای ما تبدیل به نور شود و نفس اماره به نفس مطمئنه و راضیه و مرضیه تبدیل شود. از چیزهایی که نور وجود انسان را زیاد می کند، صلوات بر محمد و آل محمد است.

قرب صلوات

قربی که در ذکر شریف صلوات هست، شاید در هیچ ذکر و عمل صالح و حسنه ای نباشد. خدای متعال به حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَام وحی کرد:

ای موسی، اگر می خواهی من از کلام تو به زبان تو نزدیک تر باشم، و از آنچه می بینی به چشمت نزدیک تر باشم، و از روح به بدنت نزدیک تر باشم، و از اندیشه و فکر به دلت نزدیک تر باشم، بر حیب

من محمد مصطفی ﷺ بسیار صلوات بفرست؛ چرا که صلوات بر او رحمت و نور و هدایت است.^۱

شاید از نظر اهل معرفت این حدیث بالاترین حدیث در فضیلت صلوات باشد؛ چون احادیث صلوات معمولاً وعده ثواب و شفاعت و آمرزش گناهان دارد. ولی این حد اعلاّی قرب را وعده داده است.

کسی که می‌خواهد خداوند از همه چیز حتی اعضا و جوارحش به او نزدیک‌تر باشد، باید بر محمد و آل محمد زیاد صلوات بفرستد.

درود فرشته با عظمت

کمتر موضوعی داریم که همانند صلوات روایت داشته باشد. تعابیر بلندی که برای ارزش و اهمیت این ذکر شریف آمده است کمتر دیده می‌شود.

آنس بن مالک خادم پیامبر ﷺ روایت می‌کند که رسول خدا ﷺ فرمودند:

اگر کسی برای احترام و تعظیم حق آن بزرگوار صلوات بفرستد، خداوند از آن صلوات فرشته‌ای با عظمت خلق می‌کند. این فرشته بقدری باعظمت و بزرگ است که یک بال او در شرق عالم مشاهده می‌شود و بال دیگرش در غرب عالم.

یعنی شرق و غرب عالم را پر می‌کند. و پاهای او در قعر زمین فرو می‌رود. و گردنش تحت عرش که نزدیک‌ترین جا به افق اعلی است قرار دارد.

خداوند متعال به آن فرشته خطاب می‌کند:

صَلِّ عَلَيَّ عَبْدِي كَمَا صَلَّى عَلَيَّ النَّبِيُّ فَهُوَ يُصَلِّي عَلَيَّ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ بر این بنده من درود بفرست،
همان‌گونه که بر پیامبر درود فرستاد. و این فرشته تا
روز قیامت بر این بنده صلوات می‌فرستد.^۱

بوسهٔ پیامبر ﷺ

مرحوم میرزا حسین نوری در «دار السلام» نقل کرده است که مردی بود که هر شب تا مقداری صلوات نمی‌فرستاد نمی‌خوابید. مقید بود که همیشه قبل از خواب مقداری صلوات بفرستد و به پیامبر خدا هدیه کند و بعد بخوابد. با نور صلوات می‌خوابید.

یک شب از خواب بیدار شد. بسیار سرحال و خوشحال بود و فضای اتاق از بوی عطر آکنده شده بود. حال انقلاب عجیبی داشت. همسرش گفت: چه شده است؟
گفت: الان پیامبر خدا را در خواب دیدم که وارد اتاق شدند و همه جا را نور فرا گرفت. بعد فرمودند: نزدیک بیا تا

لب‌هایت را ببوسم. لب‌هایی که با آن بر من صلوات می‌فرستی. می‌گوید: من خجالت کشیدم. گفتم: این لیاقت را در خودم نمی‌بینم که لب‌های من به لب‌های حضرت بخورد. صورتم را نزدیک حضرت آوردم. حضرت لب‌هایش را روی گونه‌های من گذاشتند و گونه‌های من را بوسیدند.

از این بوسیدن یک حالت فرح و شغفی به من دست داد که از خواب بیدار شدم. می‌گوید: تا مدتی در منزل این شخص بوی عطر و گلاب و عنبر می‌آمد و خود این شخص هم مدت‌ها بوی عطر می‌داد.

پیامبر ﷺ او را در خواب بوسیده است و بوی عطر آن حضرت در بیداری هم محسوس است! ان شاء الله همیشه دل‌هایمان را با ذکر صلوات معطر و نورانی کنیم.

شفاعت رسول خدا ﷺ

تعابیر بسیار بلند و قابل تأملی در فضیلت ذکر صلوات آمده است:

رسول خدا ﷺ در توصیه‌های خود به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

يَا عَلِيُّ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ كُلَّ يَوْمٍ أَوْ كُلَّ لَيْلَةٍ وَجَبَتْ لَهُ
شَفَاعَتِي وَلَوْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْكِبَايَرِ؛^۱ یا علی هرکس در

هر روز یا در هر شب بر من صلوات بفرستد، شفاعت او بر من واجب می‌شود، هر چند اهل گناهان کبیره باشد. فرمایشات پیامبر خدا و امامان علیهم‌السلام از روی یقین و حساب است. در زیارت جامعه کبیره می‌خوانیم:

قَوْلُكُمْ حُكْمٌ وَ حَتْمٌ؛ قول شما حکم و حتمی است.

اگر کسی جهنمی باشد، توفیق صلوات از او گرفته می‌شود؛ چون پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: هر کس شب یا روز بر من صلوات بفرستد، بر من واجب می‌شود که از او شفاعت کنم، هر چند گناهان کبیره کرده باشد. در این روایت چند نکته مهم است:

۱- تکرار صلوات اهمیت دارد؛ چون در این روایت عددی برای صلوات مطرح نشده است. اگر این ذکر در هر شب و روز تکرار شود و ادامه داشته باشد، مداومت بر یاد پیامبر و صلوات بر او، دعای مستجابی است که قطعاً پاسخ داده خواهد شد.

۲- کمترین عرض ادب در مکتب ما سلام کردن است. ولی جواب آن واجب است. اگر کسی یک عمر بر پیامبر و آلش درود و سلام بفرستد، آن‌ها قطعاً پاسخ خواهند داد که یک پاسخ آن همین شفاعت است.

۳- این که فرمودند: «وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي؛ شفاعت او بر من واجب است». یعنی شفاعت او گردن‌گیر من است. گاهی کسی خدمتی به انسان می‌کند که گردن‌گیر او می‌شود. در این

صورت اگر چیزی از او بخواهند، نمی‌تواند آن را رد کند.
اگر پدر یا استاد انسان از او چیزی بخواهند، بدون تأمل
می‌پذیرد و انجام می‌دهد. اینجا هم فرمودند: بر من رسول الله
از طرف خدا واجب می‌شود تا شفاعت کنم.

۸- فرمودند: شفاعت او بر من واجب است، هر چند از اهل
کبائر باشد. در روایتی دیگر آمده است که من در کنار میزان
می‌ایستم. اگر کسی این ذکر را گفته باشد و کفۀ گناهانش
سنگین باشد، این قدر از صلوات بر آن می‌گذارم تا حسناتش
سنگین شود.^۱ معلوم می‌شود کسی که جهنمی است توفیق این
ذکر شریف از او گرفته می‌شود.

اصلاً شفاعت برای گناهکاران است. خود پیامبر خدا ﷺ
فرمودند:

أَدَّخَرْتُ شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي؛^۲ شفاعت خودم
را برای امت خودم که مرتکب گناهان کبیره‌اند،
اندوخته‌ام.

پس اگر کسی می‌خواهد شفاعت پیامبر بر او واجب شود،
هر روز و هر شب روح و جان خود را با ذکر صلوات به پیامبر
و آتش متصل کند.

۱ - ثواب الاعمال، ص ۱۵۵؛ مکارم الاخلاق، ص ۳۱۲؛ بحار الانوار، ج ۷، ص ۳۰۴.

۲ - مجموعه ورام، ج ۱، ص ۲۹۹؛ بحار الانوار، ج ۸، ص ۳۰.

عقوبت ترک صلوات

تعبیرات بسیار تندی برای ترک صلوات بر محمد و آل محمد آمده است؛ یعنی برای کسانی که نام پیامبر خدا ﷺ را می‌شنوند و نسبت به آن بی‌تفاوت‌اند و اهمیت نمی‌دهند. هر کدام از این تعبیرات حکایت از اهمیت صلوات می‌کند. جابر بن عبدالله انصاری از پیامبر خدا ﷺ چنین روایت می‌کند:

مَنْ ذَكَرَنِي وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ فَقَدْ شَقِيَ؛^۱ کسی که مرا یاد کند و بر من صلوات نفرستد، شقی و بدبخت است. در جایی دیگر فرمودند:

أَمَّا أَجْفَى النَّاسِ فَرَجُلٌ ذُكِرْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ؛^۲ اما جفاکارترین مردم کسی است که نام من در برابرش برده شود، ولی بر من صلوات نفرستد. همچنین فرمودند:

مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ فَدَخَلَ النَّارَ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ؛^۳ کسی که نام من نزد او برده شود و بر من صلوات نفرستد، داخل آتش خواهد شد و خداوند او را از رحمت خویش دور می‌سازد.

ترک صلوات خصوصاً به هنگام شنیدن نام آن حضرت،

۱ - جامع الاخبار، ص ۵۹؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۶۳

۲ - عدة الداعي، ص ۴۱؛ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۱۵۱

۳ - الکافی، ج ۲، ص ۴۹۵؛ عوالی اللئالی، ج ۲، ص ۳۸

عقوبت‌های سختی را به دنبال دارد. بر این اساس است که برخی از فقهای بزرگ مثل صاحب «حدائق» شیخ صدوق، شیخ بهایی و بسیار از محدثین، ذکر صلوات را به هنگام شنیدن نام آن حضرت واجب می‌دانند.

آخرین سخن

یکی از چیزهایی که تلخی جان‌کندن انسان را آسان می‌کند، نه تنها سختی جان‌کندن، بلکه عالم برزخ را نیز آسان می‌کند، و نه تنها عالم برزخ را، بلکه شداید و مشکلات قیامت را هموار می‌سازد و در بهشت هم انسان را نورانی می‌کند، صلوات بر محمد و آل محمد است.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ الصَّلَاةَ عَلَيَّ وَ عَلَيَّ عَلَيَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ؛ هر کس آخرین کلامش صلوات بر من و بر علی باشد، وارد بهشت خواهد شد.

نظیر همین روایت نیز درباره ذکر «لا اله الا الله» از رسول خدا ﷺ روایت شده است:

مَنْ كَا آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ؛ کسی که آخرین کلامش ذکر «لا اله الا الله» باشد، وارد بهشت می‌شود.

ان شاء الله این دو ذکر بزرگ با ذرات وجودمان عجین شود

۱- عیون اخبار الرضا علیه السلام ج ۲، ص ۶۴؛ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۱۹۹؛ هداية الامة، ج ۳، ص ۱۴۰.

۲- من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۳۲؛ الامالی للصدوق، ص ۵۴۱؛ بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۲۳۳.

که اگر آخرین کلامی که در پرونده اعمال ما ثبت می شود یکی از این دو ذکر باشد، اهل بهشت خواهیم بود؛ ان شاء الله.

تبرک به صلوات

یکی از رفقای ما بچه دار شده بود و ولیمه ای داد. مرحوم آیت الله بهاء الدینی را هم دعوت کرده بود. بچه را آورد تا مرحوم آیت الله بهاء الدینی آن را تبرک کنند. شاید انتظار داشت که ایشان دعای مفصلی برای او بخوانند، ولی مرحوم آیت الله بهاء الدینی یک بار گفتند: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ» و بچه را برگرداندند.

این طلبه اعتراض کرد که آقا فقط یک صلوات!! فرمودند: شما قدر صلوات را نمی دانید. عظمت صلوات را درک نمی کنید. ذکر صلوات خیلی مهم است!

صلوات های شما به داد ما رسید

خود ایشان می فرمودند: یک آشنایی داشتیم که از دنیا رفته بود. دیدم به سه نوع عذاب مبتلاست. من هم سه صلوات هدیه کردم. در خواب او را دیدم که گفت: صلوات های شما به داد ما رسید و ما را نجات داد.

ایشان به کیفیت می پرداختند، نه به کمیت. صلوات را با اخلاص و معرفت و حضور قلب و توجه می فرستادند. و این آثار بسیار زیادی دارد. ان شاء الله روش ما هم همین طور باشد.

برتر از بیست هزار سال عبادت

پیامبر عظیم الشان ﷺ در شب معراج وقتی به آسمان چهارم رسیدند، فرشته‌ای را دیدند که لوحی را جلوی روی خود نهاده است و آب از دیده‌های او می‌ریزد و توجّه نکرد که به حضرت تعظیم کند.

جبرئیل بال خود را بلند کرد تا آن فرشته متوجّه بشود و در رکاب آن حضرت بیاید و عرض ادب کند. آن فرشته متوجّه شد و به محضر پیغمبر خدا رسید. عرض ادب کرد و گفت: من را معذور بدار اگر در عرض ادب کوتاهی کردم. آن‌قدر از این لوح، نور بالا می‌رفت که من شما را ندیدم و متوجّه نشدم. پیامبر عظیم الشان ﷺ فرمودند: در این لوح چه نوشته شده است؟ گفت: نوشته شده است:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلِيٌّ وَلِيُّ اللَّهِ

آن فرشته به پیغمبر خدا ﷺ گفت: من دو رکعت نماز دارم که به امر الهی آن را در مدت بیست هزار سال به جای آورده‌ام. پنج هزار سال در قیام بودم. پنج هزار سال در رکوع بودم. پنج هزار سال در سجود بودم، و پنج هزار سال در تشهد. ثواب این نماز را به شما هدیه می‌کنم که تقصیر بی‌ادبی مرا عفو کنید و مرا ببخشید.

حضرت فرمودند: من به طاعت تو احتیاجی ندارم. آن فرشته عرض کرد: من ثواب این نماز را به امت شما می‌بخشم.

حضرت فرمودند: گمان من این است که امت من هم به این نماز بیست هزار ساله تو نیاز ندارند.

بعد این جمله بلند را فرمودند: «به عزت خدا، هر یک از گناهکاران امت من یک مرتبه بر من صلوات بفرستند، ثواب آن از بیست هزار سال طاعت شما بیشتر است.»^۱

باید توجه داشته باشیم که پیامبر عظیم الشان ﷺ هیچ وقت به گراف و مبالغه سخنی نمی فرماید و شکی در این نیست که انسان برتر و بالاتر از فرشتگان است؛ چون فرشته‌ها در حالت تجرّد هستند. شهوت و غضب و حیوانیت در آنها نیست. برای آنها عبادت کردن کار سهل و آسانی است.

ولی انسان در این دنیا گرفتار غرایز مختلف است. هوا و هوس‌ها و بحران‌های فراوانی گریبانگیر اوست و او را به سوی غفلت از خدا سوق می‌دهد.

اگر همه این‌ها را پشت سر بگذارد و در این دنیای پر تلاطم و پر آشوب و غفلت‌زا که غفلت از همه در و دیوار آن می‌بارد، از این غفلت‌ها و از این شهوت‌ها بگذرد و یاد خدا و یاد پیغمبر کند و بر محمد و آل محمد ﷺ صلوات بفرستد، بعید نیست که فضیلت این صلوات او از ثواب بیست هزار سال عبادت یک فرشته‌ای که در آسمان چهارم می‌خواهد بندگی خدا را بکند برتر باشد.

چون شرایط آن فرشته با شرایط انسان فرق می‌کند. برای فرشته عبادت و طاعت و بندگی خدا کار سختی نیست. ولی انسانی که بر خلاف جهت هوا و هوس و شیطان و نفسانیت حرکت کند و مسیر پیامبر و اهل بیت را ببیند و در تاریکی دنیا بر آن بزرگواران صلوات بفرستد، ارزش این بیشتر و فوق‌العاده‌تر است.

به هنگام ورود به مسجد و خروج از آن

از جاهایی که ذکر صلوات سفارش شده و مستحب است، هنگام ورود به مسجد و خروج از آن است. امام صادق علیه السلام فرمودند:

إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ فَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَإِذَا خَرَجْتَ فَأَفْعَلْ ذَلِكَ؛^۱ هرگاه وارد مسجد شدی، بر محمد آل محمد صلوات بفرست و هر گاه هم از مسجد خارج شدی چنین کن.

در واقع مسجد محل یاد خدا و ارتباط با خدای متعال است. انسان اگر حضور در مسجد را با صلوات بر محمد و آل محمد آغاز کند، و با همین ذکر شریف آن را به پایان برد، موجب می‌شود که عبادت او محفوظ باشد و طاعت او مورد پذیرش و قبول قرار بگیرد.

نوری فراروی آخرت

پیامبر عظیم الشان ﷺ می فرماید:

أَكْثَرُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَإِنَّ الصَّلَاةَ عَلَيَّ نُورٌ فِي الْقَبْرِ وَ
نُورٌ عَلَي الصِّرَاطِ وَ نُورٌ فِي الْجَنَّةِ؛^۱ بر من فراوان

صلوات بفرستید که صلوات بر من نوری است در قبر و
نوری است بر صراط و نوری است در بهشت.

شاید ما حقیقتاً بازتاب ذکر صلوات را در این دنیا درک
نکنیم. حقیقت آن را در عالم پس از دنیا که عالم کشف
و شهود است و حقایق هویدا و آشکار می شود، می توان
درک کرد.

در عالم دنیا پرده‌ها و حجاب‌های طبیعت و مادیت و دنیای
ظلمانی مقابل دید و چشم دل ما را گرفته است، ولی در آن
عالم آخرت، برکات و بازتاب ذکر بلند صلوات آشکار می شود.
آنچه را پیشوایان معصوم ما فرموده‌اند، همان حقایق ناپیدایی
است که فعلاً قدرت درک و مشاهده آن را نداریم. بنابراین،
فرموده آن‌ها عین حقیقت است، بدون هیچ کم و زیادی.

فرمودند: ذکر شریف صلوات عالم قبر را نورانی می کند.
البته باید بدانیم که منظور از عالم قبر که در روایت مطرح شده
است، عالم برزخ است. چون بدن ما به درون یک حفره و چاله
خاکی در درون زمین می رود، ولی روح ما در قالب مثالی شبیه

این بدن قرار خواهد گرفت. آن جایگاهی که قالب مثالی برای روح و جان ماست، نورانی خواهد بود. و نور به انسان آرامش می‌دهد. بنابراین، منظور قبر خاکی نیست.

در روایات ما آمده است که قبر یا باغی از باغ‌های بهشت است و یا چاله‌ای از چاله‌های آتش،^۱ که منظور همان عالم برزخ است.

پیغمبر خدا ﷺ فرمود: صلوات، هم عالم برزخ را نورانی می‌کند و هم پل صراط را. و امام باقر علیه السلام فرمودند:

وَمَنْ كَانَ عَلَى الصِّرَاطِ لَهُ نُورٌ لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ النَّارِ^۲ و کسی که بر صراط نور داشته باشد، از اهل آتش نیست.

آتش جهنم هم سیاه است و هم تاریک و ظلمانی. برای این‌که بتوانیم با نور زیاد از پل صراط عبور کنیم و به داخل آتش نیفتیم، نیاز داریم که در دنیا، دل و جان خود را به نور صلوات جلا بدهیم و نورانی کنیم.

در بهشت هم که خود سرچشمه و منبع نورهای معنوی است، کسانی که صلوات می‌فرستند، آنجا هم خدا آن‌ها را نورانی قرار می‌دهد.

آن‌ها که دوست دارند هم در عالم برزخ، هم عالم قیامت، و

۱- تفسیر القمی، ج ۲، ص ۹۴؛ الامالی للطوسی، ص ۲۸؛ بحار الانوار، ج ۶ ص ۲۱۴.

۲- جامع الاخبار، ص ۶۰؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۶۴.

هم در عالم بهشت نورانی باشند، باید سعی کنند این نور را در دنیا تهیه کنند. و آن هم ذکر بلند صلوات بر محمد و آل محمد است. خدا توفیق این ذکر را بیش از پیش مرحمت بفرماید!

پاکی از گناه

پیامبر عظیم الشان ﷺ می فرماید:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً لَمْ يَبْقَ مِنْ ذُنُوبِهِ ذَرَّةٌ^۱ اگر کسی یک بار بر من صلوات بفرستد، ذره‌ای از گناهان او باقی نمی‌ماند.

این حدیث، حدیث بسیار مهمی است. إن شاء الله با قلب خود آن را بپذیریم و باور بکنیم. اگر واقعاً اعتقاد ما این باشد که صلوات ما را به منبع نور و رحمت وصل می‌کند، وقتی که نور آمد ظلمت می‌رود. وقتی که رحمت آمد، غضب می‌رود. وقتی که خدا و پیامبر آمدند، تاریکی‌ها، گناهان، معصیت‌ها دور می‌شود.

جاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا^۲

حق آمد و باطل نابود شد. یقیناً باطل نابود شدنی است.

اگر یک ذره به دریا وصل شود، قطعاً پاک می‌شود. این صلوات‌ها در واقع صله و اتصال به نور الهی و نور چهارده معصوم علیهم‌السلام است. اگر واقعاً وصل شویم و این پیوند با

صلوات ایجاد شود، قطعاً مصداق این حدیث خواهیم بود. اگر کسی با صلوات بر محمد و آل محمد وصل شد، ذره‌ای از گناهان او باقی نمی‌ماند. اگر هم احیاناً حقّ النَّاس و چیزی بر گردن کسی است، شاید این یک عاملی باشد که چراغ دل او روشن شود و حقّ النَّاس و حقوق دیگران را ادا کند. و موفق به توبه شود.

بنابراین، کثرت صلوات و مداومت بر صلوات قطعاً او را به جایی می‌رساند که - إن شاء الله - ذره‌ای از گناهان او باقی نماند.

میزان حسنات

یکی از اعتقادات مهمّ قرآنی و دینی ما اعتقاد به میزان و سنجش و ارزیابی اعمال در روز قیامت است، که از آن به میزان، موازین و وزن تعبیر می‌شود.

در قرآن آمده است که موقفی در قیامت داریم که در آن موقف همه جمع خواهند شد و اعمال هر کس سنجش و ارزیابی خواهد شد و معلوم می‌شود که چه کسی بهشتی است و چه کسی جهنمی.

فَأَمَّا مَنْ نَقُلْتُ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ؛^۱ و اما کسی که در روز قیامت ترازوی اعمالش سنگین است، در یک زندگی خشنود کننده خواهد بود.

هر کسی میزان حسنات او سنگین باشد و سیئات و گناهان او کم باشد، قطعاً غالب می‌شود و با اهل بهشت خواهد بود. اما اگر خدایی ناکرده میزان سیئات او سنگین و حسنات سبک باشد، گرفتار آتش است.

وَ اَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ؛^۱ و اما کسی که ترازوهایش سبک است، پناهگاهش دوزخ است.

از این رو، باید به دنبال چیزهایی بگردیم که میزان حسنات را خیلی سنگین می‌کند. مثلاً در روایات آمده است: ولایت و محبت محمد و آل محمد میزان حسنات را سنگین می‌کند. حسن خلق میزان حسنات را سنگین می‌کند. تسیحات اربعه میزان حسنات را سنگین می‌کند.

یکی از چیزهایی که در روایات متعدد وارد شده است و موجب سنگینی میزان حسنات است، صلوات بر محمد و آل محمد است. امام باقر علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین نقل می‌کنند:

أَنَا عِنْدَ الْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ نَقَلَتْ سَيِّئَاتُهُ عَلَيَّ حَسَنَاتِهِ جِئْتُ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ حَتَّى أُثْقَلَ بِهَا حَسَنَاتِهِ؛^۲
من در روز قیامت نزد میزان هستم. کسی که بدی‌هایش بر خوبی‌هایش سنگینی کند، صلوات‌هایی که بر من فرستاده است می‌آورم تا به وسیله آن خوبی‌هایش را سنگین کنم.

در میزان کسی چیزی نهاده نمی‌شود که از نظر وزن معنوی و ثواب و پاداش از صلوات بر محمد و آل محمد سنگین‌تر باشد. إن شاء الله با کثرت این ذکر میزان حسنات خود را به توفیق الهی زیاد کنیم که اگر میزان حسنات کسی سنگین شد، قطعاً اهل بهشت خواهد بود.

طهارت روح

یکی از برترین زیارت‌نامه‌ها از نظر سند و متن، زیارت جامعه کبیره است که از دو لب درر بار امام هادی علیه السلام خطیب اهل بهشت، برای ما بیان شده است.

این زیارت یک دوره امام شناسی است و همه جمله‌های آن جامع و کامل است. یک بخش مهم زیارت جامع کبیره، در فضیلت صلوات و ولایت اهل بیت علیهم السلام است.

وَجَعَلَ صَلَوَاتِنَا عَلَيْكُمْ وَ مَا خَصَّنَا بِهِ مِنْ وَايَتِكُمْ
طَبِيباً لَخَلَقْنَا وَ طَهَارَةً لِأَنْفُسِنَا وَ تَزْكِيَةً لَنَا وَ كَفَّارَةً
لِلدُّنُوبِنَا؛^۱ و خداوند درود و صلوات ما را بر شما، و آنچه
را که مخصوص ما کرد از نعمت ولایت شما، برای
نیکویی فطرت و خلقت ما و پاکی نفوس ما و تزکیه و
پاکیزگی روح ما و کفاره گناهان ما قرار داد.

خداوند صلوات و ولایت اهل بیت علیهم السلام را وسیله پاکیزگی

۱ - من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۱۳؛ بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۳۰؛ مفاتیح الجنان، ص ۸۹۴
زیارت جامعه کبیره.

خلقت ما قرار داده است. جان و روح و حقیقت ما را پاک می‌کند و نفوس ما را به سوی طهارت و پاکیزگی می‌برد و گناهان ما را می‌پوشاند و رشد و نمو و کمال و قرب را برای ما می‌آورد.

هر چهار تعبیر، تعبیر مهمی است؛ هم پاکیزگی خلقت ما و هم طهارت درونی و هم تزکیه و نمو و رشد ما و هم کفاره گناهان.

وقتی یک باغبان درختی را حرس می‌کند و شاخه‌های زیادی آن را می‌زند، درخت رشد و نمو می‌کند. اهل بیت علیهم‌السلام هم باغبان وجود ما هستند. و صلوات و سیله تقرّب به این بزرگواران است و باعث می‌شود که خلقت ما و جان ما و درون ما از آلودگی‌ها، ناپاکی‌ها و بدی‌ها و رذایل اخلاقی و ظلمت‌ها پاک و پاکیزه شود و وسیله رشد و تعالی ما فراهم شود.

بر آمدن حاجات

روایت متعددی به این مضمون داریم که یکی از چیزهایی که وسیله برآمدن حاجات است، مداومت بر صلوات بر محمد و آل محمد علیهم‌السلام است. پیامبر عظیم الشان صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ مِائَةً مَرَّةً قَضَى اللَّهُ لَهُ مِائَةَ حَاجَةٍ؛^۱ کسی که صد مرتبه بر محمد و آل

محمد صلوات بفرستد، خداوند یکصد حاجت او را برآورد.

در این روایت نورانی بشارت بزرگی است! یعنی با هر صلوات یک حاجت ما برآورده می‌شود. باید توجه داشته باشیم که بسیاری از بلاها و گرفتاری‌هایی که ما نمی‌خواهیم در آن بیفتیم، به برکت این صلوات‌ها دفع می‌شود. ما نیازهای فراوانی داریم و خبر نداریم که به برکت این صلوات و ارتباط با پیغمبر و آل او تأمین می‌شود.

نباید فکر کنیم که حوائج فقط منحصر در حوائج مادی است، بلکه حوائج معنوی، اخروی، روحی، علمی، معرفتی، آرامش و خوشی درون، بسیار گسترده‌تر و به مراتب مهم‌تر از حوائج مادی است.

شاید بیشتر نظر اهل بیت علیهم‌السلام هم به آن حوائج معنوی و اخروی است. لذا فرمودند: کسی که صد بار این ذکر را بگوید، خدا هم صد حاجت از حوائج او را برآورده خواهد کرد؛ **إن شاء الله.**

حمل عرش الهی

حق تعالی چون عرش را آفرید، هفتاد هزار فرشته را هم خلق کرد. به آنان گفته شد:

طُوفُوا بِعَرْشِ النُّورِ وَ سَبِّحُونِي وَ اجْمَلُوا عَرْشِي؛ به

عرش نورانی طواف کنید و مرا تسبیح گویند و عرش
مرا حمل کنید.

این هفتاد هزار فرشته هر چقدر تلاش کردند نتوانستند
عرش را حمل و جا به جا کنند. تا این که به آن‌ها خطاب شد:

طُوفُوا بِعَرْشِ النُّورِ فَصَلُّوا عَلَيَّ نَوْرِ جَلَالِي مُحَمَّدٍ
حَبِيبِي وَ اَهْمَلُوا عَرْشِي؛ به عرش نورانی طواف کنید و
بر نور جلالم، محمد که حبیب من است، درود فرستید
و عرش مرا حمل کنید.

یعنی بر پیامبر و آل او صلوات بفرستید تا قدرت پیدا
کنید که این عرش را حمل کنید. با صلوات بر محمد و آل
محمد توان و قدرت فرشته‌ها چندین برابر شد و توانستند
عرش را حرکت بدهند.^۱

این که حقیقت عرش چیست؟ حقیقت آن را ما درک
نمی‌کنیم. آیا عرش قدرت خداست؟ آیا علم خداست؟ آیا
حقایق معنوی است که در بالا است، یا نور پیامبر و
اهل بیت علیهم‌السلام است؟ حقیقت عرش را ما درک نمی‌کنیم، ولی
اعتقاد به عرش از اعتقادات قرآنی و روایی ماست.

در هر صورت عرش الهی چیزی است که فوق هفت
آسمان است و محلّ عنایات ویژه و خاصی است که از آنجا به
عالم وجود سرازیر می‌شود.

در این روایت می‌فرماید: هفتاد هزار فرشته قدرت بلند کردن عرش را نداشتند، ولی صلوات و ارتباط و اتصال به پیامبر و آل پیامبر به آنان نیرو و توان داد تا بتوانند عرش خدا را حمل کنند. از اینجا معلوم می‌شود که این ذکر به انسان انرژی و نیروی فوق العاده معنوی می‌دهد.

مبارزه با دو نوع شیطان

از قرآن و روایات استفاده می‌شود که ما دو نوع شیطان داریم. چنان‌که در قرآن آمده است:

وَ كَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ؛
و بدین‌گونه برای هر پیامبری دشمنی از شیطان‌های
انس و جن برگماشتیم.

خداوند می‌فرماید: ما برای انبیا، هم شیطان انسی قرار دادیم و هم شیطان جنی. شیطان جنی معلوم است. همین ابلیس و اعوان و انصار او که ناپیدا هستند. خود شیطان هم جزء جن است. این‌ها را شیطان جنی می‌گویند که به چشم ما نامرئی هستند و سر دسته آن‌ها هم ابلیس است و نوچه‌ها و نیروهایی دارد که تحت فرمان او هستند که در فکر انسان‌ها هجمه می‌کنند. و سوسه‌گر و خناس هستند و انسان را به بدی‌ها دعوت می‌کنند و کمر به دشمنی انسان بسته‌اند تا او را گمراه کنند.

شیطان دوم، شیطان انسی است. هر کس که راه و رفتار و روش او مثل شیطان است، هرچند در چهره انسان دو پا باشد و در لباس انسانیت و بشریت ظهور کرده باشد، شیطان انسی است.

در روایات آمده است که جسم بعضی‌ها جسم انسان است، ولی قلب آن‌ها قلب حیوان است، یا فکر آن‌ها فکر شیطان است. به قول مولانا می‌گوید

ای بسا ابلیس آدم رو که هست

پس به هر دستی نباید داد دست

چه بسا انسان‌نمایی که به ظاهر انسان هستند، ولی در باطن شیطان، یا شیطان‌پرست‌اند. یا به شیطان درس می‌دهند. انسان اگر به بیراهه کشیده بشود و سردمدار بدی‌ها بشود، از شیطان هم بدتر خواهد بود.

اما چه کنیم که از شیطان جن و انس دور بشویم؟ پیامبر عظیم الشان ﷺ در یک روایت نورانی راه دور کردن شیطان انس و جن را برای ما بیان فرموده‌اند. می‌فرماید:

إِنَّ الشَّيْطَانَ أَتْنَانَ شَيْطَانِ الْجِنَّ وَيَعْدُ بِلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ شَيْطَانِ الْإِنْسِ وَيَعْدُ بِالصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ؛^۱ شیطان دو گونه است: شیطان جن که با ذکر «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» از

انسان دور می‌شود. و شیطان انس که با صلوات بر محمد و آل محمد دور می‌شود.

اگر کسی دچار افکار و خیالات و وسوسه‌گری شیطان شده است، ذکر «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ» را زیاد بگوید. و اگر کسی دچار دوستان ناباب، افرادی که او را دعوت به گناه و بدی می‌کنند، یا گرفتار جلسات ناباب شده است و ممکن است او را هم به لجن‌زار بدی‌ها و گناهان بکشند، اینجا مداومت بر صلوات، شیطان‌های انسی را از ما دور می‌کند. و این بشارت بسیار بزرگی است.

بوییدن گل و صلوات

شخصی می‌گوید: من به امام صادق علیه السلام مقداری گل هدیه دادم. «فَاَوْلْتُ اَبَا عَبْدِ اللهِ الصَّادِقِ شَيْئًا مِنَ الرَّيَاحِينِ». حضرت وقتی این گل‌ها را گرفتند، بوییدند و این نعمت خدا را بر دو چشم خود گذاشتند، آن‌گاه فرمودند:

مَنْ تَنَاوَلَ رِيحَانَةً فَشَمَّهَا وَوَضَعَهَا عَلَى عَيْنَيْهِ ثُمَّ قَالَ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ لَمْ تَقْعْ عَلَى الْأَرْضِ
حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ؛^۱ هر کس گلی به دستش برسد و آن را
ببوید و بر دیدگان خود نهد و بگوید: «اللَّهُمَّ صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ»، هنوز آن گل را بر زمین
ننهد، خدایش می‌آمرزد.

همچنین ابوهاشم جعفری می‌گوید: به محضر امام
عسکری علیه السلام رسیدم. کودکی از کودکان آن حضرت آمد و شاخه
گلی را به آن امام تقدیم کرد. حضرت آن را بوسیدند و بر
دیدگان خویش گذاردند و آن‌گاه به من دادند و فرمودند:

يا اباهاشمٍ مِنْ تَنَاوَلَ وَرْدَةً أَوْ رِيحَانَةً فَقَبَّلَهَا وَوَضَعَهَا
عَلَى عَيْنَيْهِ ثُمَّ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَيْمَّةِ
كَتَبَ اللَّهُ لَهُ الْحَسَنَاتِ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ وَحَا عَنْهُ مِنْ
السَّيِّئَاتِ مِثْلَ ذَلِكَ؛^۱ ای ابوهاشم، هر کس شکوفه یا
گلی به دستش برسد و آن را ببوسد و بر دیدگان خود
بگذارد، آن‌گاه بر محمد و آل محمد همان امامان
معصوم صلوات بفرستد، خداوند به شمار شن و
ماسه‌های انباشت شده، برای او حسنه می‌نویسد و به
همان مقدار گناهانش را محو می‌کند.

یکی از مواردی که مستحب است انسان صلوات بفرستد،
هنگام بو کردن گل‌هاست. گل و بوی خوش آرامش‌دهنده
است. انسان با بو کردن آن به یاد خدا و پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و به یاد
زیبایی‌ها می‌افتد.

همان‌طور که گل زیباست و به ما طراوت و احساس تازگی
و آرامش می‌دهد، ذکر شریف صلوات هم به ما طراوت معنوی
می‌دهد. همان‌طور که با گل و بوی خوش آن، مشام خود را

معطر می‌کنیم، با صلوات هم روح و جان خود را معطر و خوشبو می‌کنیم.

کسانی که می‌خواهند روح و جانشان معطر شود و از گناهان پاکیزه شوند، هنگام بو کردن گل‌ها، بر محمد و آل محمد صلوات بفرستند.

اندوه شیطان

پیامبر عظیم الشان ﷺ روزی ابلیس را دیدند که محزون و غمگین است. البته انسان باید توجه داشته باشد که هر کاری که باعث حزن و اندوه دشمن خدا و باعث تکدر خاطر او بشود، علامت قرب به خداست و علامت خوبی است.

در زبان فارسی ما می‌گوییم: دشمن شاد نشوید. یعنی هیچ وقت کاری نکنیم که شیطان خوشحال شود. این علامت غضب الهی است. ولی اگر ما کاری بکنیم که شیطان محزون شود و دشمن خدا ناراحت گردد، این علامت قرب و عمل بسیار خوب و فوق العاده‌ای است.

پیغمبر عظیم الشان ﷺ دیدند که شیطان محزون و غمگین است. سؤال کردند: چرا محزون و غمگین هستی؟ گفت: به خاطر شش عملی که شما برای امت خود آورده‌ای و این امت این شش عمل را به جای می‌آورند و موجبات اندوه و ناراحتی و کدورت من فراهم می‌شود.

اول این که هر کاری می‌خواهند انجام دهند، «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» می‌گویند.

دربارهٔ بسم الله آمده است که «أَعْظَمُ آيَةٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ؛ اِبا عظمت‌ترین آیه در قرآن است.» و بنابر بعضی از روایات، اسم اعظم در «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» است.

اگر بخواهیم مهم‌ترین جمله در عالم که از طرف خدای متعال در کتاب‌های آسمانی آمده است را بیان کنیم، «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» است. همهٔ قرآن در سورهٔ حمد گنجانده شده است و همهٔ سورهٔ حمد در «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ». باید از خدا توفیق بخواهیم که همهٔ کارها را با «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» شروع کنیم.

دومین چیزی که باعث ناراحتی و حزن من می‌شود، این است که امت شما هر کاری که تصمیم می‌گیرند در آینده انجام بدهند، می‌گویند: إن شاء الله.

سوم از چیزهایی که باعث اندوه من می‌شود، این است که وقتی به هم می‌رسند سلام می‌کنند.

چهارم وقتی به هم می‌رسند، مصافحه می‌کنند.

پنجم در وقت گناه استغفار و توبه می‌کنند.

ششم از چیزهایی که باعث حزن و اندوه شیطان و دوری شیطان می‌شود، این است که هر گاه امت شما یاد شما می‌کنند،

بر محمد و آل محمد صلوات می فرستند.^۱
 معلوم می شود ذکر صلوات آن قدر نور دارد و قوی است که
 شیطان را محزون و غمگین و دور خواهد کرد. ان شاء الله
 امیدوار هستیم که این ذکر را در هر حالی فراموش نکنید.

اشرف اعمال اهل ایمان

امام عسکری علیه السلام فرمودند:

إِنَّ أَشْرَفَ أَعْمَالِ الْمُؤْمِنِينَ فِي مَرَاتِبِهِمُ الَّتِي قَدْ رُتِبُوا
 فِيهَا مِنَ الثَّرَى إِلَى الْعَرْشِ الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
 الطَّيِّبِينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ؛^۲ شرافتمندانه ترین اعمال
 اهل ایمان در مقام و جایگاهی که قرار گرفته باشند، از
 خاک تا عرش الهی، صلوات بر محمد و آل پاک و
 پاکیزه اوست. درود خداوند بر آنان باد!

رده بندی مؤمنین در درجات مختلف است. گاهی فاصله
 اینها از زمین تا آسمان است. کمترین رتبه مؤمن این است که
 فقط به قلب اهل بیت علیهم السلام را دوست داشته باشد. و رتبه بالاتر،
 آن است که با قلب و زبان دوست بدارند و رتبه بالاتر از آن،
 این است که با قلب و زبان و عمل دوست بدارند.
 بالاترین رتبه، پیروی از اهل بیت علیهم السلام است. در این رتبه به
 مرتبه ای می رسند که درباره آنان گفته می شود: «مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ»؛

۱- تحفة الواعظین، ج ۴، ص ۱۲۷، به نقل از انوار المجالس.

۲- بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۶۲؛ مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۴۰.

از ما اهل بیت هستند.»

بنابراین، مؤمنین رتبه‌های مختلفی دارند. در هر رتبه‌ای که باشند، اشرف اعمالشان صلوات بر محمد و آل محمد است. یعنی این صلوات برای یک گروه خاص، یک کلاس خاص و یک رتبه خاص نیست، بلکه از زمین تا عرش الهی که بالاترین و نزدیک‌ترین مرتبه و مقام به خداوند متعال است، از آن بهره‌مند می‌شوند و از اشراف اعمال آن‌ها محسوب می‌شود.

إن شاء الله به این مطلب اهمّیت بدهیم. فکر نکنیم کسانی که مقام و درجه آن‌ها بالا رفته است، دیگر نیازی به صلوات ندارند، بلکه کسانی هم که در بالاترین رتبه‌ها باشند، با همین ذکر شریف اوج می‌گیرند. چنان‌که حاملین عرش الهی هم به برکت همین صلوات توانستند عرش را حمل بکنند. حمل به هر معنایی که باشد. با ذکر صلوات بر محمد و آل محمد است که انسان به این مراتب عرفانی و معنوی خواهد رسید.

درود خدا و فرشتگان

پیامبر عظیم الشان اسلام ﷺ فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ مَلَائِكَتُهُ فَمَنْ شَاءَ
فَلْيُقِلِّ وَ مَنْ شَاءَ فَلْيُكْثِرْ! هر کس بر من صلوات
بفرستد، خداوند و فرشتگانش بر او صلوات می‌فرستند.

بنابراین، هر کس می‌خواهد اندک صلوات بفرستد و هر کس می‌خواهد فراوان صلوات بفرستد.

اگر هیچ خاصیتی در عالم برای ذکر صلوات نباشد، مگر این که صلوات‌های ما باعث می‌شود که خدا و ملائکه که کارگزاران و نیروهای الهی هستند، بر ما درود و صلوات بفرستند و رحمت را بر ما سرازیر کنند، همین کافی است.

پیغمبر خدا ﷺ فرمودند: صلوات‌های ما باعث می‌شود که خدا و ملائکه لطف و رحمت خود را بر ما سرازیر کنند. هر کسی می‌خواهد این ذکر را زیاد بگوید و هر کسی هم می‌خواهد کم بگوید.

این فرمایش حضرت هم یک بشارت است و هم یک هشدار و اتمام حجت. کاری نکنیم که روز قیامت حسرت بخوریم که چرا از این رحمت گسترده الهی بهره نبردیم، یا کم بهره بردیم.

رؤیت جمال دل‌آرای پیامبر ﷺ

همسر پیامبر ﷺ از پیامبر سؤال کرد: آیا کسی هست که در قیامت جمال شما را نبیند؟

این خیلی مهم است. آرزوی همه بندگان خالص خدا این است که جمال معنوی و ظاهری پیغمبر خدا را زیارت کنند. قطعاً در عالم هستی زیباتر، برتر و بالاتر از پیغمبر خدا نداریم.

جمال او قیامت کبری است! تمام انبیا و امامان عاشق رؤیت جمال این پیغمبر هستند.

حضرت زهرا علیها السلام از فراغ پیغمبر آن قدر گریه کرد تا از دنیا رفت. امیرالمؤمنین و دیگر امامان فدایی پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله بودند. «آنچه خوبان همه دارند تو یک جا داری!»

تمام جلوه‌های زیبای عالم و همه قدرت‌نمایی‌های خدا در وجود پیغمبر خدا تجلی کرده است. بالاترین نقش آفرینی‌های خدای متعال در وجود پیغمبر ما و جمال محمد مصطفی صلی الله علیه و آله است. لذا محرومیت از جمال پیغمبر، محرومیت از کل خیرات و زیبایی‌هاست.

باید ببینیم که چه کار کنیم تا جمال پیغمبر را ببینیم و از دیدار او محروم نشویم؟

پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله به همسر خود فرمودند: سه تا طایفه هستند که جمال من را در قیامت مشاهده نمی‌کنند:

- ۱- کسانی که مداومت بر شراب‌خواری دارند.
- ۲- کسانی که عاق والدین هستند.
- ۳- کسانی که نام من را بشنوند و بر محمد و آل محمد صلوات نفرستند.^۱

امیدواریم که خدا به ما توفیق مرحمت بکند که در همه اوقات، خصوصاً در موقع یاد پیغمبر از ذکر صلوات غفلت نکنیم.

کرامت خداوند در اجابت دعا

در روایات متعدّد آمده است که یکی از راه‌های برآورده شدن حاجات و رسیدن دعاهاى ما به آسمان و لیبک اجابت دعاها، این است که دعا را با ذکر صلوات آغاز کنیم و با ذکر صلوات خاتمه بدهیم. چون صلوات دعای مستجاب است، درها را باز می‌کند و در واقع صلوات رمز گشایش درهاست. رمز اجابت و لیبک گفتن از طرف خدای متعال است.

لذا امام صادق علیه السلام به ما یاد دادند که هر کسی حاجت به سوی خدای عزوجل دارد، به صلوات بر محمد و آل محمد ابتدا کند. و بعد از صلوات درخواست نیاز و حاجت کند. و در پایان عرض حاجت خود، باز صلوات بفرستد. فرمودند:

مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ حَاجَةٌ فَلْيَبْدَأْ بِالصَّلَاةِ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ثُمَّ يَسْأَلْ حَاجَتَهُ ثُمَّ يَحْتِمُ بِالصَّلَاةِ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَكْرَمُ مَنْ أَنْ
يَقْبَلَ الطَّرْفَيْنِ وَيَدْعَ الْوَسْطَ؛^۱ هر کس به درگاه خدای
عزوجل حاجتی دارد، باید عرض حاجت خود را با
صلوات بر محمد و آل آغاز کند و آن‌گاه حاجت خود را
بخواهد. سپس عرض حاجت خود را با صلوات بر
محمد و آل محمد به پایان برد. چرا که خدای عزوجل
گرامی‌تر از آن است که دو طرف دعا را اجابت بکند و
وسط آن را اجابت نکند.

اگر صلوات در دو طرف حاجت‌ها و دعاها و خواسته‌های ما باشد، خدای متعال این را رد نمی‌کند و اجابت می‌کند.

به سوی رحمت الهی

یکی از نیازهای ما رحمت الهی است. چه کار کنیم که مورد رحمت و لطف خدا قرار بگیریم؟ چه کنیم که رحمت خدا دائم بر ما سرازیر باشد.

همه انسان‌ها یا تحت پوشش رحمت خدا هستند، یا خدایی ناکرده مورد غضب و اهل عذاب و عقوبت خدای متعال. برای این‌که همیشه از غضب خدا محفوظ بوده و مشمول رحمت بیکران الهی باشیم، باید با ذکر صلوات، به ذیل عنایت محمد و آل محمد تمسک بجوییم.

در روایت زیبایی آمده است که امیرالمؤمنین علیه السلام بعد از رحلت پیغمبر خدا خطبه خواندند و فرمودند:

وَالشَّهَادَتَيْنِ تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَبِالصَّلَاةِ تَنَالُونَ
الرَّحْمَةَ؛^۱ با گفتن شهادتین شما وارد بهشت می‌شوید. و
با صلوات به رحمت الهی می‌رسید.

بعد فرمودند:

فَاكْثِرُوا مِنَ الصَّلَاةِ عَلَيَّ نِيَّكُمْ؛ بنابراین، فراوان بر
پیامبرتان صلوات بفرستید.

این نکته مهمی است که با صلوات ما به رحمت می‌رسیم و فرمودند: این ذکر را زیاد بگویید. سپس این آیه را تلاوت کردند:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا؛ خدا و فرشتگانش
بر پیامبر درود می‌فرستند. ای کسانی که ایمان
آورده‌اید، بر او درود بفرستید و به فرمانش به خوبی
گردن نهید.

تجدید پیمان

یک مؤمن واقعی مؤمنی است که عهد و پیمانی که با خدا و با اولیای خدا، چه در عالم آلت و چه عالم قبل و چه عالم دنیا بسته است، وفادار باشد.

یکی از نام‌های خدا وفی است. این نام خدا باید در اهل ایمان هم تجلی پیدا کند. یعنی عهد و پیمان‌هایی را که روح و جان ما در عالم ذر و عالم اشباح با خداوند بسته است، در دنیا به آن‌ها وفادار باشد. و یکی از راه‌های اعلام وفاداری به این عهد و پیمان صلوات بر محمد و آل محمد است. امام صادق علیه السلام فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَعْنَاهُ أَنِّي أَنَا عَلَى الْمِيثَاقِ وَ

الْوَفَاءِ الَّذِي قَبِلْتُ حِينَ قَوْلِهِ اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ؛^۱ کسی که بر محمد و آل محمد صلوات می‌فرستد، معنای آن این است که من بر میثاق و وفایی که پیش از این قبول کردم، پایبندم؛ هنگامی که خدای متعال فرمود: «اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ؛^۲ آیا من پروردگار شما نیستم؟ گفتند: بله هستی.

یعنی خدا و اولیای خدا را که محمد و آل محمد هستند قبول کردیم. چون صلوات در واقع اقرار به اصول دین است. اقرار به خداست، اقرار به پیامبر است، اقرار به آل پیغمبر که دوازده امام هستند. و اقرار به قیامت و معاد است. و چون اقرار به همه این‌هاست، در واقع آن عهد و پیمانی که ما در عالم ذر بستیم، با صلوات بر محمد و آل محمد تجدید می‌کنیم. امیدواریم که بر همان میثاق و وفایی که در عالم ذر بستیم، باقی باشیم؛ به برکت صلوات بر محمد و آل محمد.

راز گریه کودکان خردسال

ما ظاهر اعمال و رفتار موجودات را درک می‌کنیم، ولی روح و ملکوت و جان عالم چه می‌گوید، برای ما قابل درک نیست. هر موجودی فراخور حال خود نطقی دارد. همه موجودات عالم تسبیح دارند، فقه و فهم دارند، سجده دارند،

۱- معانی الاخبار، ص ۱۱۶؛ فلاح السائل، ص ۱۲۰؛ بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۵۴.

۲- سورة اعراف، آیه ۱۷۲.

ذکر دارند. چنان که قرآن می فرماید:

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ
تَسْبِيحَهُمْ؛^۱ هر موجودی، تسبیح و حمد او می گوید،
ولی شما تسبیح آن‌ها را نمی فهمید.

انسان که گل سر سبد همه موجودات است. اگر می خندد،
اگر گریه می کند، اگر شاد می شود، اگر غمگین می شود، همه
این حالات انعکاس تجلیاتی در روح و جان و باطن انسان از
سوی خدای متعال است. اهل عرفان و معنا این تجلیات را بهتر
متوجه می شوند.

همین تجلیات باعث گریه یا خنده نوزادان می شود. مثلاً در
بعضی روایات آمده است که نوزاد وقتی امام خود را می بیند
می خندد. وقتی امام غایب می شود، از فراق امام خود گریه
می کند. یعنی روح و جان او وابسته به امام است.

بر اساس این روایات، روح و جان نوزاد حقایقی را از عالم
معنا درک می کند و عکس العمل نشان می دهد. از این رو پیغمبر
خدا ﷺ فرمودند:

لَا تَضْرِبُوا أَطْفَالَكُمْ عَلَى بُكَائِهِمْ فَإِنَّ بُكَاءَهُمْ أَرْبَعَةٌ
أَشْهُرٌ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَرْبَعَةٌ أَشْهُرٌ الصَّلَاةُ
عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ وَأَرْبَعَةٌ أَشْهُرٌ الدُّعَاءُ لِرَبِّهِ؛^۲
کودکان خود را به خاطر گریستن نزنید؛ چرا که گریه

۱- سوره اسراء، آیه ۴۴.

۲- التوحید، ص ۳۳۱؛ علل الشرایع، ج ۱، ص ۸۱؛ وسائل الشیعة، ج ۲۱، ص ۴۴۷.

آنان چهار ماه شهادت به یگانگی خداست، چهار ماه درود بر پیامبر و آل اوست، و چهار ماه دعا برای پدر و مادرشان می‌باشد.

چقدر زیباست که نوزادان با گریه خود «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» می‌گویند، بر محمد و آل محمد صلوات می‌فرستند و برای پدر و مادر خود دعا می‌کنند. آنان بر فطرت توحید به دنیا آمده‌اند و هنوز دست نخورده و پاک‌اند و صدایشان به تسبیح و تقدیس خدا و درود بر پیامبر و آلش و دعا به پدر و مادران بلند است. البته معلوم است که این در صورتی است که نوزاد به اندازه معمول گریه کند. اگر بیش از حد معمول گریه کند و باعث آزار خودش و دیگران شود، ممکن است مشکلی داشته باشد. باید در پی علت گریه او بود و او را آرام کرد. ولی نباید مانع گریه معمولی او شد. می‌فرماید: این بچه‌ها را به خاطر گریه مختصری که دارند نهی نکنید که این گریه‌ها نجوای توحید و صلوات و دعا در حق پدر و مادر است.

حاملان صلوات

پیامبر عظیم الشان ﷺ می‌فرماید:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ النَّبِيِّ وَآلِهِ مِائَةً مَرَّةً فِي كُلِّ يَوْمٍ
أَسَدَاهَا سَبْعُونَ مَلَكًا يُبَلِّغُهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَبْلَ

صاحِبِهِ؛^۱ اگر کسی در هر روز صد بار بر پیامبر و آتش صلوات بفرستد، هفتاد فرشته آن صلوات‌ها را استوار کرده و قبل از صاحبش به محضر پیغمبر خدا می‌رسانند.

یعنی این صلوات‌ها به عنوان هدیه، بر طبق‌هایی از نور به محضر پیغمبر خدا فرستاده می‌شود.

از بهشتیان

پیغمبر خدا ﷺ می‌فرماید:

جَائِنِي جَبْرَائِيلَ وَقَالَ إِنَّهُ لَا يُصَلِّي عَلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا وَ يُصَلِّي عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛^۲ جبرئیل امین بر من وارد شد و گفت: کسی بر تو صلوات نمی‌فرستد، مگر این که هفتاد هزار فرشته بر او صلوات می‌فرستند، و کسی که هفتاد هزار فرشته بر او صلوات بفرستند، قطعاً اهل بهشت خواهد بود.

امیدوار هستیم که - إن شاء الله - این حدیث‌ها را با دل و جان باور بکنیم. از عظمت صلوات و پیوند با چهارده معصوم هیچ بعدی ندارد. یعنی باید قبول کنیم که برای خدا کاری ندارد. این عمل، عمل بسیار بلند و بزرگی است. اگر کسی

۱ - جامع الاخبار، ج ۱، ص ۵۹؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۶۳

۲ - جامع الاخبار، ص ۶۰؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۶۴؛ مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۵.

واقعاً با اعتقاد این ذکر را بگویند و به این دستور العمل عمل کند، بدانند که پایان کار او بهشت خواهد بود.

سجده شکر پیامبر ﷺ

پیامبر عظیم الشان ﷺ نوعاً وقتی که یاد نعمت مهمی می افتادند، سجده شکر به جای می آوردند و سیره مسلم پیغمبر خدا سجده شکر و تشکر کردن از خدای متعال بود.

وقتی انسان نعمتی را درک کرد، به جاست همان موقع از خدا تشکر ویژه بکند و تشکر ویژه هم همین است که سجده برود.

در روایات آمده است گاهی که پیغمبر خدا ﷺ سوار مرکب بودند، از مرکب پیاده می شدند و روی زمین می افتادند و سجده می کردند و دوباره سوار می شدند. و اگر در محلی بودند که امکان پیاده شدن نبود، یا محل عبور و مرور بود، یا موقعیت و شرایط ایجاب نمی کرد، روی همان زین مرکب و پالان حیوان خم می شدند، پیشانی خود را قسمت جلوی زین مرکب می گذاشتند و آنجا سجده شکر را به جای می آوردند.

شخصی می گویند: روزی پیامبر خدا ﷺ از منزل خارج شدند، من هم ایشان را دنبال کردم تا این که داخل نخلستانی شدند و سجده کردند و آن قدر سجده را طولانی کردند که من بر جان آن حضرت ترسیدم که نکند از دنیا رحلت فرمودند.

همین طور که نگران به آن حضرت نگاه می‌کردم، سر مبارک خود را بلند کردند و به من فرمودند: چه شده؟ من هم نگرانی خود را ابراز کردم. حضرت فرمودند:

إِنَّ جَبْرِيْلَ قَالَ لِي أَلَا أُبَشِّرُكَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ
لَكَ مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ صَلَّيْتُ عَلَيْهِ وَ مَنْ سَلَّمَ عَلَيْكَ
سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَسَجِدْتُ اللَّهَ شُكْرًا! جبرئیل به من گفت:
آیا به تو بشارت ندهم که خدای عزوجل به تو می‌فرماید:
کسی که بر تو صلوات بفرستد، من بر او صلوات
می‌فرستم و کسی که بر تو سلام دهد، من بر او سلام
می‌دهم. و من به پاس این بشارت به سجده افتادم.

هزار حسنه

معمولاً ثواب‌هایی که خداوند برای کار نیک به ما می‌دهد ده برابر است. و گاهی هفتاد برابر است، و گاهی صد برابر است. ولی باید توجه داشته باشیم که خداوند به ذکر صلوات ثواب فوق العاده‌ای عنایت می‌کند.

پیامبر عظیم الشان فرمود:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ
حَسَنَةٍ! ^۲ اگر کسی بر پیامبر و آل او صلوات بفرستد، خدای
متعال با هر صلواتی هزار حسنه به او مرحمت می‌کند.

۱ - کشف النعمه، ج ۱، ص ۲۸؛ حلیة الابرار، ج ۱، ص ۳۳۸.

۲ - بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۶۵.

صلوات مکتوب

پیامبر عظیم الشان ﷺ فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي كِتَابٍ لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تَسْتَغْفِرُ لَهُ
مَا دَامَ اسْمِي فِي ذَلِكَ الْكِتَابِ؛^۱ کسی که در
نوشته‌ای بر من درود بفرستد، تا زمانی که نام من در
آن نوشته باقی است، فرشتگان برای او استغفار
می‌کنند.

بسیار به جاست که همه نویسنده‌ها در موقع نوشتن نام یا
القاب پیغمبر، به خود زحمت بدهند و ذکر صلوات که همان
«صلی الله علیه و آله» است را هم بنویسند، تا این حدیث شامل
حال آن‌ها بشود و تا زمانی که آن نوشته باقی است، فرشتگان
برای او استغفار کنند. حالا ممکن است یک نوشتاری صدها
سال باقی بماند.

مرحوم محدث قمی در «سفینه البحار» نقل کرده است که
اول کسی که رمز «ص» یا «ع» را اختراع کرد تا به خود زحمت
ندهند و به جای درود و سلام به پیغمبر یا امامان «ص» یا «ع»
بنویسند و فقط رمز بیاورند، دست او فلج و شل شد.

إن شاء الله احترام بگذاریم و همان‌طور که وقتی نام پیغمبر را
در گفتار خود می‌آوریم و بعد از آن صلوات می‌فرستیم، در
نوشتار هم نام حضرت را با احترام بنویسیم.

لذا مستحب است هنگام نوشتن نام پیغمبر هم ذکر صلوات نوشته شود تا به عنوان یک حسنه برای ما پایدار و باقی بماند و ملائکه برای ما استغفار کنند.

عروج دعا

رمز بالا رفتن دعا و رسیدن به هدف اجابت، صلوات بر محمد و آل محمد است. امام صادق علیه السلام فرمودند:

مَنْ دَعَا وَلَمْ يَذْكُرِ النَّبِيَّ ﷺ رَفِرَ الدُّعَاءُ عَلَى رَأْسِهِ
وَإِذَا ذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ رُفِعَ الدُّعَاءُ! اگر کسی دعا کند و
یاد پیغمبر نکند، این دعا همچون پرده‌ای بالای سر
بچرخد. و چون یاد پیامبر کند، دعا بالا رود.

یعنی اگر کسی بدون یاد پیامبر خدا ﷺ دعا کند، این دعا همان‌طور بالای سر او بند می‌شود و عروج نمی‌کند. اما وقتی که یاد پیغمبر کرد، عروج می‌کند. بلا تشبیه مثل موشکی است که چاشنی ندارد. آن چاشنی و خرجی است که باید موشک را به مقصد برساند. اگر خرجی نباشد، حرکت نمی‌کند.

آن خرجی که پشتوانه دعاست و آن را به مقصد می‌رساند، ذکر پیغمبر و صلوات بر محمد و آل محمد است که اگر ذکر پیغمبر شد دعا بالا می‌رود.

امیدواریم که إن شاء الله به برکت صلوات‌های ما دعاها بالا

برود و مورد پذیرش قرار بگیرد!

وجوب صلوات

صلوات بهترین ذکر و دعا و توسّل کوتاه به پیامبر و آل پیامبر است. آن قدر صلوات مهم است که در روایت آمده است که اگر کسی تمام اعمال خیر را به جا بیاورد، ولی در پرونده اعمال او ذکر صلوات نباشد، حسنات و اعمال خیر او پذیرفته نمی شود.

امام رضا علیه السلام در ضمن نامه‌ای به مأمون نوشتند:

الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَاجِبَةٌ فِي كُلِّ مَوْطِنٍ وَعِنْدَ
الْعُطَّاسِ وَالذَّبَّائِحِ وَغَيْرِ ذَلِكَ؛ صلوات بر پیامبر و
آل او در هر مکانی، و موقع عطسه کردن و هنگام ذبح
کردن حیوانات و غیر از این موارد واجب است.

چون صلوات یاد خدا و یاد پیامبر و اهل بیت اوست و درود بر پیامبر و آلش درود بر واسطه‌های نعمت است، از این رو در تشهد نماز واجب است. در غیر نماز هم هرگاه انسان یاد خدا می کند، یاد پیامبر و آل او را هم بکند. کنار «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، باید اقرار به رسالت و درود بر پیامبر و آل پیامبر ﷺ باشد. بعضی از محدثین ما مثل شیخ صدوق و صاحب حدائق موقع شنیدن نام پیغمبر، ذکر صلوات را واجب می دانند. چون تعبیرهایی در روایت آمده که ترک عمدی آن «يُوجِبُ دَخْوَلَ

النَّار؛^۱ باعث رفتن به آتش جهنم می‌شود.» یا جفاکارترین یا
بخیل‌ترین انسان‌ها به پیغمبر خدا خواهد بود.
بر این اساس همان‌طور که بعضی از علما زیارت امام
حسین علیه السلام را واجب می‌دانند، ذکر صلوات هم شبهه و خوب
دارد. حداقل در هر شبانه روز مقداری صلوات را به محضر
پیغمبر و اهل بیت که واسطه وجودی ما و واسطه تمام فیوضات
و خیرات و هدایت‌های ما هستند، هدیه کنیم تا حق آن‌ها تا
حدودی ادا شود.

راه حل مشکلات

بنده بارها خدمت مرحوم آیت الله بهاء الدینی علیه السلام بودم و افراد
زیادی در زمان‌های مختلف می‌آمدند و برای حلّ معضلات و
مشکلات مهم از ایشان چاره‌جویی می‌کردند و راه حلّی برای
اجابت دعا و برآمدن حاجات درخواست می‌کردند.
این بزرگوار معمولاً سه چیز را برای حلّ معضلات و
مشکلات و برآمدن حاجات توصیه می‌کردند:

۱- قربانی

کسانی که تمکن مالی دارند قربانی کنند. قربانی کردن و
ذبح گوسفند آثار و برکات فراوانی دارد؛ هم برای دفع بلا و هم

برای برآمدن حاجات بسیار مفید است. در واقع آن گوسفند بلاگردان ما می‌شود.

در روایت آمده است: چیزی نزد خدا محبوب‌تر از ذبح و قربانی کردن گوسفند نیست. این خونی که ریخته می‌شود و آن اطعام یا آن گوشتی که به مصرف می‌رسد، مخصوصاً اگر به فقرا و نیازمندا داده شود، برای برطرف شدن مشکلات و بلاها و سختی‌ها و مصیبت‌ها اثر دارد.

۲- حدیث کسا

خواندن حدیث شریف کسا برای رفع گرفتاری‌ها و زدودن غم و اندوه بسیار سفارش شده است. نوع بزرگانی که ما محضر آن‌ها بودیم، مثل مرحوم آیت الله بهجت، آیت الله بهاء الدینی، مرحوم حاج آقای دولابی، همه بدون استثنا سفارش به تلاوت حدیث کسا می‌کردند.

در پایان حدیث کسا پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله چند بار قسم خوردند به آن خدایی که من را به پیغمبری فرستاد، اگر این حدیث در محفل و مجلس دوستان و شیعیان ما تلاوت شود، ملائکه آن مجلس را تحت پوشش قرار می‌دهند، و در آنجا حاضر می‌شوند و برای اهل مجلس استغفار می‌کنند و رحمت خدا بر اهل مجلس نازل می‌شود.

صاحب حاجتی مهموم و غمگین نمی‌ماند، جز این که هم و

غمّ او برداشته می شود و حوائج او برآورده می شود. پیغمبر قسم خوردند و امیرالمؤمنین علیه السلام هم در پایان عرضه داشتند:

إِذَا وَ اللهُ فُرْنَا وَ فَازَ شِيعَتُنَا وَ رَبَّ الكَعْبَةِ؛ به خدای

کعبه، هم ما و هم دوستان و شیعیان ما رستگار شدند.

در هر صورت حدیث کسا اگر در جمع خانواده یا دوستان باشد، خیلی بهتر است. اگر هم نشد و کسی خواست تنها بخواند، مشکلی ندارد. ملائکه و اهل بیت علیهم السلام را حاضر بداند و در جمع آن‌ها این حدیث را تلاوت می کند. إن شاء الله به برکت اهل بیت علیهم السلام غم و انده برطرف شده و مشکلات رفع و کارها برای او بسیار سهل و آسان می شود.

۳- ختم صلوات

سومین راه حلی که مرحوم آیت الله بهاء الدینی برای رفع مشکلات بیان می فرمودند، چهارده هزار صلوات هدیه به چهارده معصوم علیهم السلام بود که تأثیر فوق العاده‌ای دارد.

ما روایات فراوان داریم که ذکر صلوات باعث برآمدن حاجات و اجابت دعاها می شود. رمز اجابت دعاها صلوات بر محمد و آل محمد است. اگر ما در کار پیغمبر و آل او باشیم، قطعاً آن‌ها هم در کار ما خواهند بود. اگر با صدق نیت صلوات بفرستیم، خدا حوائج ما را برآورده می کند. إن شاء الله به برکت صلوات بر پیغمبر و آل او به آرزوهای خود خواهیم رسید.

هدیه‌های نورانی برای اموات

بارها مرحوم آیت الله بهاء الدینی رحمته می فرمودند: من ذکر صلوات را کمتر از تلاوت قرآن نمی دانم. ما معمولاً یک حمد که خلاصه قرآن است و سه «قُلْ هُوَ اللَّهُ» که ثواب یک ختم قرآن دارد را به اموات خود هدیه می کنیم. ولی ایشان می فرمودند: من حتی به جای حمد و «قُلْ هُوَ اللَّهُ» ذکر صلوات را هدیه می کنم و آثار و برکاتی هم داشته است.

همه کسانی که می خواهند برای اموات خود خیرات و مبرات و صدقات بدهند، هدیه کردن صلوات بر پیامبر و آل پیغمبر بسیار مؤثر است. اگر بتوانیم دسته جمعی هم چهارده هزار صلوات هدیه کنیم که نور علی نور است. هر چقدر که می توانیم به گذشتگان و اموات و حق داران صلوات هدیه کنیم که بسیار نافع و پر اثر است و زود به آنها خواهد رسید.

لیک خداوند

یکی از موضوعاتی که در صلوات باید به آن توجه کرد، این است که طبق روایات متعدد پیغمبر خدا تأکید فراوان کردند که هیچ وقت صلوات بر من را تنها نفرستید. یعنی آل یا اهل بیت را به آن اضافه کنید. از این که تنها بر رسول خدا صلوات بفرستیم نهی شدید شده است، بلکه لعنت ملائکه شامل حال کسانی می شود که ذکر صلوات را بدون آل

بگویند و اهل بیت را اضافه نکنند.

در منابع اهل سنت هم این روایات آمده است، ولی متأسفانه بعضی از اهل سنت موقع فرستادن صلوات می گویند: «صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» و آل را نمی گویند. واقعاً انسان مبعوض خدا و ملعون حق تعالی قرار می گیرد.

ابن بابویه و سید بن طاووس به سندهای مختلف از امام صادق علیه السلام روایت کرده اند که حضرت فرمودند: روزی پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

يا عَلِيُّ اَلَا اُبَشِّرُكَ؛ يا على می خواهی تو را به چیزی بشارت دهم؟

امیرالمؤمنین علیه السلام عرض کردند: پدر و مادرم فدای تو باد! شما همیشه بشارت دهنده به خیر بوده اید. فرمودند: جبرئیل در این زمان نزد من آمد و از امر عجیبی به من خبر داد.
امیرالمؤمنین علیه السلام پرسیدند: آن امر شگفت چه بود؟ پیغمبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله فرمودند:

أَخْبَرَنِي أَنَّ الرَّجُلَ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صَلَّى إِذَا صَلَّى عَلَيَّ وَ اتَّبَعَ
بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ أَهْلَ بَيْتِي فُتِيحَتْ لَهُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَ
صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ سَبْعِينَ صَلَاةً وَ إِنْ كَانَ مُدْنِيًّا
خَطَاءً ثُمَّ تَتَحَاتُّ عَنْهُ الذُّنُوبُ كَمَا يَتَحَاتُّ الْوَرَقُ مِنَ
الشَّجَرِ وَ يَقُولُ اللهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَبَّيْكَ يَا عَبْدِي وَ
سَعْدَيْكَ وَ يَقُولُ اللهُ لِلْمَلَائِكَةِ يَا مَلَائِكَتِي أَنْتُمْ

تُصَلُّونَ عَلَيْهِ سَبْعِينَ صَلَاةً وَ أَنَا أُصَلِّي عَلَيْهِ سَبْعِمِائَةً صَلَاةً؛ جبرئیل به من خبر داد هر که از امت من بر من صلوات بفرستد و در صلوات اهل بیت مرا همراه کند، درهای آسمان برای او گشوده می شود و ملائکه هفتاد صلوات بر او می فرستند و اگر گناهکار و خطاکار باشد، گناهان او می ریزد، مثل برگی که از درخت می ریزد و حق تعالی به او خطاب می کند: «لَبَّيْكَ يَا عَبْدِي وَ سَعْدَيْكَ». به ملائکه می فرماید: ای ملائکه من، شما بر او هفتاد صلوات فرستادید و من بر او هفتصد صلوات می فرستم.

یعنی اگر کسی آل و اهل بیت را اضافه کرد، هم ندای «لَبَّيْكَ يَا عَبْدِي وَ سَعْدَيْكَ» می آید، هم هفتاد فرشته به او دعا می کنند و صلوات می فرستند و خدای متعال هم هفتصد صلوات بر او می فرستد و گناهان او هم مثل برگ خزان می ریزد. سپس جبرئیل گفت:

وَ إِذَا صَلَّى عَلَيَّ وَ لَمْ يُتَّبِعْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ أَهْلَ بَيْتِي كَانَ بَيْنَهَا وَ بَيْنَ السَّمَاءِ سَبْعُونَ حِجَابًا وَ يَقُولُ جَلَّ جَلَالُهُ لَا لَبَّيْكَ وَلَا سَعْدَيْكَ؛ هر کس هم بر من صلوات بفرستد و صلوات بر من را با صلوات فرستادن بر اهل بیت من قرین و همراه نکند، میان صلوات او و آسمان هفتاد حجاب و مانع حائل می شود و حق تعالی می فرماید: «لَا لَبَّيْكَ وَلَا سَعْدَيْكَ».

یعنی جواب تو را نمی‌دهم و صلوات تو را قبول ندارم. بعد
خدا می‌فرماید:

يَا مَلَائِكَتِي لَا تُصْعِدُوا دُعَاءَهُ إِلَّا أَنْ يُلْحِقَ بِالنَّبِيِّ
عِتْرَتَهُ فَلَا يَزَالُ مُحْجُوبًا حَتَّى يُلْحِقَ بِي أَهْلَ بَيْتِي؛^۱
ای ملائکه من، صلوات او را بالا نیاورید تا آن‌که
اهل بیت پیغمبر را به او ملحق کند. و آن صلوات بدون
اهل بیت محجوب می‌ماند تا وقتی که اهل بیت مرا به
من ملحق کند.

بوی بهشت

در روایت نورانی دیگری آمده است که پیامبر عظیم
الشان ﷺ در تهدید تند و عجیبی فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَ لَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ إِلَى لَمْ يَجِدْ رِيحَ
الْجَنَّةِ وَإِنَّ رِيحَهَا لَتُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِائَةِ عَامٍ؛^۲
کسی که بر من صلوات بفرستد و بر آل من صلوات
و درود نفرستد، بوی بهشت به مشام او نمی‌رسد.
این در حالی است که بوی بهشت از پانصد سال راه
به مشام می‌رسد.

وقتی خداوند بهشت را خلق کرد، آن را با بوی خوش
معطر ساخت. بوی بهشت از مسافت پانصد سال راه اطراف

۱- الامالی للصدوق، ص ۵۸۰؛ ثواب الاعمال، ص ۱۵۷؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۵۶.

۲- الامالی للصدوق، ص ۲۰۰؛ الامالی للطوسی، ص ۴۲۴؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۴۸.

بهشت به مشام می‌رسد. یعنی بوی آن به هزارها کیلومتر اطراف بهشت منتشر می‌شود.

خوانندگان مخصوصاً اهل سنت توجه داشته باشند، کسانی که در صلوات و در بقیه مسائل آل پیغمبر را از پیغمبر جدا می‌کنند، نه تنها به بهشت نمی‌روند، بلکه بوی بهشت هم به مشام آن‌ها نخواهد رسید.

در روایتی می‌فرماید: صلوات ناقص بر من نفرستید. سؤال کردند: صلوات ناقص و ابتر چیست؟ فرمودند: صلواتی که آل را به آن ضمیمه نکنند، آن صلوات ناقص است.^۱

در هر صورت باید بدانیم که صلوات بدون آل، نه بالا می‌رود، نه بدان لیبیک گفته می‌شود، نه اجابت می‌شود، بلکه انسان را از بهشت هم دور می‌کند.

إن شاء الله همیشه به این نکته توجه داشته باشیم که هیچ‌گاه و در هیچ موقعیتی اهل بیت و آل پیغمبر را از پیامبر جدا جدا نیستند.

محافظت از حرارت آتش جهنم

بعد از نماز صبح مستحب است صد مرتبه بر محمد و آل محمد صلوات فرستاده شود.

شخصی به محضر امام صادق علیه السلام شرفیاب شد. حضرت به

او فرمودند:

أَلَا أَعَلَّمَكُ شَيْئًا يَقِي اللَّهَ بِهِ وَجْهَكَ مِنْ حَرِّ جَهَنَّمَ؛

نمی‌خواهی چیزی به تو یاد بدهم که خداوند روی تو را
از آتش جهنم نگاه دارد؟

همه آرزوی ما همین است که گرفتار آتش جهنم نشویم. و
به یک معنا گرفتار گناه نشویم.

آن شخص عرض کرد: بله، یابن رسول الله! دوست دارم به
من چیزی یاد بدهی که من از آتش جهنم محفوظ باشم.
فرمودند:

قُلْ بَعْدَ الْفَجْرِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

مِائَةً مَرَّةً يَقِي اللَّهَ بِهِ وَجْهَكَ مِنْ حَرِّ جَهَنَّمَ؛

بعد از نماز صبح صدبار بگو: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ

مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ»، خدا روی تو را از حرارت آتش

جهنم حفظ می‌کند.

ما امیدوار هستیم آغاز هر روزمان که بعد از نماز صبح
است، با صد بار ذکر صلوات که خلاصه و چکیده تمام
دعاها و تمام ذکرها و توسلات است، دل و جان خود را
نورانی کنیم و جلا بدهیم. در واقع این ذکر بلند و نورانی
حافظی بین ما و آتش جهنم و حائلی بین ما و گناه است، و
ما را از معصیت باز می‌دارد.

إن شاء الله نور صلوات ما را بگیرد و از حرارت آتش جهنم
که همین گناهان دنیایی است حفظ کند!

راه بهشت

پیامبر عظیم الشان ﷺ فرمودند:

مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَنَسِيَ الصَّلَاةَ عَلَيَّ أُخْطِيَ بِهِ طَرِيقَ

الْجَنَّةِ؛ کسی که نام من نزد او برده شود و صلوات بر

من را فراموش کند، از راه بهشت به خطا رفته است.

یعنی کسی که متذکر یاد پیغمبر شود، یا دیگری نام پیغمبر

را ببرد و او بشنود و صلوات بر من را فراموش کند، به بی‌راهه

رفته است. و این نکته مهمی است.

یک موقع کسی عمداً ذکر صلوات را نمی‌گوید، تویخ این

خیلی شدید است و باعث رفتن به آتش جهنم و به عنوان

بخیل‌ترین و جفاکارترین افراد معرفی شده است.

ولی این روایت می‌فرماید: اگر نسیان هم بکند، باز هم

عقوبت دارد. چون معمولاً انسان چیزهایی را که برای او مهم و

قابل توجه نیست، فراموش می‌کند.

هیچ‌گاه نمی‌شود انسان مثلاً حقوق سر ماه را فراموش کند.

روز شماری می‌کند که حقوق او را چه وقت می‌دهند تا برود و

بگیرد. اگر کسی حقوق سر ماه خود را فراموش کند می‌گویند:

شاید مشکل روانی و اختلال حواس داشته باشد. ممکن نیست انسان نهار و شام را فراموش بکند و غذا نخورد. کم اتفاق می‌افتد. مگر مصیبتی، یا حادثه مهمی اتفاق افتاده باشد.

همان‌طور که ما در زندگی خود چیزهای مهم را هیچ وقت فراموش نمی‌کنیم، صلوات هم باید همین‌طور باشد. براین اساس فرمودند: فراموشی آن هم عقوبت دارد. با این‌که نوعاً فراموشی از چیزهایی است که تکلیف را ساقط می‌کند، ولی اینجا چون مسأله، مسأله بسیار مهمی است، حضرت می‌فرماید: اگر یادی از من بشود و کسی صلوات را فراموش کند، راه بهشت را گم کرده است.

معلوم می‌شود راه بهشت، محمد و آل محمد و صلوات بر این‌هاست. اگر کسی صلوات را فراموش کند، در واقع راه بهشت و راه رستگاری و سعادت و کمال را گم کرده است. ان‌شاءالله راه بهشت که صلوات بر پیامبر و آل پیغمبر است را فراموش نکنیم. در هر حالی این ذکر را بگوییم که در مسیر رفتن به سوی بهشت باشیم.

بهترین عمل در خانه کعبه

شخصی به امام صادق علیه السلام عرض کرد: خداوند به من توفیق داد تا به داخل خانه کعبه بروم. اما از اعمال و آداب داخل کعبه چیزی نمی‌دانستم. نمی‌دانستم وقتی به داخل کعبه مشرف

می شوم چه بگویم. هیچ دعایی به خاطر نداشتم. تنها چیزی که به ذهن من رسید، صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام بود. من هم شروع کردم به فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد. حضرت فرمودند:

أَمَّا إِنَّهُ لَمْ يَخْرُجْ أَحَدٌ بِأَفْضَلِ مِمَّا خَرَجْتَ بِهِ؛^۱ آگاه باش که هیچ کس مانند تو در فضیلت و ثواب از خانه کعبه بیرون نیامده است.

بهترین نقاط روی زمین بیت الله الحرام است، زمین کربلاست، مدینه منوره است، نجف اشرف است، کوفه و دیگر مشاهد مشرفه است. انسان در این اماکن باید بهترین استفاده را بکند. بهترین ذکر و بهترین دعا را بخواند. این شخص جز ذکر صلوات به خاطرش نیامده بود. امام صادق علیه السلام به او فرمودند: شما در حالی از خانه کعبه بیرون آمدی که عملت از اعمال دیگران برتر و بالاتر بود. یعنی ذکر صلوات برتر از نمازهای مستحبی و قرآن و دعا و اعمال مستحبی دیگر است.

صلوات در مشاهد مشرفه

ذکر شریف صلوات در همه جا افضل و برترین اعمال در میان مستحبات است. خصوصاً در مسجد الحرام و مشاهد مشرفه. کسانی که به بیت الله الحرام، یا مدینه منوره، یا عتبات

عالیات، و یا مشهد رضوی علیه السلام مشرف می شوند، چه در مسیر رفت و برگشت و چه در خود مشاهد مشرفه این ذکر را بگویند. فکر نکنند یک عمل کوچکی است. این عمل را جدی بگیرند.

مرحوم آیت الله بهاء الدینی بعضی اوقات که به حرم مشرف می شدند، به جای زیارت‌ها همین ذکر را می گفتند. می فرمودند: ما به امام هشتم چند صلوات هدیه کردیم. یعنی این را کوچک نشماریم. فکر نکنیم فقط زیارت نامه‌ها ما را به امام‌ها نزدیک می کند.

اگر نگویم ذکر صلوات از دعاها و تلاوت قرآن و هدیه کردن نماز و دیگر اعمال بالاتر است، کمتر نیست. در مشاهد مشرفه می توان آن را به عنوان افضل اعمال بر شمرد. ذکر صلوات و هدیه کردن صلوات به محضر آن بزرگواران، در واقع درخواست درود و رحمت از خدای متعال برای آنهاست.

بهترین اعمال از منظر دو بهشتی

پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله گاهی خواب‌هایی را که دیده بودند بیان می کردند. بر اساس روایات، خواب پیامبر و امام معصوم علیه السلام مثل بیداری است. یعنی عین وحی است. فکر و اندیشه و توهم و خیال‌های بشری یا شیطانی در آن راه ندارد.

پیامبر عظیم الشان ﷺ یک روز فرمودند: من شب گذشته عمویم حضرت حمزه و پسر عموی خود حضرت جعفر طیار را در خواب دیدم که ظرفی از کُنار در حضور آن‌ها بود. مدتی از آن خوردند، بعد انگور شد. پس از آن زمانی از آن انگور تناول کردند، سپس انگور رطب شد. از آن نیز مدتی خوردند، تبدیل به چیز دیگری شد. پیوسته مشغول تناول میوه‌ها و غذاهای بهشتی بودند.

پیامبر عظیم الشان ﷺ از همه چیز آگاهی دارند. اگر گاهی از کسی چیزی می‌پرسند، برای آن است که ما متوجه شویم و از حقایق عالم آگاه شویم. حضرت از آن‌ها سؤال کردند:

أَيُّ الْأَعْمَالِ وَجَدْتُمَا أَفْضَلَ؛ شما کدام عمل را برتر و بالاتر یافتید؟

عرض کردند:

فَدَيْنَاكَ بِالْآبَاءِ وَالْأُمَّهَاتِ وَجَدْنَا أَفْضَلَ الْأَعْمَالِ
الصَّلَاةَ عَلَيْكَ وَسَقَى الْمَاءِ وَحُبَّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي
طَالِبٍ؛ پدران و مادرانمان فدای شما؛ صلوات بر تو و
آب دادن و دوستی علی بن ابی طالب را بهترین عمل
یافتیم.

گفتند: افضل اعمال را در عالم آخرت که عالم شهود و عالم کشف و واقعیت است سه چیز یافتیم:

۱- «الصلاة عَلَيْكَ». صلوات بر محمد و آل محمد عليهم السلام.
نخستین چیزی بوده است که دو شهید والا مقام، مثل حمزه و جعفر عليهما السلام که پیغمبر به آنان عشق می‌ورزید، به عنوان بهترین عمل معرفی کردند. صلوات مقدمه تمام نیکی‌ها و خوبی‌هاست.

۲- «سَقَى الْمَاءِ»؛ آب دادن به تشنه‌ها. حتی شاید شامل مطلق آب دادن به گیاهان یا حیوانات هم بشود. اصلاً خدای متعال آب دادن را دوست دارد. چه خوب است انسان به نیازمندان و افرادی که به آب نیاز دارند، آب‌رسانی و سقایی کند.

۳- «حُبَّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ»؛ سومین چیزی که در این عالم برتری دارد و وسیله نجات است، حبّ علی بن ابی طالب عليه السلام است. محبت مولا امیرالمؤمنین سرآمد همه اعمال و برترین و بالاترین زاد و توشه‌ای است که یک انسان می‌تواند برای عالم آخرت خود بردارد و ذخیره بکند.

اوقات و شرایط برای ذکر صلوات

گاهی سؤال می‌شود: آیا صلوات وقت خاصی دارد؟ در چه وقتی افضل است؟

صلوات به یک معنا، زمان و مکان و وقت و موقعیت و شرایط نمی‌شناسد. همان‌طور که یاد خدا استثنا ندارد و در هر حالی و در هر شرایط و زمان و مکانی خوب و پسندیده است،

صلوات هم همین‌طور است.

گاهی می‌پرسند: آیا لازم است موقع صلوات وضو داشته باشیم، یا رو به قبله باشیم؟

ذکر صلوات در هر حالی، حتی برای کسانی که عذر شرعی دارند، بسیار پسندیده و با فضیلت است. صلوات در حالات مختلف؛ رو به قبله، پشت به قبله، با وضو، بی وضو، خوابیده، نشسته، در حال راه رفتن و در هر شرایطی پسندیده است. همان‌طور که یاد خدا مقرب و محبوب حق تعالی است، ذکر صلوات هم چون یاد خداست، در هر شرایط و در هر زمان و مکانی پسندیده و محبوب خداوند است و به عنوان افضل اعمال سفارش شده است.

بهترین اوقات صلوات

البته مسلم است بعضی از اوقات شرافت و فضیلت آن بیشتر است. مثلاً عصر پنج‌شنبه، شب و روز جمعه سفارش شده است.

صلوات در روز جمعه

امام صادق فرمود:

مَا مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ^۱ در روز جمعه هیچ عملی با

فضیلت‌تر از صلوات بر محمد و آل محمد نیست. شاید ده‌ها عمل مستحب برای شب و روز جمعه وارد شده باشد، ولی از صلوات به عنوان افضل اعمال شب و روز جمعه یاد شده است که باعث می‌شود حوائج انسان برآورده شود. پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرمودند:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِائَةً صَلَاةٍ قَضَى اللَّهُ لَهُ سِتِّينَ حَاجَةً تَلْتُونَ لِلدُّنْيَا وَ تَلْتُونَ لِالْآخِرَةِ؛ کسی که در روز جمعه صد بار بر من صلوات بفرستد، خداوند شصت حاجت او را بر آورد، سی حاجت مربوط به دنیا و سی حاجت مربوط به آخرت.

صلوات در با فضیلت‌ترین اوقات

ماه‌های رجب، شعبان و رمضان افضل ماه‌های سال هستند. در این سه ماه به صلوات سفارش شده است. در شب‌های قدر، بهترین اعمال ذکر صلوات بر محمد و آل محمد است. در عید فطر، عید قربان، میلاد پیامبر ﷺ و مبعث و میلاد ائمه علیهم‌السلام، یکی از بهترین و با فضیلت‌ترین اعمال ذکر صلوات بر محمد و آل محمد است. و به طور کلی ایامی که با اهل بیت تناسب دارد، یکی از بهترین هدیه‌های ما می‌تواند صلوات بر محمد و آل محمد باشد.

هنگام عطسه کردن، وزش بادها، آمدن باران، وقت دعا و هر وقت یاد خدا می‌کنید، مستحب است بر محمد و آل محمد صلوات بفرستید. در قرآن آمده است:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّىٰ وَ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ^۱

امام هشتم علیه السلام به این آیه مبارکه استشهاد کردند که هر کسی ذکر خدا و اسم خدا را برد، مستحب است بر پیامبر و آل هم صلوات بفرستد.

بنابراین، صلوات به یک معنا زمان نمی‌شناسد، ولی زمان‌های خاص با فضیلت‌تر است و ثواب آن چند برابر خواهد شد. یکی از اوقات صلوات موقع دیدار و زیارت مؤمنین است. وقتی به هم می‌رسند، مستحب است که سلام و مصافحه داشته باشند و در وقت مصافحه صلوات بفرستند.

ذکر صلوات در مجامع

مجالسی که گرد هم جمع می‌شویم؛ در خانه‌ها، در حسینیه‌ها، در تکیه‌ها، این‌ها فرصت بسیار خوبی برای ذکر صلوات است. از آثار آن این است که نفاق از بین می‌رود، ملائکه فرود می‌آیند و شیاطین دور می‌شوند.

گویندگان و یا کارشناسانی که در رسانه، یا در همایش‌ها، یا در منبرها گویندگی می‌کنند، شایسته است که مجالس

خود را به این ذکر نورانی کنند. صلوات که فرستاده می شود، فضا معطر می شود.

رسول خدا ﷺ فرمودند: اگر عده‌ای در مجلسی جمع شوند و ذکر خدا و صلوات در آن مجلس نباشد، روز قیامت آن مجلس حسرت و وبال برای آن‌ها خواهد بود.^۱ لذا در گردهمایی‌ها، در مجالس خانوادگی، در مجالس چند نفره دوستان، این ذکر بلند را فراموش نکنیم که به برکت این ذکر مجالس ما نورانی می شود و نام و یاد پیغمبر و اهل بیت علیهم السلام در مجلس ما حاکم می شود و این بهترین وسیله نجات ما خواهد بود.

إن شاء الله خداوند متعال توفیق تداوم و کثرت صلوات و پیوند خالصانه با پیغمبر و آل را به همه ما مرحمت بفرماید!
ما معتقد هستیم که آثار و برکات صلوات به یک جمع نمی رسد. بر اساس روایات آثار آن به همه موجودات و به همه عوالم خواهد رسید.

صلوات بر انبیای الهی

چه خوب است صلوات خود را به صلوات بر انبیا ضمیمه کنیم که جامع تر و کامل تر خواهد بود. وقتی در محضر مبارک امام صادق علیه السلام نام یکی از انبیای الهی برده شد، آن حضرت فرمودند: چون نام یکی از انبیا برده می شود، اول بر محمد صلی الله علیه و آله

صلوات بفرستید و بعد بر آن پیامبر.^۱

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَصَلِّ عَلَى جَمِيعِ
الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ!

شفاعت انبیای الهی

فاطمه زهرا علیها السلام می گوید: بستر خوابم را گسترده بودم که رسول خدا صلی الله علیه و آله وارد شد. فرمود:

يا فَاطِمَةُ لَا تَنَامِي إِلَّا وَقَدْ عَمَلْتِ أَرْبَعَةَ خَتَمَاتِ الْقُرْآنِ وَ
جَعَلْتِ الْإِنْبِيَاءَ شُفَعَائِكَ وَارْضَيْتِ الْمُؤْمِنِينَ عَنْ نَفْسِكَ
وَ حَبَجْتِ وَاعْتَمَرْتِ؛ ای فاطمه، به بستر خواب مرو،
جز این که چهار کار انجام داده باشی: قرآن را ختم
کرده باشی، و انبیا را شفیع خود قرار داده باشی، و
مؤمنان را از خویش خشنود ساخته باشی، و حج و
عمره به جا آورده باشی!

رسول خدا صلی الله علیه و آله این را فرمود و مشغول نماز شد. من صبر
کردم تا نماز آن حضرت تمام شد. گفتم: یا رسول الله، چهار
چیز گفتید که من در این شرایط توان انجام آن را ندارم.
حضرت تبسم کردند و فرمودند:

إِذَا قَرَأْتِ «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَكَأَنَّكَ خَتَمْتِ
الْقُرْآنَ وَإِذَا صَلَّيْتِ عَلَيَّ وَ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي كُنَّا
شُفَعَاءَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِذَا اسْتَغْفَرْتِ لِلْمُؤْمِنِينَ رَضُوا

كُلُّهُمْ عَنْكَ وَإِذَا قُلْتِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ فَقَدْ حَبَّحْتِ وَاعْتَمَرْتِ؛^۱ هنگامی که سه مرتبه سوره «قل هو الله احد» را قرائت کردی، گویا قرآن را ختم کرده‌ای، و هنگامی که بر من و انبیای قبل از من صلوات فرستادی، ما در روز قیامت شفیع تو خواهیم بود، و هنگامی که برای اهل ایمان استغفار کردی، همه مؤمنان از تو راضی خواهند بود، و هنگامی که گفتی «سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ» حج و عمره گذارده‌ای!

امیدوار هستم که توفیق صلوات از ما گرفته نشود و لحظه به لحظه در گفتن این ذکر و انس به این ذکر و همراه شدن با این ذکر موفق‌تر و همراهی بیشتری داشته باشیم و جان و روح خود را با ذکر محمد و آل محمد عجین کنیم!

فهرست آیات

- أَقِيمُوا الصَّلَاةَ ٤٩
إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا
عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ١٢، ١٨، ٣٠، ٣١، ٥١، ١٠٨،
أَنْتَ مَيِّتٌ ٤١
جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ٨٩
رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا ٤٦
فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ ١١
فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ٩٠
فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ ٥٠
فَمَنْ زُجِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا
مَتَاعُ الْغُرُورِ ٦٨
قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ٥٠، ١٣٥
اللَّهُ يَزَكِّي مَنْ يَشَاءُ ٥٠
وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّهَا ٦١

- وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ..... ٩١
- وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَقْفَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ... ١١٠
- وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا..... ٦٧
- وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ..... ٩٦
- يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ..... ٤٥
- يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ..... ٥٢

فهرست روایات و دعاها

- أَثْقَلُ مَا يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ
 أَهْلِ بَيْتِهِ ٢٢
- أَخْبَرَنِي أَنَّ الرَّجُلَ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صَلَّى عَلَيَّ وَ اتَّبَعَ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ
 أَهْلَ بَيْتِي فَتَحَتْ لَهُ أَبْوَابَ السَّمَاءِ وَ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ سَبْعِينَ
 صَلَاةً وَ إِنْ كَانَ مُذْنِبًا خَطَّاءٌ ثُمَّ تَتَحَاتُّ عَنْهُ الذُّنُوبُ كَمَا يَتَحَاتُّ
 الْوَرَقُ مِنَ الشَّجَرِ وَ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَبَيْكَ يَا عَبْدِي وَ
 سَعْدِيكَ وَ يَقُولُ اللَّهُ لِلْمَلَائِكَةِ يَا مَلَائِكَتِي أَنْتُمْ تُصَلُّونَ عَلَيَّ
 سَبْعِينَ صَلَاةً وَ أَنَا أَصَلِّي عَلَيْهِ سَبْعِمِائَةً صَلَاةً ١٢٢
- أَدَّخَرْتُ شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي ٨٠
- إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ فَصَلِّ عَلَيَّ النَّبِيِّ ﷺ وَ إِذَا خَرَجْتَ فَافْعَلْ
 ذَلِكَ ٨٦
- إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ
 فَإِنَّ الصَّلَاةَ عَلَيَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مَقْبُولَةٌ وَ لَمْ يَكُنِ اللَّهُ

- لِيَقْبَلَ بَعْضًا وَيُرَدَّ بَعْضًا ٢٧
- إِذَا ذُكِرَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَكْثِرُوا الصَّلَاةَ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ
النَّبِيِّ ﷺ صَلَاةً وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ أَلْفَ صَلَاةٍ فِي أَلْفِ صَفٍّ
مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَلَمْ يَبْقَ شَيْءٌ مِمَّا خَلَقَهُ اللَّهُ إِلَّا صَلَّى عَلَيَّ عَلَى الْعَبْدِ
لِصَّلَاةِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ صَلَاةِ مَلَائِكَتِهِ ٦٩
- إِذَا قَرَأْتَ «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَكَأَنَّكَ خَتَمْتَ الْقُرْآنَ وَ
إِذَا صَلَّيْتَ عَلَيَّ وَ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي كُنَّا شُفَعَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِذَا
اسْتَعْفَرْتَ لِلْمُؤْمِنِينَ رَضُوا كُلُّهُمْ عَنْكَ وَإِذَا قُلْتَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ فَقَدْ حَجَجْتَ وَ اعْتَمَرْتَ ١٣٧
- إِذَا وَ اللَّهُ فُرْنَا وَ فَازَ شَبَعْتَنَا وَ رَبِّ الْكَعْبَةِ ١٢٠
- ارْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ بِالنُّفَاقِ ٥٨
- أَسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبِّي وَ حُبُّ أَهْلِ بَيْتِي ٣٥
- اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ ١٢
- أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ١١٧
- أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ ٤٠
- أَعْظَمُ آيَةٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ ١٠١
- أَفْضَلُ الدُّعَاءِ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ ثُمَّ الدُّعَاءُ لِلْإِخْوَانِ ثُمَّ
الدُّعَاءُ لِنَفْسِكَ فِيمَا أَحْبَبْتَ ٢٢
- أَكْثَرُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَإِنَّ الصَّلَاةَ عَلَيَّ نُورٌ فِي الْقَبْرِ وَ نُورٌ عَلَيَّ
الصِّرَاطُ وَ نُورٌ فِي الْجَنَّةِ ٨٧

١٢٦..... أَلَا أَعْلَمُكَ شَيْئًا يَقِي اللَّهَ بِهِ وَجْهَكَ مِنْ حَرِّ جَهَنَّمَ
 ٥٣.. البخلُ جامعٌ لمساوي العيوبِ وَهُوَ زِمَامٌ يُقَادُّ بِهِ إِلَى كُلِّ سُوءٍ ..
 ٥٤..... الْبَخِيلُ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ
 ٥٤..... الْبَخِيلُ مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ
 الدُّعَاءُ أَفْضَلُ مِنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ لِإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ: قُلْ مَا يَعْبُؤَا
 بِكُمْ رَبِّي لَوْ لَا دُعَائِكُمْ ٢٣
 الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَحَقُّ لِلْخَطَايَا مِنَ الْمَاءِ
 لِلنَّارِ ٥٤
 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا
 وَالْآخِرَةِ ٢٤
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَصَلِّ عَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَ
 الْمُرْسَلِينَ ١٣٧
 أَمَا آجَفَى النَّاسِ فَرَجُلٌ ذُكِرَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ ٨١
 أَمَا إِنَّهُ لَمْ يُخْرِجْ أَحَدًا بِأَفْضَلِ مِمَّا خَرَجَتْ بِهِ ١٢٩
 إِنَّ أَشْرَفَ أَعْمَالِ الْمُؤْمِنِينَ فِي مَرَاتِبِهِمُ الَّتِي قَدَرْتُمْ فِيهَا مِنْ
 الثَّرَى إِلَى الْعَرْشِ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِمُ ١٠٢
 إِنَّ الشَّيْطَانَ اثْنَانِ شَيْطَانُ الْجِنِّ وَيَبْعُدُ بِلا حَوْلٍ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
 الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَشَيْطَانُ الْإِنْسِ وَيَبْعُدُ بِالصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ ٩٧
 إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا التَّقِيَا فَتَصَافَحَا أَقْبَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهَا بِوَجْهِهِ وَ

تَسَاقَطَتْ عَنْهَا الذُّنُوبُ كَمَا يَتَسَاقَطُ الْوَرَقُ مِنَ الشَّجَرِ ٢٦
 إِنَّ جَبْرئِيلَ قَالَ لِي أَلَا أُبَشِّرُكَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ لَكَ مَنْ صَلَّى
 عَلَيْكَ صَلَّيْتُ عَلَيْهِ وَ مَنْ سَلَّمَ عَلَيْكَ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَسَجَدْتُ لِلَّهِ

شُكْرًا ١١٤

إِنَّ مِنْ تَمَامِ التَّحِيَّةِ لِلْمُقِيمِ الْمَصَافِحَةَ وَ تَمَامِ التَّسْلِيمِ عَلَى الْمَسَافِرِ
 الْمُعَانِقَةَ ٢٥

إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَيِّدُ الْأَيَّامِ يُضَاعَفُ اللَّهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ وَيَمْحُو فِيهِ
 السَّيِّئَاتِ وَ يَرْفَعُ فِيهِ الدَّرَجَاتِ وَ يَسْتَجِيبُ فِيهِ الدَّعَوَاتِ وَ

يُكْشِفُ فِيهِ الْكُرْبَاتِ وَ يَقْضَى فِيهِ الْحَوَائِجَ الْعِظَامَ ١٩
 أَنَا عِنْدَ الْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ ثَقُلَتْ سَيِّئَاتُهُ عَلَى حَسَنَاتِهِ جِئْتُ

بِالصَّلَاةِ عَلَى حَتَّى أُثْقَلَ بِهَا حَسَنَاتِهِ ٩١
 إِنَّمَا اتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا لِكَثْرَةِ صَلَاتِهِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ

صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ ٤٤

أَوْلَى النَّاسِ بِى يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَى صَلَاةٍ فِي دَارِ الدُّنْيَا ٤١
 أَيُّ الْأَعْمَالِ وَجَدْتُمْ أَفْضَلَ ١٣١

بِنَا عُرِفَ اللَّهُ وَ بِنَا عُيِدَ اللَّهُ ٥١
 جَاءَنِي جَبْرئِيلُ وَقَالَ إِنَّهُ لَا يُصَلِّي عَلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا وَ يُصَلِّي عَلَيْهِ

سَبْعُونَ أَلْفَ مَلِكٍ وَ مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلِكٍ كَانَ مِنْ
 أَهْلِ الْجَنَّةِ ١١٢

خَمْسٌ مَا أَثْقَلَهُنَّ فِي الْمِيزَانِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ

اللَّهُ أَكْبَرُ وَ الْوَلَدُ الصَّالِحُ يَتَوَفَّى لِمُسْلِمٍ فَيَضْرِبُ وَيَحْتَسِبُ ٢١
 رَأَيْتُ رَجُلًا فِي الْمَنَامِ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الصَّرَاطِ يَرْجُفُ أَحْيَانًا وَ
 يَحْبُو أَحْيَانًا وَ يَتَعَلَّقُ أَحْيَانًا فَجَاءَتْهُ صَلَاتُهُ عَلَيَّ وَ آقَامَتُهُ عَلَيَّ
 قَدَمِيهِ حَتَّى مَضَى عَلَى الصَّرَاطِ ٦٦
 شِيعَتُنَا الرَّحْمَاءُ بَيْنَهُمُ الَّذِينَ إِذَا خَلَوْا ذَكَرُوا اللَّهَ [إِنَّ ذِكْرَنَا مِنْ
 ذِكْرِ اللَّهِ] ، إِنَّا إِذَا ذُكِرْنَا ذُكِرَ اللَّهُ وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ ذُكِرَ الشَّيْطَانُ .. ٥٧
 صَلَّ عَلَى عَبْدِي كَمَا صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ فَهُوَ يُصَلِّي عَلَيْهِ إِلَى يَوْمِ
 الْقِيَامَةِ ٧٧
 الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَاجِبَةٌ فِي كُلِّ مَوْطِنٍ وَ عِنْدَ الْعُطَاسِ وَ
 الذَّبَائِحِ وَ غَيْرِ ذَلِكَ ١١٧
 الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ التَّسْبِيحَ وَ
 التَّهْلِيلَ وَ التَّكْبِيرَ ٥٦
 الصَّلَاةُ عَلَى نُورِ الصَّرَاطِ وَ مَنْ كَانَ لَهُ عَلَى الصَّرَاطِ مِنَ النُّورِ
 لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ٢٩
 طُوفُوا بِعَرْشِ النُّورِ فَصَلُّوا عَلَى نُورِ جَلَالِي مُحَمَّدٍ حَبِيبِي وَ
 احْمِلُوا عَرْشِي ٩٥
 طُوفُوا بِعَرْشِ النُّورِ وَ سَبِّحُونِي وَ احْمِلُوا عَرْشِي ٩٤
 فَأَكْثِرُوا مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى نَبِيِّكُمْ ١٠٧
 فَدِينَاكَ بِالْأَبَاءِ وَ الْأُمَّهَاتِ وَ جَدَّنَا أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ الصَّلَاةُ عَلَيْكَ
 وَ سَقَى الْمَاءِ وَ حُبَّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ١٣١

- فَهَذَا أَكْبَرُ وَاعْظَمُ مِمَّا أَعْطَى اللهُ آدَمَ..... ٣٠
- قُلْ بَعْدَ الْقَجْرِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ مِائَةَ مَرَّةٍ يَقْبَى اللهُ
بِهِ وَجْهَكَ مِنْ حَرِّ جَهَنَّمَ..... ١٢٦
- قُولُكُمْ حُكْمٌ وَحَتْمٌ..... ٧٩، ٤٣
- كُلُّنَا مُحَمَّدٌ..... ٤٦
- لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ..... ٨٤
- لَا تَضْرِبُوا أَطْفَالَكُمْ عَلَى بُكَائِهِمْ فَإِنَّ بُكَاءَهُمْ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ
شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ وَ
أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ الدُّعَاءُ لِوَالِدَيْهِ..... ١١٠
- لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ..... ٩٨
- لَا لَيْتَكَ وَلَا سَعْدَيْكَ..... ١٢٣
- لَا يَزَالُ الدُّعَاءُ مُحْجُوبًا حَتَّى يُصَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ..... ٣٧
- لَيْتَكَ يَا عَبْدِي وَسَعْدَيْكَ..... ١٢٣
- لَنْ يَلِجَ النَّارَ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ..... ٣٩
- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى فَاطِمَةَ وَآبِهَا وَبَعْلِهَا وَبَنِيهَا وَالسِّرِّ الْمُسْتَوْدَعِ
فِيهَا بَعْدِي مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ..... ٧٤
- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَوةً كَثِيرَةً تَكُونُ لَهُمْ رِضًا... ٦٥
- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ..... ١٢٦، ٩٨، ٨٣
- مَا خَلَقَ اللهُ شَيْئًا إِلَّا جَعَلَ لَهُ سَيِّدًا... وَالْجُمُعَةَ سَيِّدَ الْأَيَّامِ وَ
رَمَضَانَ سَيِّدَ الشُّهُورِ وَإِسْرَافِيلَ سَيِّدَ الْمَلَائِكَةِ وَآدَمَ سَيِّدَ الْبَشَرِ

- وَأَنَا سَيِّدُ الْأَنْبِيَاءِ وَعَلَى سَيِّدِ الْأَوْصِيَاءِ ١٩
- مَا مِنْ شَيْءٍ يُعْبَدُ اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ٢٠
- مَا مِنْ عَبْدٍ مَكْرُوبٍ يَخْلُصُ النَّيَّةَ وَيَدْعُوهُنَّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ ٣٨
- مَا مِنْ عَمَلٍ أَفْضَلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ٢٠٠
- مَا مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَوَاتِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ١٣٣
- مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا فِي مَجْلِسٍ فَلَمْ يَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَلَمْ يُصَلُّوا عَلَى نَبِيِّهِمْ إِلَّا كَانَ ذَلِكَ الْمَجْلِسُ حَسْرَةً وَوَبَالًا عَلَيْهِمْ ٣٤
- مَا يُوضَعُ فِي مِيزَانِ امْرِئٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَفْضَلُ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ ٢٢
- مَنْ أَبْغَضَ شَيْئًا أَبْغَضَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ وَأَنْ يَذْكُرَ عِنْدَهُ ٥٩
- مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ ذَكَرَهُ ٥٩
- مَنْ تَنَاوَلَ رِيحَانَةً فَسَمَّهَا وَوَضَعَهَا عَلَى عَيْنَيْهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ لَمْ تَقَعْ عَلَى الْأَرْضِ حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ ٩٨
- مَنْ دَعَا وَلَمْ يَذْكُرِ النَّبِيَّ ﷺ رَفَرَفَ الدُّعَاءُ عَلَى رَأْسِهِ وَإِذَا ذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ رُفِعَ الدُّعَاءُ ١١٦
- مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَى فِدَخَلَ النَّارَ فَابْعَدَهُ اللَّهُ ٨١
- مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَانْسَى الصَّلَاةَ عَلَى أُخْطَى بِهِ طَرِيقَ الْجَنَّةِ ١٢٧
- مَنْ ذَكَرَنِي وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ فَقَدْ شَقِيَ ٨١

- مَنْ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ مِائَةَ مَرَّةٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَسَدَاهَا سَبْعُونَ مَلَكًا
يُبَلِّغُهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَبْلَ صَاحِبِهِ ١١١
- مَنْ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ مَرَّةً وَاحِدَةً بِنِيَّةٍ وَإِخْلَاصٍ مِنْ قَلْبِهِ
قَضَى اللَّهُ لَهُ مِائَةَ حَاجَةٍ مِنْهَا ثَلَاثُونَ لِلدُّنْيَا وَسَبْعُونَ لِلْآخِرَةِ ٦٣
- مَنْ صَلَّى عَلَى صَلَّى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ مَلَائِكَتُهُ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُقِلِّ وَمَنْ
شَاءَ فَلْيُكْثِرْ ١٠٣
- مَنْ صَلَّى عَلَى فِي كِتَابٍ لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تَسْتَغْفِرُ لَهُ مَا دَامَ اسْمِي
فِي ذَلِكَ الْكِتَابِ ١١٥
- مَنْ صَلَّى عَلَى كُلِّ يَوْمٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ
حُبَّالِي وَ شَوْقًا إِلَيَّ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ
ذُنُوبَهُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَ ذَلِكَ الْيَوْمَ ٤٢
- مَنْ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ مِائَةَ مَرَّةٍ قَضَى اللَّهُ لَهُ مِائَةَ
حَاجَةٍ ٩٣
- مَنْ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ حَسَنَةٍ ... ١١٤
- مَنْ صَلَّى عَلَى مَرَّةٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا وَ مَنْ صَلَّى عَلَى
عَشْرًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ مَنْ صَلَّى عَلَى مِائَةَ مَرَّةٍ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ أَلْفَ مَرَّةٍ وَ مَنْ صَلَّى عَلَى أَلْفَ مَرَّةٍ لَا يُعَذِّبُهُ اللَّهُ فِي
النَّارِ أَبَدًا ٥٣
- مَنْ صَلَّى عَلَى مَرَّةٍ فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابًا مِنَ الْعَافِيَةِ ٢٣
- مَنْ صَلَّى عَلَى مَرَّةٍ لَمْ يَبْقَ مِنْ ذُنُوبِهِ ذَرَّةٌ ٨٩

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَ لَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ إِلَى لَمْ يَجِدْ رِيحَ الْجَنَّةِ وَإِنْ رِيحَهَا
 لَتُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ ١٢٤
 مَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِائَةَ صَلَاةٍ قَضَى اللَّهُ لَهُ سِتِّينَ حَاجَةً
 ثَلَاثُونَ لِلدُّنْيَا وَ ثَلَاثُونَ لِلْآخِرَةِ ١٣٤
 مَنْ صَلَّى عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَمَعْنَاهُ أَنِّي أَنَا عَلَيَّ الْمِشَاقِ وَ الْوَفَاءِ
 الَّذِي قَبِلْتُ حِينَ قَوْلِهِ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى ١٠٨
 مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً خَلَقَ اللَّهُ عَلَيَّ رَأْسَهُ نُورًا وَ عَلَيَّ يَمِينَهُ نُورًا وَ
 عَلَيَّ شِمَالَهُ نُورًا وَ عَلَيَّ فَوْقَهُ نُورًا وَ عَلَيَّ ظَهْرَهُ نُورًا وَ عَلَيَّ تَحْتَهُ
 نُورًا وَ فِي جَمِيعِ أَعْضَائِهِ نُورًا ٧٤
 مَنْ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَعْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ اثْنَيْنِ وَ
 سَبْعِينَ شَهِيدًا وَ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ ٦٠
 مَنْ كَانَتْ كَلِمَتُهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ ٨٢
 مَنْ كَانَ آخِرُ كَلِمَتِهِ الصَّلَاةَ عَلَيَّ وَ عَلَيَّ عَلَيَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ ٨٢
 مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَى اللَّهِ عِزٌّ وَ جَلٌّ حَاجَةً فَلْيَبْدَأْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ
 إِلَيْهِ ثُمَّ يَسْأَلْ حَاجَتَهُ ثُمَّ يَجْتَمِعْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَإِنَّ اللَّهَ
 عَزَّ وَ جَلَّ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يَقْبَلَ الطَّرْفَيْنِ وَ يَدْعَ الْوَسْطَ ١٠٦
 مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَيَّ مَا يُكْفِرُ بِهِ ذُنُوبُهُ فَلْيُكْثِرْ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ
 وَ آلِهِ فَإِنَّهَا تَهْدِمُ الذُّنُوبَ هَدْمًا ٥٦
 مَنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ ١٠٣
 نَاوَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقَ شَيْئًا مِنَ الرِّيحِ ٩٨

وَإِذَا صَلَّى عَلَيَّ وَ لَمْ يُتْبِعْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ أَهْلَ بَيْتِي كَانَ بَيْنَهَا وَ بَيْنَ
السَّمَاءِ سَبْعُونَ حِجَابًا وَ يَقُولُ جَلَّ جَلَالُهُ لَا لَيْتَكَ وَلَا سَعْدَيْكَ ١٢٣
وَ السَّلَامُ عَلَيَّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ رِقَابٍ ٥٥
وَ بِالشَّهَادَتَيْنِ تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَ بِالصَّلَاةِ تَنَالُونَ الرَّحْمَةَ ١٠٧
وَ جَعَلَ صَلَوَاتِنَا عَلَيْكُمْ وَ مَا خَصَّصْنَا بِهِ مِنْ وَلَايَتِكُمْ طِيبًا لَخَلْقِنَا
وَ طَهَارَةً لِأَنْفُسِنَا وَ تَرْكِيَةً لَنَا وَ كَفَّارَةً لِدُنُونِنَا ٩٢
وَ حُبُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَفْضَلُ مِنْ مَهَجِ الْأَنْفُسِ ٥٥
وَ قَدْ أَعْطَى اللَّهُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ وَ هُوَ
أَنَّ اللَّهَ صَلَّى عَلَيْهِ وَ أَمَرَ مَلَائِكَتَهُ أَنْ يُصَلُّوا عَلَيْهِ وَ تَعَبَّدَ جَمِيعَ
خَلْقِهِ بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ٢٩
وَ مَنْ كَانَ عَلَى الصِّرَاطِ لَهُ نُورٌ لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ٨٨
هَذَا مِنَ الْعِلْمِ الْمَكْنُونِ وَ لَوْلَا أَنْكُمْ سَأَلْتُمُونِي عَنْهُ مَا
أَخْبَرْتُكُمْ بِهِ ٣١
يَا أَبَاهَا شِمٍ مِنْ تَنَاوَلَ وَرْدَةً أَوْ رِيحَانَةً فَقَبَّلَهَا وَ وَضَعَهَا عَلَى عَيْنَيْهِ
ثُمَّ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْأَيْمَةَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ الْحَسَنَاتِ مِثْلَ
رَمْلِ عَالِجٍ وَ مَحَا عَنْهُ مِنَ السَّيِّئَاتِ مِثْلَ ذَلِكَ ٩٩
يَا عَلِيُّ الْأَبَسُّرَكَ ١٢٢
يَا عَلِيُّ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ كُلَّ يَوْمٍ أَوْ كُلَّ لَيْلَةٍ وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي وَ
لَوْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْكِبَائِرِ ٧٨
يَا فَاطِمَةُ لَا تَنَامِي إِلَّا وَ قَدْ عَمِلْتِ أَرْبَعَةَ خَتَمَاتِ الْقُرْآنِ وَ جَعَلْتِ

الانبياءُ شُفَعَائِكِ وَأَرْضِيَتِ الْمُؤْمِنِينَ عَن نَفْسِكِ وَحَجَّجْتِ وَ
اعْتَمَرْتِ ١٣٧
يا فاطمةُ مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَالْحَقُّ بِي حَيْثُ كُنْتُ
مِنَ الْجَنَّةِ ٧٣
يا ملائكتي لا تُصْعِدُوا دُعَاءَهُ إِلَّا أَنْ يُلْحِقَ بِالنَّبِيِّ عِتْرَتَهُ فَلَا
يَزَالُ مُحْجُوباً حَتَّى يُلْحِقَ بِي أَهْلَ بَيْتِي ١٢٤

فهرست منابع

۱. قرآن کریم.
۲. ارشاد القلوب الى الصواب (للدیلمی) / دیلمی، حسن بن محمد، الشریف الرضی، قم، چاپ اول، ۱۴۱۲ ق.
۳. الامالی للصدوق / ابن بابویه، محمد بن علی، کتابچی، تهران، چاپ ششم، ۱۳۷۶ ش.
۴. الامالی للطوسی / طوسی، محمد بن الحسن، دارالثقافة، قم، چاپ اول، ۱۴۱۴ ق.
۵. بحار الانوار / مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۳ ق.
۶. بر منبر خاطره / عباس محقق کاشانی، انتشارات انصاریان، قم، چاپ اول، ۱۳۹۱ ش.
۷. البلد الامین و الدرع الحصین / کفعمی، ابراهیم بن علی عاملی، مؤسسة الاعلمی للمطبوعات، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.

۸. تحف العقول / ابن شعبة حرانی، حسن بن علی، جامعه مدرسین، قم، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ق.
۹. تحفة الواعظین / شهیدی.
۱۰. تفسیر العیاشی / عیاشی، محمد بن مسعود، المطبعة العلمية، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰ ق.
۱۱. تفسیر القمی / علی بن ابراهیم، دارالکتاب، قم، چاپ سوم، ۱۴۰۴ ق.
۱۲. تفسیر فرات الکوفی / کوفی، فرات بن ابراهیم، وزارت ارشاد اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق.
۱۳. التوحید للصدوق / ابن بابویه، محمد بن علی، جامعه مدرسین، قم، چاپ اول، ۱۳۹۸ ق.
۱۴. ثواب الاعمال و عقاب الاعمال / ابن بابویه، محمد بن علی، دار الشریف الرضی للنشر، قم، چاپ دوم، ۱۴۰۶ ق.
۱۵. جامع الاخبار (لشعیری) / محمد بن محمد شعیری، مطبعة حیدریة، نجف، چاپ اول.
۱۶. جمال الاسبوع بکمال العمل المشروع / ابن طاووس، علی بن موسی، دارالرضی، قم، چاپ اول، ۱۳۳۰ ش.
۱۷. حکایت های حج / فاطمه عسگری، مرکز پژوهش های صدا و سیما، قم، چاپ اول، ۱۳۹۰ ش.
۱۸. حلیة الابرار فی احوال محمد و اله الاطهار علیهم السلام / بحرانی، سید هاشم بن سلیمان، مؤسسه المعارف

- الاسلامية، قم، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق.
۱۹. **الخصال** / ابن بابويه، محمد بن علي، جامعه مدرسین، قم، چاپ دوم، ۱۳۶۲ ش.
۲۰. **خلاصة الاذکار** / فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، زایر، قم، ۱۳۸۶ ش.
۲۱. **دار السلام** / محدث نوری، میرزا حسین.
۲۲. **الدعوات (للاوندى)** / قطب الدين راوندى، سعيد بن هبة الله، انتشارات مدرسة امام مهدي عليه السلام، قم، چاپ اول، ۱۴۰۷ ق.
۲۳. **دلائل الصدق لنهج الحق** / مظفر نجفی، محمد حسن، مؤسسة آل البيت عليهم السلام، قم، چاپ اول، ۱۴۲۲ ق.
۲۴. **روضة الواعظين و تبصرة المتعظين** / فتال نیشابوری، محمد بن احمد، انتشارات رضی، قم، چاپ اول، ۱۳۷۵ ق.
۲۵. **الروضة في فضائل امير المؤمنين علي بن ابي طالب عليه السلام** / ابن شاذان قمی، ابوالفضل شاذان بن جبرئیل، مكتبة الامين، قم، ۱۴۲۳ ق.
۲۶. **شرح نهج البلاغه لابن ابي الحديد** / ابن ابي الحديد، عبدالحميد بن هبة الله، مكتبة آيت الله المرعشي النجفی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۴ ق.
۲۷. **شرح و فضائل صلوات** / احمد بن محمد الحسيني اردکانی، شرکت انتشارات میقات، تهران، چاپ پنجم،

۱۳۷۸ ش.

۲۸. الصراط المستقیم الی مستحقی التقدیم / عاملی نباطی، علی بن محمد بن علی بن محمد بن یونس، المكتبة الحیدریه، نجف، چاپ اول، ۱۳۸۴ ق.

۲۹. عدة الداعی و نجاح الساعی / ابن فهد حلی، احمد بن محمد، دارالکتب الاسلامی، چاپ اول، ۱۴۰۷ ق.

۳۰. العروة الوثقی / السيد محمد كاظم الطباطبایي اليزدی، مكتب وكلاء الامام الخمينی علیه السلام، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق - ۱۹۹۰ م.

۳۱. علل الشرایع / ابن بابویه، محمد بن علی، کتاب فروشی داوری، قم، چاپ اول، ۱۳۸۵ ش.

۳۲. عنوان الکلام / ملا محمد باقر فشارکی، کتاب فروشی اسلامیة، تهران.

۳۳. عوالم العلوم و المعارف و الاحوال / بحرانی اصفهانی، عبدالله بن نورالله، مؤسسه الامام المهدي علیه السلام، قم، چاپ دوم، ۱۳۸۲ ش.

۳۴. عوالمی اللثالی العزیزیه فی الاحادیث الدینیة / ابن ابی جمهور، محمد بن زین الدین، دار سید الشهداء للنشر، قم، چاپ اول، ۱۴۰۵ ق.

۳۵. عیون اخبار الرضا علیه السلام / ابن بابویه، محمد بن علی، نشر جهان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸ ق.

۳۶. **الفقه المنسوب الى الامام الرضا عليه السلام / مؤسسة آل البيت عليه السلام**
مشهد، چاپ اول، ۱۴۰۶ ق.
۳۷. **فلاح السائل و نجاح المسائل / ابن طاووس، على بن موسى، بوستان كتاب، قم، چاپ اول، ۱۴۰۶ ق.**
۳۸. **قرب الاسناد / حميرى، عبدالله بن جعفر، مؤسسة آل البيت عليه السلام، چاپ اول، ۱۴۱۳ ق.**
۳۹. **الكافى / كلينى، محمد بن يعقوب بن اسحاق، دارالكتب الاسلاميه، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ ق.**
۴۰. **كتاب ملائكة / حاج ملا اسماعيل سبزوارى، انتشارات اسلاميه، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۷ ش.**
۴۱. **كشف الغمة فى معرفة الائمة عليه السلام / اربلى، على بن عيسى، بنى هاشم، تبريز، چاپ اول، ۱۳۸۱ ش.**
۴۲. **كشف اليقين فى فضائل امير المؤمنين عليه السلام / علامه حلى، حسن بن يوسف بن مطهر، وزارت ارشاد، تهران، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق.**
۴۳. **مجموعة ورام / ورام بن ابى فراس، مسعود بن عيسى، مكتبة فقيه، قم، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق.**
۴۴. **المحاسن / احمد بن محمد بن خالد برقى، دارالكتب الاسلاميه، قم، چاپ دوم، ۱۳۷۱ ش.**
۴۵. **مرآة العقول فى شرح الاخبار آل الرسول / محمد باقر بن محمد تقى مجلسى، دار الكتب الاسلاميه، تهران، چاپ**

دوم، ١٤٠٤ ق.

٤٦. مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل / نوری، حسین بن محمد تقی، مؤسسة آل البيت عليه السلام قم، چاپ اول، ١٤٠٨ ق.
٤٧. مشارق انوار اليقين في اسرار امير المؤمنين عليه السلام / حافظ برسی، رجب بن محمد، اعلمی، بیروت، چاپ اول، ١٤٢٢ ق.
٤٨. مصباح المتعبد و سلاح المتعبد / طوسی، محمد بن الحسن، مؤسسة فقه الشيعة، بیروت، چاپ اول، ١٤١١ ق.
٤٩. معانی الاخبار / ابن بابويه، محمد بن علی، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ اول، ١٤٠٣ ق.
٥٠. مفاتيح الجنان / حاج شیخ عباس قمی، چاپ و نشر قدسیان، قم، چاپ اول، ١٣٨٩ ش.
٥١. مفتاح الفلاح / شیخ بهایی، محمد بن حسین، نشر دارالاضواء، بیروت، چاپ اول، ١٤٠٥ ق.
٥٢. مکاتیب الرسول ﷺ / احمدی میانجی، علی، دارالحدیث، قم، چاپ اول، ١٤١٩ ق.
٥٣. مکارم الاخلاق / طبرسی، حسن بن فضل، شریف رضی، قم، چاپ چهارم، ١٤١٢ ق.
٥٤. من لا يحضره الفقيه / ابن بابويه، محمد بن علی، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ دوم، ١٤١٣ ق.
٥٥. المناقب (للعلوی) / علوی، محمد بن علی بن الحسين،

- دليل ما، قم، چاپ اول، ١٤٢٨ ق.
٥٦. منية المرید / شهيد ثانی، زين الدين بن علي، مكتب الاعلام الاسلامی، قم، چاپ اول، ١٤٠٩ ق.
٥٧. ميزان الحكمة / محمد الری شهري، دارالحدیث، قم، چاپ اول، ١٣٧٥ ش.
٥٨. النوادر (لراوندى) / راوندى كاشانى، فضل الله بن علي، دارالكتب، قم، چاپ اول.
٥٩. نهج البلاغة / شريف الرضى، محمد بن حسين، هجرت، قم، چاپ اول، ١٤١٤ ق.
٦٠. وسائل الشيعة / شيخ حر عاملی، محمد بن حسن، مؤسسة آل البيت عليه السلام، قم، چاپ اول، ١٤٠٩ ق.
٦١. هداية الامة الى احكام الائمة عليهم السلام / شيخ حر عاملی، محمد بن حسن، آستانة الرضوية المقدسة، مجمع البحوث الاسلامية، مشهد، چاپ اول، ١٤١٤ ق.